

Załącznik
do Uchwały Nr LVIII/379/2023
Rady Powiatu Białskiego
z dnia 30 maja 2023 r.

Strategia

Rozwiązywania Problemów Społecznych

w Powiecie Białskim

na lata 2023-2031

Opracowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej
Biała Podlaska, 2023 r.

Spis treści

I. Proces tworzenia strategii

1.1. Wprowadzenie do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Białskim na lata 2023-2031	4
1.2. Metodologia tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych.....	5
1.3. Podstawy prawne strategii i odniesienia do innych dokumentów	6

II. Diagnoza sytuacji społecznej powiatu bialskiego

2.1. Charakterystyka powiatu bialskiego.....	8
2.1.1. Położenie geograficzne	8
2.1.2. Demografia powiatu bialskiego.....	10
2.1.3. Zasoby instytucjonalne powiatu bialskiego w pomocy społecznej	14
2.1.4. Zasoby instytucjonalne powiatu bialskiego w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej	20
2.1.5. Zasoby instytucjonalne powiatu bialskiego w pieczy zastępczej.....	23
2.1.6. Służba zdrowia na terenie powiatu bialskiego.....	28
2.1.7. Oświata na terenie powiatu bialskiego	31
2.1.8. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie powiatu bialskiego.....	33
2.2. Diagnoza problemów społecznych powiatu bialskiego.....	34
2.2.1. Problemy w obszarze bezrobocia, aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia	34
2.2.2. Problemy społeczne rodzin z perspektywy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu	39
2.2.3. Problemy osób w obszarze niepełnosprawności, zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.....	44
2.2.4. Przemoc w rodzinie – przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	53
2.2.5. Problemy społeczne osób starszych – starzenie się społeczeństwa.....	57
2.2.6. Opieka nad dzieckiem i rodziną – rodzinna piecza zastępcza oraz usamodzielnianie wychowanków z pieczy zastępczej.....	62

III. Kierunki rozwoju powiatu bialskiego - Analiza SWOT

3.1. Analiza SWOT dla obszaru bezrobocia i aktywizacji zawodowej.....	70
3.2. Analiza SWOT dla obszaru pomocy społecznej.....	72
3.3. Analiza SWOT dla obszaru wsparcie osób niepełnosprawnych.....	73
3.4. Analiza SWOT dla obszaru przemocy w rodzinie	74
3.5. Analiza SWOT dla obszaru osób w podeszłym wieku	75
3.6. Analiza SWOT dla obszaru wsparcie rodziny i dziecka.....	76

IV. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działania w dziedzinie Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie bialskim na lata 2023-2031

4.1. Misja strategii	77
4.2. Cel strategiczny I - przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym	77
4.3. Cel strategiczny II - wsparcie osób niepełnosprawnych.....	78
4.4. Cel strategiczny III – wsparcie osób w podeszłym wieku.....	79
4.5. Cel strategiczny IV - zwiększenie skuteczności i efektywności w podejmowanych działaniach mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie bialskim.....	80
4.6. Cel strategiczny IV – wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem wspieranie rodzicielstwa zastępczego i osób usamodzielnianych	80

4.7. Programy realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej na rzecz społeczności lokalnej osób niepełnosprawnych oraz osób z rodzinnej pieczy zastępczej	81
V. Zarządzanie realizacją strategii	
5.1. Konsultacje społeczne Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Białskim na lata 2023 – 2031	81
5.2. Źródła finansowania strategii	82
5.3. Podmioty realizujące strategię	83
5.4. Proces wdrażania, ewaluacji i monitorowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Białskim na lata 2023 – 2031	83
VI. Zakończenie	84
6.1. Spis map	86
6.2. Spis wykresów	86
6.3. Spis tabel	87
Załącznik	88

I. Proces tworzenia strategii

1.1.Wprowadzenie do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2023-2031

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest kluczowym i podstawowym dokumentem strategicznym nowoczesnej pomocy społecznej. Stanowi ona narzędzie wspierające długofalowe poprzez planowanie i realizację celów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w skali lokalnej.

Obowiązek opracowania, przyjęcia oraz realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami - art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268), należy do zadań własnych powiatu a w szczególności do zadań powiatowego centrum pomocy rodzinie jako podstawowej jednostki organizacyjnej w sferze społecznej.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2023-2031 powstało przy uwzględnieniu dokumentów strategicznych i programowych, krajowych, regionalnych i lokalnych, o kluczowym znaczeniu dla planowania i realizacji celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie.

Niniejsza Strategia jest zgodna z dokumentami strategicznymi: Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030, Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021 – 2030, Strategią Powiatu Bialskiego na lata 2018-2026.

Strategia proponuje podjęcie działań, które stanowią wyzwania w zakresie polityki społecznej dla całej społeczności lokalnej i różnych instytucji w powiecie.

Podstawą Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie bialskim jest diagnoza problemów społecznych, pokazanie sposobów ich likwidowania oraz wytyczenie strategicznych kierunków rozwoju powiatu w dziedzinie pomocy społecznej. Jest to proces długofalowy, który można osiągnąć poprzez stałą współpracę wszystkich instytucji różnego szczebla, samorządowych i innych działających w obszarze pomocy społecznej i właśnie taki cel przyświeca prezentowanej Strategii.

Prawidłowy proces wdrażania Strategii będzie zapewniony tylko wówczas, gdy zawiązane i realizowane będzie partnerstwo wielu instytucji. Ma to szczególnie istotne znaczenie w przypadku pozyskiwania środków finansowych.

Niniejsza Strategia opracowana została po wnikliwej analizie sytuacji społeczno-demograficznej mieszkańców powiatu, istniejących zasobów polityki społecznej, sytuacji na lokalnym rynku pracy, uwarunkowań edukacyjnych i innych.

Zamieszczone dane pochodzą m.in. z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej, Gminno-Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących

na terenie Powiatu Bialskiego, Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej, Wydziału Edukacji, Promocji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Białej Podlaskiej, Komisariatu Policji w Białej Podlaskiej oraz innych jednostek powiatowych.

Analizą objęto informacje, sprawozdania i opracowania, na podstawie których dokonano oceny ogólnej sytuacji społecznej w powiecie, a następnie identyfikacji głównych problemów społecznych. Określono cele strategiczne i wskazano kierunki działań zmierzające do rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych w powiecie bialskim.

1.2. Metodologia tworzenia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Zarządzeniem Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej Nr 23/2022 z dnia 30 sierpnia 2022 r. powołano Zespół do spraw opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2023-2031.

Do zadań zespołu należało opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2023-2031 z uwzględnieniem programów pomocy społecznej, pieczy zastępczej, wspierania osób niepełnosprawnych oraz potrzeb społecznych powiatu w określonym obszarze, z wykorzystaniem istniejących źródeł danych. Podsumowanie zasobów powiatu bialskiego oraz analiza zebranego materiału i dokonanie analizy SWOT w obrębie określonych obszarów problemowych.

Następnie wyznaczono cele główne, cele operacyjne, wskaźniki realizacji celów oraz sposoby monitorowania działań strategicznych.

Wyodrębnione obszary strategiczne zostaną uszczegółowione w programach powiatowych odnoszących się do poszczególnych obszarów.

Obecnie obowiązujące regulacje prawne w zakresie polityki społecznej coraz bardziej wykraczają poza zakres ustawy o pomocy społecznej określając inne, od wymienionych w tej ustawie zadań. Dlatego opracowana strategia będzie się także odwoływać do innych regulacji prawnych takich jak: wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej, rehabilitacja zawodowa i społeczna oraz zatrudnianie osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, promocja zatrudnienia i inne.

W wstępnej części strategii wykazano zasoby instytucjonalne pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej w powiecie bialskim, a w dalszej części wykazano główne problemy społeczne, które pozwoliły na opracowanie diagnozy problemów społecznych na terenie powiatu bialskiego w zakresach:

- bezrobocia i aktywizacji zawodowej,
- wsparcia osób niepełnosprawnych;
- starzejącego się społeczeństwa;
- zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie;

— wsparcie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz usamodzielniających wychowanków z pieczy zastępczej.

Strategia składa się z trzech zasadniczych części tj.: diagnozy sytuacji społecznej na terenie powiatu bialskiego, części prognostycznej oraz zarządzania strategią.

W części diagnostycznej dokonano ogólnej charakterystyki powiatu pod kątem społecznym, przeprowadzono diagnozę występowania problemów społecznych oraz analizę działania instytucji odpowiadającej za te działania, diagnozę zakończono analizą SWOT dla sfery społecznej.

Dla każdego z obszarów opracowano analizę SWOT określającą silne i słabe strony polityki społecznej w powiecie bialskim, a także szanse i zagrożenia.

Diagnozę problemów społecznych, kierunki działań i analizę SWOT sporządzono na podstawie informacji uzyskanych od instytucji i organizacji działających na terenie powiatu bialskiego.

W części prognostycznej skoncentrowano się na obszarach działań, które należą do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Określono misję społeczną powiatu, na podstawie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono cele strategiczne, operacyjne, kierunki planowanych działań. Wskazano sposób realizacji strategii jej ramy finansowe, źródła finansowania, wskaźniki realizacji działań oraz planowaną wartość końcową wskaźników.

W ostatniej części strategii określono zasady zarządzania strategią, sposób realizacji poszczególnych celów operacyjnych. Zarządzanie strategią określa system wdrażania strategii oraz zadania jednostek organizacyjnych i innych instytucji odpowiedzialnych za realizację strategii.

W dokumencie wskazano także system monitoringu i ewaluacji powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2031.

Przyjęto że za rezultaty uważa się bezpośrednie efekty przedsięwzięć realizowanych w ramach strategii np. liczba osób korzystających ze środków PFRON, liczba osób uczestniczących w programach realizowanych przez powiat bialski, rozwój rodzinnej pieczy zastępczej. Osiągnięte rezultaty mierzone będą w stosunku od roku rozpoczynającego okres realizacji strategii tj. od roku 2023 do roku 2031.

1.3. Podstawy prawne strategii i odniesienia do innych dokumentów.

Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców powiatu bialskiego jest działaniem długofalowym. Ich różnorodność powoduje konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które regulują system pomocy społecznej. Mają one istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań w przyszłości.

Strategia powinna uwzględniać kwestie tworzenia programów pomocy społecznej, wspierających osoby niepełnosprawne oraz wszystkie inne programy sprzyjające integracji osób i rodzin.

Aktami prawnymi, które mają istotny wpływ na konstrukcję strategii i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości są :

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483 ze zm.);

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268);

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021, poz. 573);

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690);

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz.1249);

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 2022 r. poz. 2123);

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.);

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomani (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230),

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526);

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 ze zm.);

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 ze zm.).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2022 r., poz. 2241),

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2021 r., poz. 1285),

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359),

Stan prawny na dzień 31.12.2022 r.

II. Diagnoza sytuacji społecznej Powiatu Bialskiego

2.1. Charakterystyka Powiatu Bialskiego

2.1.1. Ogólna charakterystyka oraz umiejscowienie powiatu bialskiego

Mapa 1. Położenie powiatu bialskiego na tle województwa lubelskiego

Źródło www.e-mapa.net

Powiat bialski należy do województwa lubelskiego, utworzony został w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej. Stolicą województwa i centralnym ośrodkiem aglomeracji jest miasto Lublin, położone na północnym skraju Wyżyny Lubelskiej

Powiat bialski położony jest we wschodniej Polsce, w północno-wschodniej części województwa lubelskiego. Wschodnia granica powiatu stanowi granicę Polski i jednocześnie Unii Europejskiej z Białorusią. Od północy powiat bialski graniczy z powiatem siemiatyckim, należącym do województwa podlaskiego, od zachodu z powiatami: łosickim i siedleckim, należącymi do województwa mazowieckiego oraz łukowskim, należącym do województwa lubelskiego. Od południa powiat bialski graniczy z następującymi powiatami województwa lubelskiego: włodawskim, parczewskim i radzyńskim. Powiat bialski graniczy także z Białą Podlaską – miastem na prawach powiatu.

Łączna powierzchnia powiatu bialskiego wynosi około 2 755 km², zaś gęstość zaludnienia stanowi 40 osób na km².

Pod względem terytorium jest to największy powiat w województwie lubelskim i jednocześnie trzeci co do wielkości powiat w Polsce. Siedziba powiatu bialskiego znajduje się w Białej Podlaskiej, która ma status miasta na prawach powiatu i nie wchodzi w skład powiatu bialskiego. Natomiast w skład powiatu bialskiego wchodzi dwa miasta: Międzyrzec Podlaski i Terespol oraz 17 gmin wiejskich: Biała Podlaska, Drelów, Janów Podlaski, Kodeń, Konstantynów, Leśna Podlaska, Łomazy, Międzyrzec Podlaski, Piszczac, Rokitno, Rossosz, Sławatycze, Sosnówka, Tuczna, Wisznice, Zalesie.

Mapa 2. Położenie gmin powiatu bialskiego

Źródło WWW.e-mapa.net

Szczególnym atutem powiatu jest przygraniczne położenie przy ważnych transkontynentalnych szlakach komunikacyjnych: drodze E-30 (droga krajowa nr 2) i linii kolejowej E-20, tworzących główny korytarz komunikacyjny Europy.

Jako charakterystyczne dla powiatu bialskiego, wyróżniające go cechy i zasoby należy wymienić:

- Przygraniczne położenie przy transkontynentalnych szlakach komunikacyjnych;
- Bezpośrednie położenie przy wschodniej granicy Unii Europejskiej;
- Bardzo dobre warunki do ekologicznej produkcji żywności i rozwoju agroturystyki;
- Miejsca o istotnych walorach turystycznych i rekreacyjnych, takie jak: - Stadnina Koni w Janowie Podlaskim, Zabytkowe zespoły pałacowo-parkowe, m.in. w Cieleśnicy, Konstantynowie, Roskoszy, Muzeum Józefa Ignacego Kraszewskiego w Romanowie;
- Unikalne w skali kraju obiekty sakralne i miejsca kultu wyznawców religii rzymskokatolickiej i unickiej, takie jak: Kodeń, Leśna Podlaska, Pratulin, Kostomłoty oraz prawosławia w Jabłecznej;
- Liczne plenerowe imprezy folklorystyczne, m.in. „Biesiada Nadbużańska”, „Bialski Festiwal Sękaczy”, „Kultura bez Granic”, Dożynki Powiatowe; „Dobre, bo bialskie”
- Urokliwe tereny nadbużańskie z Parkiem Krajobrazowym „Podlaski Przełom Bugu”. Na terenie powiatu bialskiego istnieje szereg obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2.1.2. Demografia Powiatu Bialskiego.

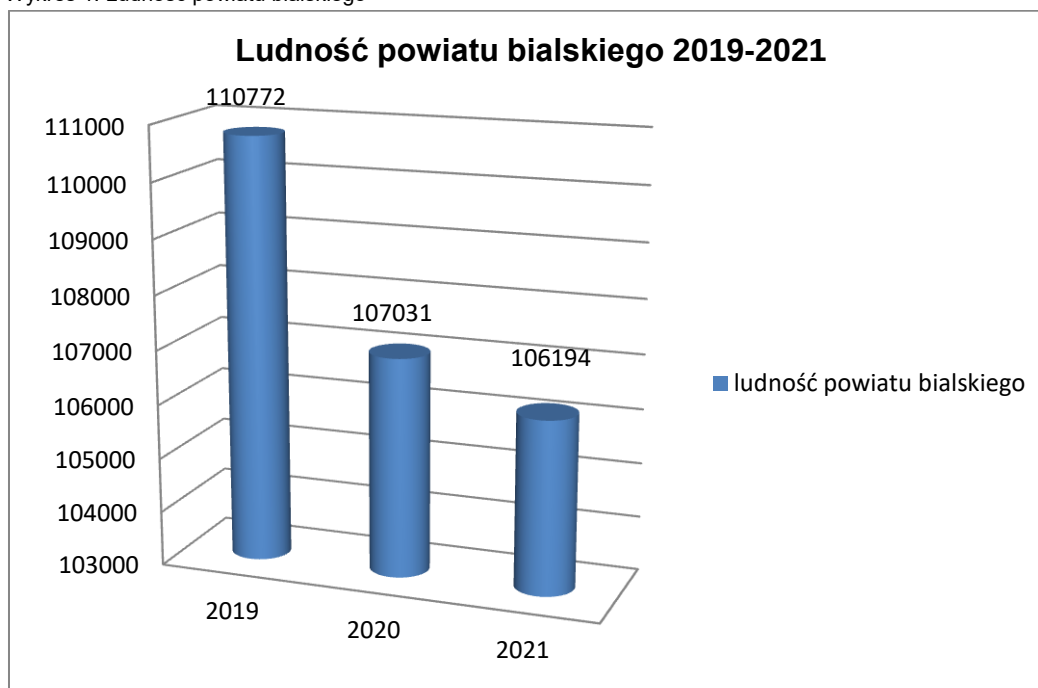
W ciągu lat ludność Powiatu Bialskiego sukcesywnie spada. Powiat bialski, na dzień 31.12.2021 r. liczył 106 194 mieszkańców. Na przykład w roku 1998 powiat zamieszkiwało 118 026 osób, w roku 2006: 113 808 osób, a na koniec roku 2016 była to liczba 112 398 osób.

W latach 1998-2021 liczba mieszkańców zmalała o 10,02%¹.

Dane GUS (stan na 31 grudnia 2021 r.) wskazują, iż w powiecie bialskim zamieszkiwało 106 194 mieszkańców, co stanowiło 0,29% ludności Polski i 6,93% ludności województwa lubelskiego.

¹ Dane GUS

Wykres 1. Ludność powiatu bialskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Większość mieszkańców zamieszkuje tereny wiejskie (85 255 tys. osób), tylko 19,72% mieszka w mieście (Międzyrzec Podlaski i Terespol) natomiast na wsi 80,28%. W latach 2019-2021 liczba mieszkańców zmalała o 4,13%.

Najbardziej liczną gminą pod względem liczby mieszkańców jest już od wielu lat miasto Międzyrzec Podlaski i gmina Biała Podlaska, w następnej kolejności gmina Międzyrzec Podlaski oraz gmina i miasto Terespol.

Najmniej zaludnione są gminy: Sosnówka, Sławatycze, Rossosz.

Do najbardziej zaludnionych na 1km² jednostek samorządowych / poza miastami powiatu/należą gminy: Terespol, Konstantynów, Leśna Podlaska i Piszczac. Wskaźnik ten jest najniższy w gminach Sosnówka, Tuczna, Rokitno i Drelów.

Tabela 1. Liczba mieszkańców miast i gmin powiatu bialskiego

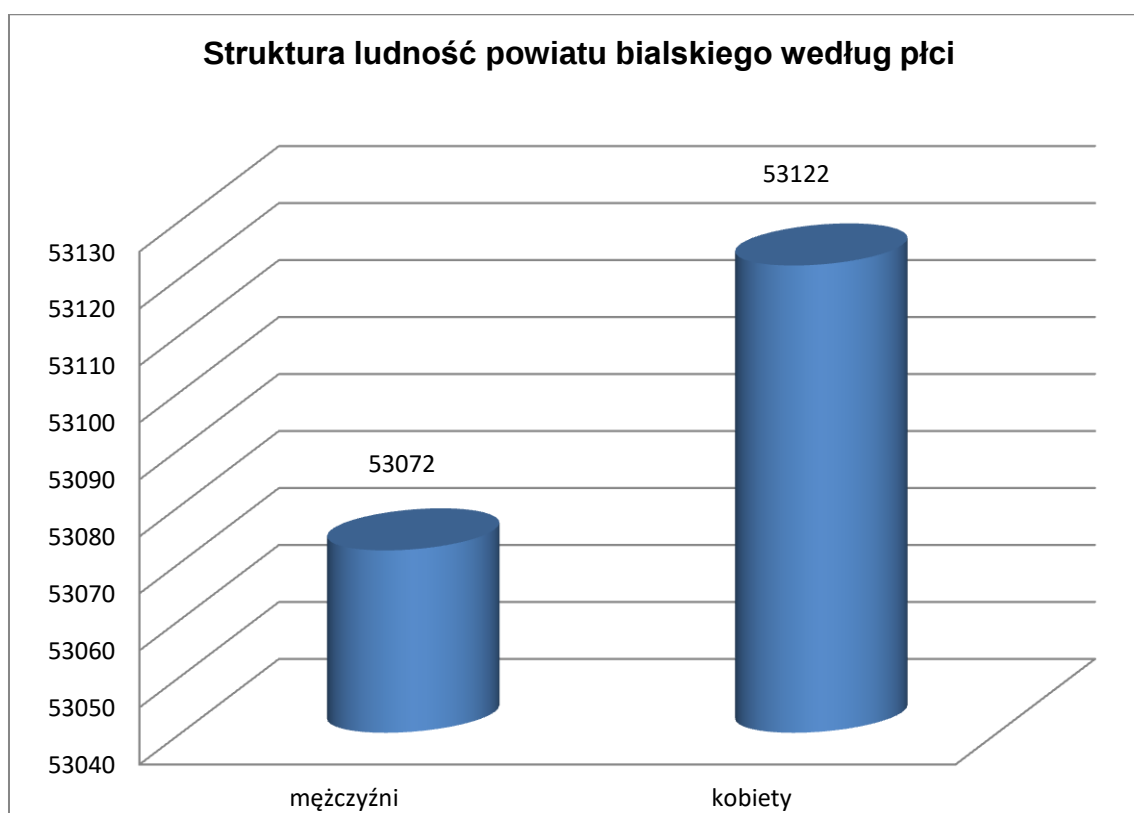
Lp	Gmina	mieszkańcy w tys.
1	Miasto Międzyrzec Podlaski	15 685
2	Miasto Terespol	5 254
3	Biała Podlaska	15 155
4	Drelów	5 116
5	Janów Podlaski	4 985
6	Kodeń	3 342
7	Konstantynów	3 866
8	Leśna Podlaska	4 049
9	Łomazy	4 666
10	Gmina Międzyrzec Podlaski	10 224
11	Piszczac	6 779
12	Rokitno	2 771

13	Rossosz	2 104
14	Sławatycze	2 301
15	Sosnówka	2 203
16	Gmina Terespol	6 173
17	Tuczna	2 815
18	Wisznice	4 565
19	Zalesie	4 121

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2021 r.)

W podziale na płeć, większość ludności powiatu bialskiego stanowią kobiety z 50,2% stanowiły kobiety, a 49,8% mężczyźni. Tym samym na 100 mężczyzn przypada 101 kobiety.

Wykres 2. Struktura ludności powiatu bialskiego

Źródło: opracowanie własne (dane GUS stan na dzień 31.XII.2021 r.)

Strukturę wiekową mieszkańców powiatu bialskiego można uznać za poprawną. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy powiatu bialskiego zawarli w 2021 roku 486 małżeństw, co odpowiada 4,4% małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa lubelskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,2% rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla

województwa lubelskiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju. 30,7% mieszkańców powiatu bialskiego jest stanu wolnego, 55,1% żyje w małżeństwie, 2,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,5% to wdowy/wdowcy. Powiat bialski ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -791. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,22 na 1000 mieszkańców powiatu bialskiego. W 2021 roku urodziło się 903 dzieci, w tym 47,0% dziewczynek i 53,0% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,53% i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

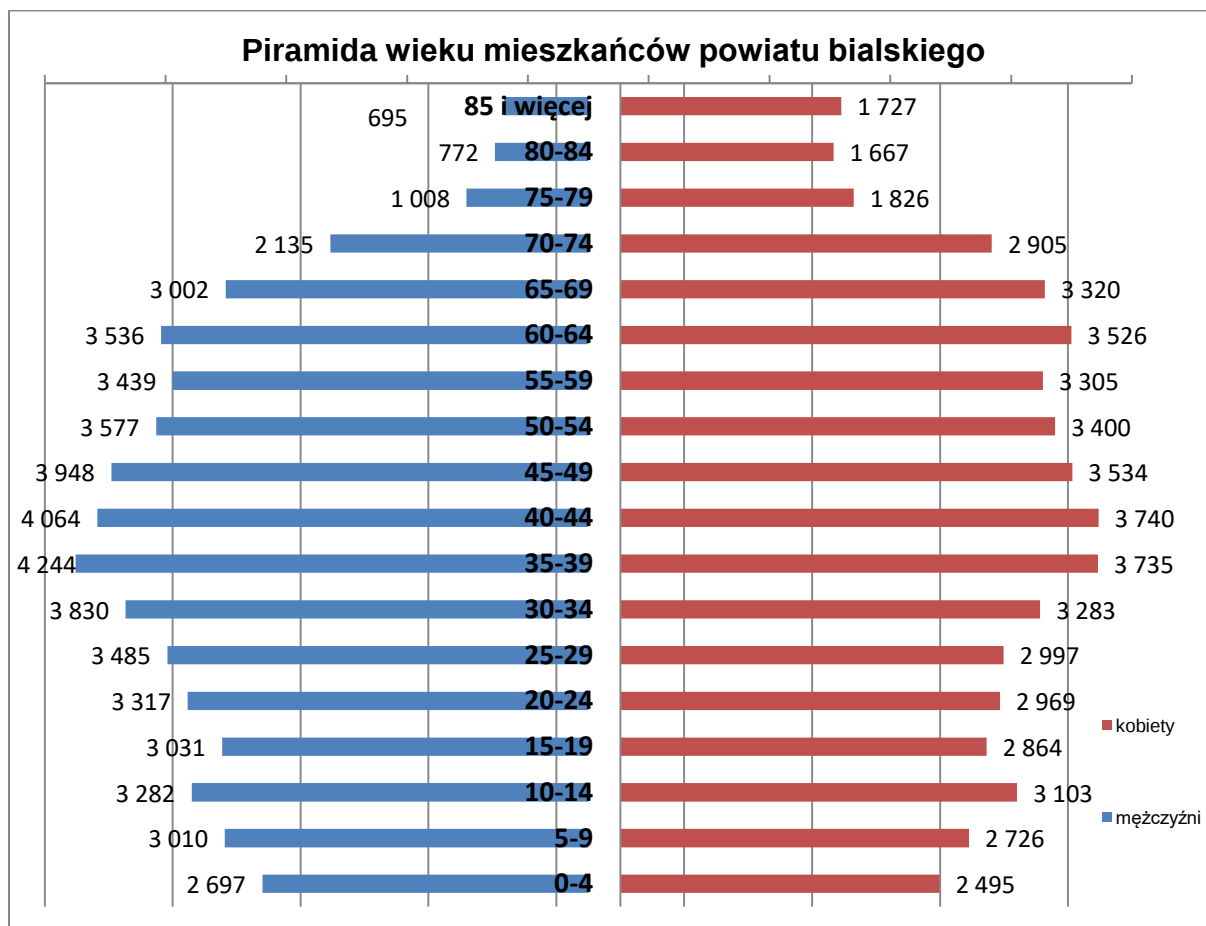
W 2021 r. w strukturze wiekowej powiatu bialskiego liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież do 17 lat) wyniosła 23 208 (21,85%), osób w wieku produkcyjnym było 56 867 (53,55%), a w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) 26 119 (24,60%).

Oznacza to, że podobnie jak w całym województwie systematycznie wzrasta liczba osób starszych, a spada liczba dzieci i młodzieży i osób w wieku produkcyjnym.

Jednocześnie wraz ze „starzeniem się społeczeństwa” następuje spadek liczby ludności. W latach 2019-2021 ludność powiatu bialskiego zmniejszyła się o 4,13%. Jeśli chodzi o migracje, to w 2021 roku zarejestrowano 1 156 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 1 316 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych dla powiatu bialskiego wynosi -160. W tym samym roku 29 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 7 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 22².

² /www.polskawliczbach.pl/powiat_bialski

Wykres 3. Piramida wieku

Źródło: opracowanie własne (dane GUS stan na dzień 31.XII.2021 r.)

2.1.3. Zasoby instytucjonalne powiatu bialskiego w pomocy społecznej

Domy Pomocy Społecznej

Dom Pomocy Społecznej w Kozuli jest samodzielną jednostką organizacyjną powiatu bialskiego podległą Staroście, przeznaczony dla 220 osób, w tym:

- przewlekle somatycznie chorych,
- przewlekle psychicznie chorych,
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i upośledzonych umysłowo,
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie i upośledzonych umysłowo,

W Zarządzie Domu Pomocy Społecznej w Kozuli znajdują się cztery budynki mieszkalne w nowym budownictwie oraz zabytkowy budynek dworku.

Budynek B1 - budynek 3-kondygnacyjny, mieszkalny o powierzchni użytkowej 4 276 m² zamieszkiwany przez osoby przewlekle somatycznie chore, w podeszłym wieku oraz młodzież i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Budynek B2 - budynek 2-kondygnacyjny, mieszkalno-rehabilitacyjny o powierzchni użytkowej 1 155 m². Na niższej kondygnacji zamieszkują osoby przewlekle somatycznie chore, w podeszłym wieku oraz młodzież i dorośli niepełnosprawni intelektualnie. Górną kondygnację tworzą pomieszczenia rehabilitacyjne z salą gimnastyczną, dyżurką pielęgniarek oraz pokojem psychologa.

Budynek B3 - budynek 2-kondygnacyjny, mieszkalno-biurowy wraz z administracją o powierzchni 1 378 m² zamieszkiwany przez dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Budynek B4 - budynek 1-kondygnacyjny, żywieniowy o powierzchni 671 m², w którym znajduje się kuchnia oraz dwie stołówki z wyjściem na budynek B1 oraz B3.

Dodatkowo w każdym z budynków istnieje podpiwniczenie, w którym usytuowano magazyny: spożywczy, chemiczny, odzieżowy oraz pomieszczenie archiwum zakładowego, świetlicę, pomieszczenia do prowadzenia terapii, kaplicę, palarnię i pomieszczenia socjalne.

Budynek dworku - XIX wieczny budynek mieszkalny o powierzchni 613 m² przeznaczony dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Budynek wyposażony jest we własną stołówkę.

Oba obiekty pozbawione są barier architektonicznych, wyposażone w windy osobowe i windę towarową. Zainstalowano system przeciwpożarowy i system całodobowego monitoringu.

Dom jest placówką stacjonarną zapewniającą całodobową opiekę, świadczącą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim zamieszkujących. Dom umożliwia i organizuje mieszkańcom pomoc w korzystaniu również ze świadczeń zdrowotnych.

W 2009 roku Dom Pomocy Społecznej uzyskał zezwolenie od Wojewody Lubelskiego na prowadzenie tego typu działalności i spełnia wszystkie standardy.

Terapia zajęciowa mieszkańców domu prowadzona jest indywidualnie i grupowo z osobami o podobnych zainteresowaniach. Dom dysponuje czterema pracownikami tj. tkacko-krawiecką, gospodarstwa domowego, ślusarsko-stolarską, pracownią służącą do podtrzymywania umiejętności i zwiększania aktywności mieszkańca.

Zajęcia indywidualne odbywają się w pokojach mieszkańców, natomiast zajęcia grupowe w odpowiednich pracowniach. W ramach terapii prowadzone są różne zajęcia: plastyczne, malowanie, wyklejanie, wycinanki, szydełkowanie, haftowanie, wyplatanie ze sznurka. Prowadzone są również zajęcia muzyczne i artystyczne.

Dane statystyczne dotyczące mieszkańców Domu:

Na podstawie dokumentu „wykaz mieszkańców DPS” wynika, że według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. przebywało 202 mieszkańców Domu przyjętych na podstawie decyzji administracyjnych. Spośród mieszkańców Domu było: przewlekle somatycznie chorych - 74 osoby, w podeszłym wieku – 17 osób, przewlekle psychicznie chorych – 31 osób, upośledzonych umysłowo i niepełnosprawnych intelektualnie – 73 osoby, dzieci i młodzież niepełnosprawnych intelektualnie – 7 osób.

Dom Pomocy Społecznej w Konstantynowie jest samodzielną jednostką organizacyjną powiatu bialskiego podległą Staroście Powiat, przeznaczoną dla 115 osób przewlekłe psychicznie chorych. Dom świadczy usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające na poziomie obowiązującego standardu.

Bazę lokalową stanowi pięć wolnostojących budynków, tj. dwa budynki mieszkalne, budynek kuchni i pralni, budynek administracyjny z przyłączonym budynkiem kotłowni, Kaplica.

Pawilon mieszkalny 3A o powierzchni użytkowej 1.703,90 m² przeznaczony na całodobowy pobyt pensjonariuszy (przewlekłe psychicznie chorych). Parter, piętro i poddasze użytkowe przeznaczone na pokoje mieszkalne wraz z pomieszczeniami ogólnodostępnymi: rehabilitacja, terapia zajęciowa, świetlica, pokój fryzjerstwa i urody, gabinet lekarski i zabiegowy, psycholog, zaplecze sanitarne i socjalne, garderoby i magazyny odzieży i obuwia. W podpiwniczeniu znajduje się rehabilitacja ruchowa, biblioteka z czytelnią, pracownia tkacka, pokój do grupowej i indywidualnej terapii psychologicznej oraz pomieszczenie terapeutyczne.

Pawilon mieszkalny 3B o powierzchni użytkowej 1.718,10 m² przeznaczony na całodobowy pobyt pensjonariuszy (chorych psychicznie). Parter, piętro i poddasze użytkowe przeznaczone na pokoje mieszkalne wraz z pomieszczeniami ogólnodostępnymi: terapia zajęciowa, gabinet zabiegowy i gabinet pracownika socjalnego, świetlica, pokój telewizyjny, terapia kulinarna, pokój fryzjerstwa i urody oraz zaplecze sanitarne i socjalne. W podpiwniczeniu znajdują się cztery sale do rehabilitacji ruchowej i usprawniającej, siłownia, pracownia krawiecko - hafciarska, garderoby, magazyny odzieży i obuwia.

Budynek stołówki z kuchnią i pralnią o powierzchni użytkowej 987,40 m², w którym znajduje się stołówka z kompletnym zapleczem kuchenne – magazynowym, pralnia, suszarnia i magazyny, sala „spotkań rodzinnych”. W kuchni przygotowywane są posiłki (z uwzględnieniem diet zleczanych przez lekarza) dla mieszkańców. W pralni prana jest pościel i odzież mieszkańców. W sali spotkań odbywają się spotkania integracyjne z gośćmi z zaprzyjaźnionych Domów i środowiska lokalnego oraz prezentowane są okolicznościowe występy w wykonaniu mieszkańców Domu.

Budynek administracyjny o powierzchni użytkowej 900,40 m² przeznaczony na cele administracyjno – biurowe z salą konferencyjną.

Wszystkie budynki są dostępne dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

Pracownie terapeutyczne funkcjonujące na terenie Domu są bardzo ważnym elementem aktywizacji mieszkańców Domu.

Aby skutecznie je aktywizować, stosowane są różne formy terapii zajęciowej dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości mieszkańców. Pomoc ze strony personelu dąży do tego, aby mieszkańcy Domu dobrze się w nim czuli oraz godnie żyli. Dom tworzy odpowiednie warunki, które umożliwiają rozwój osobowości, zachowanie indywidualności, utrzymanie kontaktu z rodziną i środowiskiem, ułatwia pensjonariuszom przystosowanie się do nowych warunków życia, jednocześnie zachowując indywidualne upodobania i zainteresowania podopiecznych.

W procesie aktywizacji każdy mieszkaniec Domu jest traktowany indywidualnie i podmiotowo. Aktywizacja odbywa się przy współudziale mieszkańca i jest dobrowolna, odpowiada jego potrzebom, zainteresowaniom i możliwościom psychofizycznym.

Do dyspozycji mieszkańców są:

- dwie sale terapeutyczne
- pracownia krawiecko-hafciarsko-koronkarska
- pracownia kulinarna
- biblioteka
- sala taneczno-ruchowa
- sala informatyczna
- kawiarenka

Dane statystyczne dotyczące mieszkańców Domu:

Na podstawie dokumentu „wykaz mieszkańców DPS” wynika, że według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. przebywało 113 mieszkańców Domu przyjętych na podstawie decyzji administracyjnych. Spośród 113 przewlekle psychicznie chorych mieszkańców Domu było: chorych psychicznie 94 osoby, upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie 19 osób,

Dom Pomocy Społecznej w Kostomłotach jest samodzielną jednostką organizacyjną powiatu białskiego podległą Staroście, przeznaczoną dla 48 osób przewlekle psychicznie chorych. Dom świadczy usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające na poziomie obowiązującego standardu.

Bazę lokalową stanowi obiekt w którym znajduje się Dom usytuowany jest na obszarze 1,0125 m 2 tj. kompleks 3 budynków. Są to:

-budynek administracyjny- mieszkalny.

Na pierwszym piętrze znajduje się administracja Domu z oddzielnym wejściem. Na parterze znajdują się cztery pokoje mieszkalne, w tym jeden pokój trzyosobowy z łazienką, a pozostałe pokoje korzystają ze wspólnej łazienki (dwa pokoje dwuosobowe, jeden pokój jednoosobowy)

- budynek główny w którym znajduje się 20 pokoi mieszkalnych w tym :

jednoosobowe – 1 pokój, dwuosobowe - 15 pokoi, trzyosobowe - 3 pokoje, czteroosobowe 1 pokój dla osób leżących i prowadzących fotelowo-łóżkowy tryb funkcjonowania.

Pokoje mieszkańców wyposażone są w meble adekwatne do potrzeb zgodnie z obowiązującymi standardami.

-budynek terapeutyczny, w którym znajduje się kaplica, sala terapii zajęciowej z wydzielonymi miejscami do zajęć informatycznych, krawieckich i rękodzielniczych, sala do zajęć ruchowych, sala „światlica” do zajęć kulturalno – oświatowych i integracyjnych. Światlica wyposażona jest w projektor do oglądania filmów. Przy świetlicy znajduje się aneks kuchenny , który służy do zajęć kulinarnych.

W budynku znajduje się również pralnia, kotłownia, garaż, magazyn spożywczy.

Dane statystyczne dotyczące mieszkańców Domu:

Na podstawie dokumentu „wykaz mieszkańców DPS” wynika, że według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. przebywało 51 mieszkańców Domu. Spośród 51 przewlekłe psychicznie chorych mieszkańców Domu było: chorych psychicznie 34 osoby, upośledzonych umysłowo i chorych psychicznie 17 osób.

Dom Pogodnej Starości Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta w Kodniu jest samodzielną jednostką budżetową powiatu bialskiego o zasięgu ponadgminnym podległa bezpośrednio Zarządowi Głównemu Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta we Wrocławiu i Kołu Kodeńskiemu Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta w Kodniu.

Dom Pogodnej Starości został zaadaptowany na bazie pałacu – letniej rezydencji Sapiehów z XVIII wieku. Funkcjonuje od 01 października 1992 r. i jest przeznaczony dla kobiet w podeszłym wieku.

Jest jednostką zapewniającą całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku, wyłącznie dla kobiet jest dostosowany do osób niepełnosprawnych. Dom posiada 26 miejsc statutowych. Pałac został przystosowany do potrzeb mieszkańców, dysponuje 17 pokojami dla mieszkanki w tym 8 pokojami 1 –osobowymi i 9 pokojami 2 – osobowymi. Znajdują się również pomieszczenia ogólnodostępne takie jak: świetlica, kaplica, jadalnia, gabinet zabiegowy, pomieszczenia do prowadzenia terapii zajęciowej.

Dom Pomocy Społecznej w Kodniu świadczy poza obowiązującymi standardami oraz opieką pielęgniarską i wyżywieniem różne formy terapii. Mieszkańcy mogą realizować swoje zdolności i zainteresowania w ciągu całego roku w formie następujących terapii : (muzykoterapia, terapia ruchem, zajęcia plastyczne i rękodzieła artystycznego). Mieszkanki są bardzo chętne do wykonywania różnego rodzaju prac wokół Domu polegających na pielęgnowaniu kwiatów , oraz ogródka warzywnego. Często wychodzą na spacer na świeże powietrze.

Na podstawie dokumentu „wykaz mieszkańców DPS” wynika, że według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. w Domu przebywało 24 mieszkanki w wieku podeszłym przyjętych na podstawie decyzji administracyjnych.

Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Międzyrzecu Podlaskim.

Ośrodek prowadzi działalność z zakresu zadań administracji rządowej realizowanych przez powiat. Jest jednostką organizacyjną pobytu dziennego działającą od stycznia 2006 r. Działa na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego. Ośrodek dysponuje 25 miejscami przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Powiatu Bialskiego, które z powodu choroby psychicznej mają trudności w funkcjonowaniu w codziennym życiu w środowisku, rodzinie i społeczeństwie.

Celem Ośrodka jest podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego aktywnego życia, podniesienie poziomu zaradności życiowej, sprawności psychofizycznej, readaptacji do życia społecznego oraz w miarę możliwości do aktywności zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ośrodek prowadzi terapię zajęciową w pracowniach:

- artystyczno-muzycznej,
- kulinarnej,
- komputerowej.

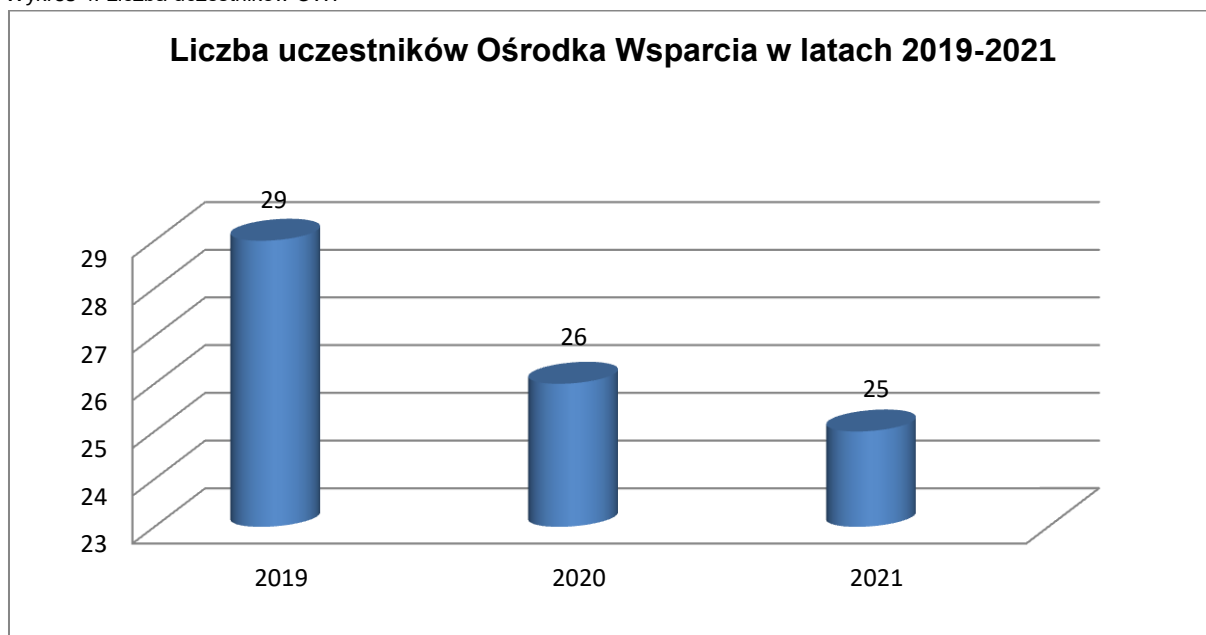
Pozostałymi usługami świadczonymi przez jednostkę są:

- 1) treningi umiejętności społecznych (z uwzględnieniem treningu umiejętności spędzania wolnego czasu – imprezy integracyjne, kulturalne itp.);
- 2) treningi umiejętności społecznych i interpersonalnych - trening prowadzenia rozmowy, rozwiązywania problemów, trening budowania zespołu, motywowanie do aktywności w oparciu o własne możliwości, kształcenie umiejętności współpracy i komunikowania się w grupie na zasadach otwartości, partnerstwa i wzajemności, trening konstruktywnych zachowań mający na celu naukę rozpoznawania emocji pozytywnych i negatywnych, trening pamięci i koncentracji uwagi, trening asertywności.

Uczestnicy wspierani przez zespół wspierający potrafią samodzielnie określić swój stan emocjonalny, zapanować nad emocjami.

- 3) Trening umiejętności spędzania czasu wolnego - obejmujący m.in.: rozwijanie zainteresowań lekturą książek i czasopism, filmami, rozwijanie umiejętności korzystania z takich form spędzania czasu wolnego jak turystyka, działalność rekreacyjna, udział w imprezach kulturalnych, sportowych, towarzyskich.

Wykres 4. Liczba uczestników OW.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

2.1.4. Zasoby instytucjonalne powiatu bialskiego w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące na terenie Powiatu prowadzą działalność w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej poprzez rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, zaradności życiowej oraz psychofizycznych sprawności, podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcia zatrudnienia. Warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące na terenie Powiatu są to placówki pobytu dziennego. Zajęcia w warsztacie prowadzone są zgodnie z indywidualnym programem przygotowanym dla uczestnika warsztatu. Najważniejszym jego zadaniem jest prowadzenie procesu rehabilitacji tak, aby uczestnicy osiągalni jak najwyższy stopień przystosowania do życia w pełni uspołecznionego.

Działalność warsztatów finansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżetu powiatu bialskiego i niekiedy z budżetu gminy.

Tabela 2. Warsztaty Terapii Zajęciowej funkcjonujące na terenie Powiatu Bialskiego w latach 2019-2022

Nazwa	Jednostka prowadząca warsztaty	Data rozpoczęcia działalności	Liczba uczestników WTZ
Warsztat Terapii Zajęciowej w Wisznicach	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wisznicach	Grudzień 2005 r.	35 uczestników
Warsztat Terapii Zajęciowej w Międzyrzecu Podlaskim	Podlaskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Międzyrzecu Podlaskim	Styczeń 1999 r.	35 uczestników
Warsztat Terapii Zajęciowej w Konstantynowie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konstantynowie	Grudzień 2013 r.	33 uczestników
Warsztat Terapii Zajęciowej w Kodniu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kodniu	Grudzień 2004 r.	30 uczestników

Źródło informacji Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Międzyrzecu Podlaskim.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Międzyrzecu Podlaskim powstał w styczniu 1999 roku. Organem prowadzącym jest Podlaskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, placówka mieści się w Międzyrzecu Podlaskim.

Celem warsztatu jest rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia, która odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej.

Terapia uczestników odbywa się na podstawie indywidualnego programu terapii i rehabilitacji dostosowanego do potrzeb i możliwości każdego uczestnika.

Uczestnicy są objęci kompleksową rehabilitacją realizowaną poprzez:

- zajęcia terapeutyczne w pracowniach: plastycznej, krawieckiej, gospodarstwa domowego, florystyczno - ogrodniczej i komputerowej.
- kinezyterapię
- zajęcia na basenie
- wsparcie psychologiczne
- opiekę medyczno - pielęgnarską
- zajęcia kulturalno - rekreacyjne.

Jednostka prowadząca Warsztat - Podlaskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych pozyskuje środki finansowe z Urzędu Miasta Międzyrzec Podlaski, z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Starostwa Powiatowego w Białej Podlaskiej oraz sponsorów. Z pozyskanych funduszy organizuje imprezy kulturalne, sportowo-rekreacyjne, wycieczki dla osób niepełnosprawnych. Uczestnicy WTZ, również biorą czynny udział w imprezach integracyjnych organizowanych przez inne WTZ, które funkcjonują na terenie Powiatu Bialskiego.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Wisznicach

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wisznicach powstał w grudniu 2005 roku. Jest placówką pobytu dziennego, przeznaczoną dla osób o zróżnicowanym stopniu i rodzaju niepełnosprawności. Otacza opieką 35 osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Wisznice, Rossosz, Łomazy i Sosnówka.

Głównym celem działalności Warsztatu jest rehabilitacja zawodowa i społeczna, czyli odpowiednie przygotowanie uczestników do podjęcia zatrudnienia na chronionym lub otwartym rynku pracy oraz ogólny rozwój i poprawa sprawności, które są niezbędne do możliwie samodzielnego i aktywnego życia w środowisku każdego uczestnika.

Realizacja zadań Warsztatu odbywa się poprzez działania terapeutyczne dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników w ramach sześciu pracowni zawodowych. Ponadto prowadzone są zajęcia w formie terapii środowiskowej

oraz rehabilitacji ruchowej.

Zajęcia prowadzone w sześciu pracowniach:

- gospodarstwa domowego;
- multimedialnej;
- artystycznej;
- techniczno - stolarskiej
- florystyczno - wikliniarska
- krawieckiej.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Konstantynowie

W ramach działań na rzecz osób niepełnosprawnych Gmina Konstantynów utworzyła Warsztat Terapii Zajęciowej, który powstał w grudniu 2013 roku. Jest placówką, pobytu dziennego, przeznaczoną, dla osób o zróżnicowanym stopniu i rodzaju niepełnosprawności. Otacza opieką, 33 osoby niepełnosprawne z terenu Gminy Konstantynów, Biała Podlaska, Rokitno oraz Powiatu Łosickiego.

Głównym celem działalności Warsztatu jest rehabilitacja zawodowa i społeczna, czyli odpowiednie przygotowanie uczestników do podjęcia zatrudnienia na chronionym lub otwartym rynku pracy oraz ogólny rozwój i poprawa sprawności, które są niezbędne do możliwie samodzielnego i aktywnego życia w środowisku każdego uczestnika.

Realizacja zadań Warsztatu odbywa się poprzez działania terapeutyczne dostosowane do potrzeb i możliwości uczestników w ramach sześciu pracowni zawodowych, prowadzona jest również rehabilitacja ruchowa.

Zajęcia są prowadzone w sześciu pracowniach:

- gospodarstwa domowego;
- rękodzieła artystycznego;
- komputerowa;
- techniczna;
- plastyczna;
- krawiecka

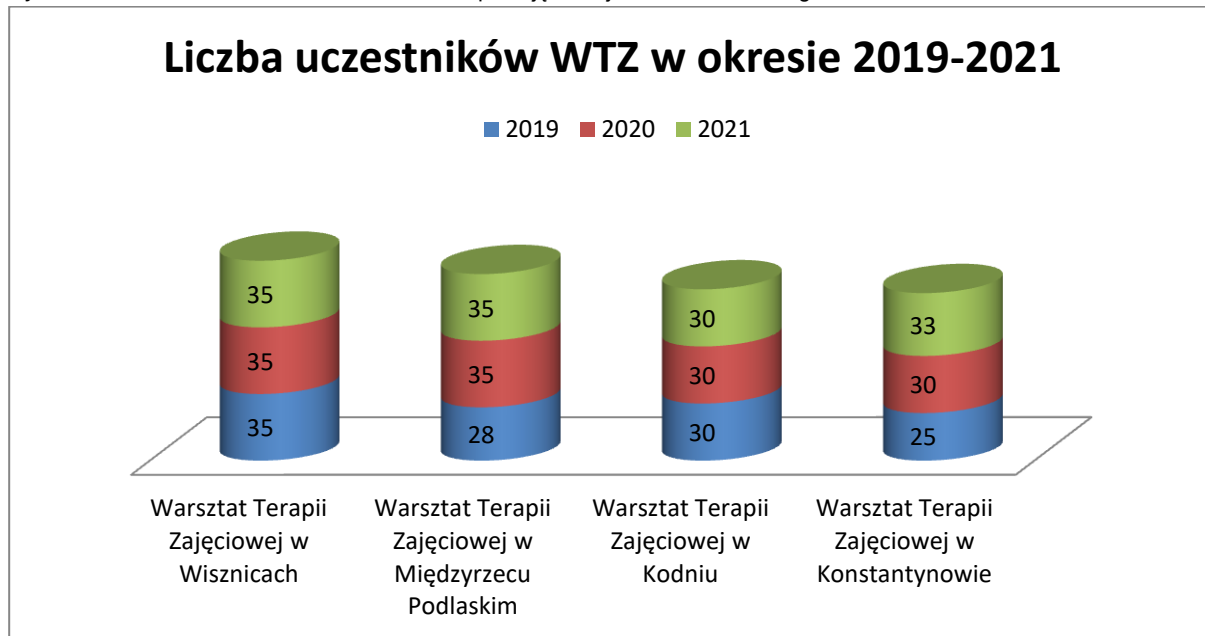
Warsztat Terapii Zajęciowej w Kodniu

W ramach działań na rzecz osób niepełnosprawnych Gmina Kodeń utworzyła - Warsztat Terapii Zajęciowej i Środowiskowy Dom Samopomocy w Kodniu. Głównym celem placówek jest prowadzenie działań ograniczających tendencje do bierności, izolacji i wykluczenia tej szczególnej grupy osób. Opieką obejmują osoby niepełnosprawne z Gminy Kodeń, Piszczac, Tuczna, Sławatycze, Terespol miasto i gmina. Warsztat Terapii Zajęciowej otacza opieką 30 osób niepełnosprawnych.

Warsztat Terapii Zajęciowej działający przy GOPS w Kodniu funkcjonuje od 1 grudnia 2004 r.

W placówce działa 5 pracowników: plastyczna, rękodzieła, krawiecka, komputerowa, gospodarstwa domowego. Jest to placówka pobytu dziennego przeznaczona dla osób niepełnosprawnych o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do terapii zajęciowej.

Wykres 5. Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej z Powiatu Białskiego w latach 2019-2021

Źródło informacji Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej

2.1.5 Zasoby powiatu bialskiego w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- 1) zapewniają dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakajają jego niezbędne potrzeby,
- 2) prowadzą zajęcia socjalizujące, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w środowisku rodzinnym i przygotowujące do życia społecznego,
- 3) zapewnią dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych,
- 4) podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny tj. znalezienie rodziny przysposabiającej lub umieszczenie w rodzinnej opiece zastępczej,
- 5) prowadzą mieszkania chronione.

Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie bialskim jest sprawowana w powyższej formie:

1) Placówki opiekuńczo- wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- a) w Komarnie - przeznaczona dla 14 wychowanków,
- b) w Maniach - przeznaczona dla 14 wychowanków,
- c) w Janowie Podlaskim – przeznaczona dla 12 wychowanków,
- d) w Szachach – przeznaczona dla 14 wychowanków.

Wspólną obsługę ekonomiczno - administracyjną placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego w Komarnie, Maniach, Janowie Podlaskim i Szachach zapewnia Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Maniach.

Placówka Opiekuńczo- Wychowawcza w Komarnie.

Placówka Opiekuńczo- Wychowawcza typu socjalizacyjnego w Komarnie usytuowana jest w gminie Konstantynów, funkcjonuje od sierpnia 1997 roku, jest przeznaczona dla 14 wychowanków. Do 31.12.2012r. funkcjonowała jako Dom Dziecka w Komarnie. Od roku 1999 organem prowadzącym jest Powiat Bialski.

Większość wychowanków posiada samodzielne pokoje, jedynie w jednym pokoju mieszka dwóch wychowanków. Takie rozmieszczenie ułatwia rozwiązywanie konfliktów, jak również daje możliwość szybszego wyciszenia się wychowanka oraz ułatwia utrzymanie porządku.

W Placówce w Komarnie opiekę sprawuje 6 wychowawców i 1 opiekun dziecięcy, wszyscy pracownicy posiadają odpowiednie kwalifikacje. Pracę wychowawców wspomaga psycholog, który objął swoją pomocą wszystkich wychowanków przebywających w czterech Placówkach. Psycholog prowadzi rozmowy i porady indywidualne oraz grupowe, dotyczące ogólnych problemów funkcjonowania w grupie rówieśniczej. W ramach pracy psychologicznej prowadzi terapię EEG-BIOFEEDBACK. Jest to metoda, która zapisuje przebieg fal mózgowych, dzięki temu można przezwyciężyć różne problemy w codziennym funkcjonowaniu.

Placówka umożliwia rozwój wychowanka jego zainteresowań i indywidualne oddziaływania wychowawcze. Uwzględnia potrzebę działań przygotowujących do samodzielnego życia wychowanków. Kieruje się poszanowaniem praw rodziców wynikających z przepisów prawa rodzinnego, w szczególności prawa do kontaktowania się z dzieckiem oraz potrzebą odpowiednich działań w celu utrzymywania więzi dziecka z rodziną i umożliwienia jego powrotu do rodziny.

Czas wolny na terenie placówki jest organizowany pod opieką wychowawców, są to zajęcia w pracowni komputerowej, w pracowni plastycznej, zajęcia terapeutyczne, takie jak: relaksacja i muzykoterapia, zajęcia kulinarne, zajęcia sportowo- rekreacyjne na terenie placu zabaw oraz boiska, a także wycieczki rowerowe i piesze. Organizowane są również zajęcia artystyczne, teatralne, muzyczne oraz różnego rodzaju uroczystości okolicznościowe i turnieje sportowe. W okresach wakacyjnych organizowane są kolonie letnie.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Janowie Podlaskim.

Placówka rozpoczęła działalność od 01 kwietnia 2010 roku. Do 31 grudnia 2012 roku funkcjonowała jako Filia Domu Dziecka w Komarnie. Placówka Opiekuńczo Wychowawcza w Janowie Podlaskim jest placówką socjalizacyjną, która zapewnia całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo

pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej.

Placówka Opiekuńczo Wychowawcza w Janowie Podlaskim jest przeznaczona dla 12 wychowanków, jest to grupa młodzieży dorastającej. Program wychowawczy oparty na metodach pracy ze „społecznością”, a więc większość ważnych decyzji dotyczących życia grupy podejmowana jest przez wszystkich jej członków. Metody i formy pracy w grupie mieszkaniowej odbiegają znacznie od rzeczywistości metodycznej tradycyjnych placówek opiekuńczo – wychowawczych. Celem grupy usamodzielnienia jest stworzenie warunków sprzyjających w nabywaniu przez wychowanków niezbędnych umiejętności życiowych: samoobsługi, prowadzenia domu, załatwienia spraw urzędowych, jak również przygotowanie wychowanków do samodzielności.

Opiekę nad młodzieżą sprawuje pięciu wychowawców, czterech prowadzących i wychowawca koordynator. Pracę psychologiczną z wychowankami w razie potrzeby prowadził na terenie placówki psycholog zatrudniony w CAPOW.

Wychowankowie Placówki regularnie wyjeżdżają na kolonie letnie do miejscowości nad morzem oraz górach.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Szachach.

Placówka Opiekuńczo Wychowawcza w Szachach działa od 2003 r. jest placówką socjalizacyjną w powiecie białskim, która zapewnia całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej.

Placówka Opiekuńczo Wychowawcza w Szachach jest przeznaczona dla 14 wychowanków. Placówka Opiekuńczo Wychowawcza w Szachach przeznaczona jest dla grupy młodzieży dorastającej.

Celem grupy usamodzielnienia jest stworzenie warunków sprzyjających w nabywaniu przez wychowanków niezbędnych umiejętności życiowych: samoobsługi, prowadzenia domu, załatwienia spraw urzędowych, jak również przygotowanie wychowanków do samodzielności.

Program wychowawczy realizowany przez Placówkę jest oparty na metodach pracy ze „społecznością”, a więc większość ważnych decyzji dotyczących życia grupy podejmowana jest przez wszystkich jej członków. Metody i formy pracy w grupie mieszkaniowej odbiegają znacznie od rzeczywistości metodycznej tradycyjnych placówek opiekuńczo – wychowawczych. W swej pracy wychowawcy opierają się przede wszystkim na metodach działań indywidualnych. Istotą działania jest wpływ osobisty wychowawcy np. działanie osobistym przykładem, sugestia, perswazja oraz kierowanie samowychowaniem młodego człowieka. Głównym działaniem wychowawcy jest rozmowa, spotkanie, kontrakt. Niezwykle ważną rolę do spełnienia ma tu wychowawca, który musi być doskonale przygotowany do pracy w takiej grupie, potrafi dotrzeć do młodzieży, być przede wszystkim partnerem, ale postępować bardzo konsekwentnie i mądrze.

W czasie wolnym dla wychowanków organizuje się na terenie placówki, jak i szkole oraz w klubach sportowych, różnorodne zajęcia sportowo- rekreacyjne. Ponadto prowadzi się zajęcia w pracowni komputerowej, w pracowni plastycznej, zajęcia kulinarne, a także wycieczki rowerowe i piesze. Wychowankowie spędzają czas na zajęciach ruchowych na świeżym powietrzu. Wychowankowie biorą udział w zajęciach pozalekcyjnych i rozwijają swoje pasje poprzez uczęszczanie do Szkolnych Klubów Sportowych, lekcje muzealne, basen, lodowisko.

W POW w Szachach opiekę i wychowanie sprawuje pięcioro wychowawców, w tym wychowawca-koordynator.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Maniach.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Maniach jest przeznaczona dla 14 wychowanków.

Opiekę nad wychowankami sprawuje siedmiu wychowawców, sześciu prowadzących i wychowawca koordynator. Wychowawcy wspierani byli pracą psychologa zatrudnionego w Centrum Administracyjnym Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Szczególną opieką specjalistyczną są objęte te dzieci, które wykazują trudności z nawiązaniem kontaktu z innymi ludźmi, które nie potrafią współdziałać w grupie rówieśniczej, mają niską bądź nieadekwatną samoocenę oraz cierpią na różnego rodzaju zaburzenia zachowania. Każdy z wychowanków współpracuje z przydzielonym mu wychowawcą indywidualnym. Realizuje indywidualny plan pomocy dziecku, tworzony z wychowawcą w oparciu o niezaspokojone potrzeby, dostosowany do indywidualnych możliwości rozwojowych każdego z wychowanków i indywidualnego tempa pracy.

Przy Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Maniach funkcjonują 2 mieszkania chronione z 6 miejscami dla usamodzielnionych wychowanków.

Celem mieszkań chronionych jest m.in.:

- Zbudowanie i przestrzeganie struktury dnia (rytmy dobowe, plan dnia, zobowiązania, konsekwencja),
- Poszerzenie i utrwalenie kontaktów społecznych,
- Wypracowanie większej samodzielności życiowej (dbałość o porządek w otoczeniu, gospodarowanie budżetem, czasem wolnym, sporządzanie posiłków, załatwianie podstawowych spraw administracyjnych),
- Zbudowanie zdolności do adaptacji społecznej – umiejętność współżycia w grupie, kształtowanie wrażliwości na potrzeby innych, gotowości niesienia pomocy, umiejętności współpracy współdziałania w grupie, adekwatnego zachowania się w sytuacjach społecznych,
- Wypracowanie odpowiedzialności za własne zdrowie, zobowiązania, wywiązywanie się z powierzonych obowiązków.

Powstałe mieszkania chronione wpisują się w działania profilaktyczne tj. przeciwdziałanie wykluczeniu mieszkaniowemu i bezdomności wychowanków w procesie usamodzielnienia.

2) Placówki opiekuńczo- wychowawcze typu rodzinnego:

- a) Dom Rodzinny w Żabcach prowadzony przez powiat bialski,
- b) Dom Rodzinny Nr 1 „Jedno Serce” w Bohukałach prowadzony przez Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego „Jedno Serce”,
- c) Dom Rodzinny Nr 2 „Jedno Serce” w Bohukałach prowadzony przez Stowarzyszenie Rodzicielstwa Zastępczego „Jedno Serce”.

Dom Rodzinny w Żabcach

Dom Rodzinny w Żabcach funkcjonuje od 01.01.2001 roku, jest to całodobowa placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego.

W placówce rodzinnej może przebywać od 4 do 8 dzieci, w szczególnie uzasadnionych przypadkach liczba dzieci może ulec zwiększeniu albo zmniejszeniu. Rodzinne Domach Dziecka zastępują dzieciom rodzinę biologiczną, zapewniają całodobową opiekę i wychowanie, stwarzają jak najlepsze warunki ich rozwoju, zaspokajają potrzeby biopsychiczne oraz przygotowują dzieci do samodzielnego życia w przyszłości. W Rodzinnych Domach Dziecka zapewnia się dzieciom ciepłą, rodzinną i serdeczną atmosferę. Przy Domu funkcjonuje również mieszkanie chronione, w którym mogą zamieszkiwać wychowankowie będący w procesie usamodzielnienia.

Dom Rodzinny Nr 1 i Nr 2 w Bohukałach

Na terenie powiatu bialskiego w miejscowości Bohukały, gm. Terespol funkcjonują dwie placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego : Dom Rodzinny Nr 1 oraz Dom Rodzinny Nr 2 „ Jedno Serce”. Prowadzenie tych Domów Powiat zlecił Stowarzyszeniu Rodzicielstwa Zastępczego „ Jedno serce”. Domy mieszczą się w odremontowanym budynku szkoły podstawowej, są położone na malowniczym terenie Parku Krajobrazowego „Podlaski Przełom Bugu”. Od Białej Podlaskiej dzieli je odległość 35 km natomiast od Terespolu 15 km. Obecnie w Domach łącznie wychowuje się 16 dzieci. Ponadto przy Domu Rodzinnym „ Jedno Serce” Nr 1 funkcjonuje mieszkanie chronione, przeznaczone dla czterech usamodzielniających się osób.

Wychowankowie mają zapewnioną odpowiednią opiekę, wychowanie oraz właściwe warunki materialno – bytowe. Opiekunowie starają się zabezpieczyć wszystkie niezbędne potrzeby dzieci, umożliwić im rozwijanie swoich talentów i zainteresowań, a przede wszystkim dają im ciepło domu rodzinnego, którego zabrakło w ich naturalnych rodzinach.

Wykres 6. Ilość dzieci umieszczonych w Placówkach opiekuńczo – wychowawczych w poszczególnych latach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Pomimo ogólnej tendencji do deinstytucjonalizacji posiadanie małych placówek opiekuńczo-wychowawczych jest niezwykle pomocne w prawidłowym i sprawnym funkcjonowaniu pieczy w powiecie. Istnieje pewna grupa dzieci, dla których z uwagi na wiek, zaburzenia zachowania lub schorzenia bardzo trudno znaleźć miejsce w rodzinach zastępczych.

2.1.6. Służba zdrowia na terenie powiatu bialskiego.

Dostępność usług w zakresie zabezpieczenia społecznego związana z ochroną i służbą zdrowia jest w znacznej mierze wyznacznikiem stopy życiowej społeczeństwa. Ma to szczególne znaczenie w obliczu przemian demograficznych i dużego zapotrzebowania na tego typu usługi wśród starzejącego się społeczeństwa. Podstawowym problemem jest ograniczony dostęp do świadczeń zdrowotnych na skutek wydłużającego się czasu oczekiwania na niektóre świadczenia oraz procedury. Znacząco rosną wydatki na leki, powodując tym samym spadek wydatków na innego typu świadczenia. To wszystko może prowadzić do wzrostu nierówności w dostępie do świadczeń zdrowotnych.

Na terenie powiatu bialskiego świadczenia opieki zdrowotnej udzielane są zarówno w ramach świadczeń finansowanych ze środków publicznych jak i w ramach działalności komercyjnej. Ilość podmiotów sukcesywnie rośnie, zarówno w powiecie bialskim, jak i na terenie województwa lubelskiego.

Podstawowa opieka zdrowotna jest częścią systemu opieki zdrowotnej zapewniającej osobom uprawnionym do świadczeń zamieszkałym na terytorium powiatu kompleksowe i skoordynowane świadczenia opieki zdrowotnej w miejscu

zamieszkania. Świadczenia udzielane są w warunkach ambulatoryjnych lub w domu pacjenta.

Wykaz podmiotów leczniczych udzielających świadczeń opieki zdrowotnej w ramach POZ, mających siedzibę na terenie powiatu bialskiego, które posiadają zawartą umowę z Lubelskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia.

Gmina Biała Podlaska – Pacjenci z gminy korzystają z porad lekarza POZ w mieście Biała Podlaska

Gmina Drelów

- Centrum Medyczne Empatia Beata Leszczuk gabinet lekarski ul. Szkolna 10, 21-570 Drelów
- Centrum Medyczne Empatia Beata Leszczuk gabinet lekarski Szóstka 55, 21-570 Drelów

Gmina Janów Podlaski

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Janowie Podlaskim gabinet lekarza rodzinnego ul. Brzeska 16, 21-505 Janów Podlaski

Gmina Kodeń

- ABM Andres, Brzeziński, Maryniuk, Zabłocki spółka partnerska Poradnia POZ ul. 1 Maja 33, 21-509 Kodeń

Gmina Konstantynów

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia Konstantynów Poradnia Lekarza POZ NZOZ Konstantynów ul. Janowska 18, 21-543 Konstantynów

Gmina Leśna Podlaska

- Magdalena Horoszewicz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Medycyny Rodzinnej Gabinet Lekarza Rodzinnego ul. Bialska 2, 21-542 Leśna Podlaska

Gmina Łomazy

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Tuczej Gabinet Lekarza POZ w Łomazach ul. Małobrzeska 15, 21-532 Łomazy

Gmina Międzyrzec Podlaski- pacjenci z gminy korzystają z porad lekarza POZ w mieście Międzyrzec Podlaski

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Rogoźnicy Janina Waszkiewicz gabinet lekarski Rogoźnica 76, 21-560 Międzyrzec Podlaski
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Tadeusz Orzechowski gabinet lekarski Tłusćciec 9, 21-564 Tłusćciec

Gmina Piszczac

- "Medyk" Spółka Cywilna Janusz Matusiak, Marek Sobolewski poradnia lekarza rodzinnego ul. Spółdzielcza 7 a, 21-530 Piszczac
- ABM Andres, Brzeziński, Maryniuk, Zabłocki spółka partnerska poradnia (gabinet) lekarza rodzinnego ul. Spółdzielcza 4, 21-530 Piszczac

Gmina Rokitno

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PRO VITA" gabinet lekarza POZ Rokitno 37, 21-504 Rokitno

Gmina Rossosz

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Tucznej gabinet lekarza POZ Rossosz ul. Batalionów Chłopskich 122, 21-533 Rossosz

Gmina Sławatycze

- Waldemar Knyba, Niepubliczny ZOZ - Waldemar Knyba gabinet lekarza POZ ul. Adama Mickiewicza 2, 21-515 Sławatycze

Gmina Sosnówka

- NZOZ Ośrodek Zdrowia w Sosnówce gabinet lekarza POZ Sosnówka 63, 210518 Sosnówka

Gmina Terespol - pacjenci z gminy korzystają z porad lekarza POZ w mieście Terespol

- Cezary Düm - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej przychodnia rejonowa w Terespolu gabinet lekarza POZ Bohukały 119, 21-507 Bohukały
- ABM Andres, Brzeziński, Maryniuk, Zabłocki spółka partnerska poradnia POZ ul. Słoneczna 32, 21-540 Małaszewicze

Gmina Tuczna

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Tucznej gabinet lekarza POZ Tuczna 300, 21- 523 Tuczna

Gmina Wisznice

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Wisznicach lekarz POZ Wygoda 4, 21-580 Wisznice

Gmina Zalesie

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Profamilia" gabinet lekarza POZ ul. 3 Maja 2, 21-512 Zalesie

Miasto Międzyrzec Podlaski

- Centrum Medyczne Empatia Beata Leszczuk poradnia lekarza POZ ul. Partyzantów 47, 21-560 Międzyrzec Podlaski
- Przychodnia Rodzinna ul. Rymarska 16, 21-560 Międzyrzec Podlaski
- NZOZ praktyka medycyny rodzinnej 001 gabinet lekarski ul. Wiejska 13, 21-560 Międzyrzec Podlaski
- NZOZ KKŁ gabinet lekarza POZ ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 14, 21-560 Międzyrzec Podlaski
- Przychodnia Medyczna DAMED poradnia lekarza rodzinnego ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 18, 21-560 Międzyrzec Podlaski

Miasto Terespol

- NZOZ MEDYK w Terespolu gabinet lekarza POZ ul. Stacyjna 2, 21-550 Terespol
- Cezary Düm - NZOZ przychodnia rejonowa w Terespolu gabinet lekarza POZ ul. Henryka Sienkiewicza 30, 21-550 Terespol

Praktycznie w każdej gminie Powiatu znajduje się jedna lub więcej aptek, z uwagi na powyższe dostęp do leków jest dobry.

Na terenie powiatu bialskiego funkcjonuje Szpital Powiatowy w Międzyrzecu Podlaskim, większość mieszkańców powiatu korzysta przede wszystkim z usług Wojewódzkiego Szpitala w Mieście Biała Podlaska. Nie funkcjonują również zakłady psychiatryczne, oraz zakłady uzdrowiskowe. Funkcjonują natomiast Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze w Janówce, Horodyszczu oraz świadczący usługi pobytu dziennego w Dubowie.

Dla zwiększenia dostępności podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej dla mieszkańców powiatu bialskiego niezbędne wydaje się zwiększenie liczby personelu medycznego pracujących na tym terenie. Troską samorządu powiatowego powinno być przede wszystkim zwiększenie dostępności do wysokiej jakości leczenia szpitalnego oraz diagnostyki medycznej w SP ZOZ w Międzyrzecu Podlaskim.

2.1.7. Oświata na terenie powiatu bialskiego.

Zadaniem powiatu jest zakładanie i prowadzenie szkół i placówek oświatowych. Według stanu na 31 grudnia 201 r. Powiat bialski jest organem prowadzącym dla 4 zespołów szkół 2 liceów oraz 1 poradni psychologiczno-pedagogicznej, której podlegają 3 filie .

Powiat bialski jest organem prowadzącym dla:

- Liceum Ogólnokształcącego im. Wł. Zawadzkiego w Wisznicach
- Liceum Ogólnokształcącego im. Wł. Sikorskiego w Międzyrzecu Podlaskim
- Zespołu Szkół im. Wł. Sr. Reymonta w Małaszewiczach
- Zespołu Szkół Technicznych im. Unitów Podlaskich w Międzyrzecu Podlaskim
- Zespołu Szkół im. A. Naruszewicza w Janowie Podlaskim
- Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Marii Dąbrowskiej w Międzyrzecu Podlaskim

W roku szkolnym 2019/2020 naukę kontynuowało 2 109 uczniów, w roku szkolnym 2020/2021 naukę kontynuowało 2 152 uczniów.

Dostępność do edukacji w współczesnych czasach stanowi o sile współczesnego społeczeństwa. Szkoła powinna dbać o wszechstronny rozwój osobowości ucznia, kształtując jego aktywność, kreatywność i zaangażowanie. Świetnym polem do realizacji tego zadania mogą być zajęcia pozalekcyjne , które są przedłużeniem procesu dydaktyczno-wychowawczego a zarazem rozwijają zainteresowania i uzdolnienia ucznia. Zajęcia dodatkowe mogą również stanowić wartościowe spożytkowanie czasu wolnego dziecka, pomóc w uzupełnieniu braków w nauce, przygotować do udziału w konkursach i olimpiadach, dostarczając wiedzę inną od tej książkowej. Poza tym rozwijają zdolności społeczne, uczą nawiązywania kontaktów, zachowań asertywnych, radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych, nazywania i wyrażania emocji. Dziecko poznaje ludzi o tych samych zainteresowaniach, uczy się funkcjonować w grupie, ponadto uczy się organizacji czasu, poprzez dzielenie go na obowiązki i przyjemności. Zajęcia dodatkowe wymagają innej aktywności niż te podczas szkolnych lekcji, eliminują stres związany

z lekcyjnym ocenianiem. Jest to jeden z najlepszych sposobów zapobiegania nudzie, i wspomagania osobistego rozwoju.

W powiecie bialskim funkcjonuje Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna zlokalizowana w Białej Podlaskiej. Na terenie powiatu funkcjonują również filie w/w poradni w Miedzyrzeczu Podlaskim, Terespolu i Wisznicach. Poradnia wraz z filiami udziela dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno – pedagogicznej, logopedycznej oraz pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia. Udziela również wsparcia rodzicom i nauczycielom. W 4 poradniach są 24 etaty pedagogiczne. W roku szkolnym 2019/2020 – z pomocy w poradniach psychologiczno- pedagogicznych skorzystało 1892 osoby, natomiast w roku szkolnym 2020/2021 – 1310 osób.

Do zadań poradni należy w szczególności:

- Wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności rozwiązywania konfliktów i problemów.
- Prowadzenie terapii zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych.
- Udzielanie pomocy uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, wyboru zawodu i planowania własnej kariery zawodowej.
- Udzielanie pomocy rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości i mocnych stron uczniów.
- Profilaktyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży z grup ryzyka, udzielanie pomocy psychologiczno- pedagogicznej w tym zakresie.
- Diagnozowanie konieczności wczesnej interwencji i wspomagania rozwoju dziecka
- Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością lub z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich rodzicom.
- Udzielanie młodzieży pomocy w rozwiązywaniu problemów wieku dojrzewania.
- Powoływanie Zespołów Orzekających, mających na celu wydawanie orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania i kształcenia specjalnego.

Podstawowe zadania realizowane są poprzez diagnozę i terapię psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną i diagnozę lekarską. Obejmują również konsultacje z nauczycielami, pedagogami szkolnymi, dyrektorami szkół, pracownikami policji, sądu, służby zdrowia, powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodków pomocy społecznej, powiatowego zespołu do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności.

W ostatnim okresie czasu uwidaczniają się rosnące potrzeby w zakresie wsparcia rodziców w problemach opiekuńczo-wychowawczych dzieci i młodzieży, uczenie w zakresie kompetencji rodzicielskich, oraz zwiększenie edycji szkoły dla rodziców. W związku z powyższym należy zwiększyć zatrudnienie specjalistów tj. psycholog, pedagog, terapeuta.

2.1.8. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie powiatu bialskiego.

Organizacje pozarządowe, to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Często określane są tzw. „trzecim sektorem”. Organizacje pozarządowe przejmują wiele inicjatyw i wychodzą naprzeciw potrzebom lokalnych społeczności. Podmioty trzeciego sektora są ważnymi partnerami dla samorządów lokalnych, które mogą być wsparte bądź powierzone do realizacji zadań w ramach otwartych konkursów ofert.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie zobowiązuje jednostki samorządu terytorialnego do realizacji zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Podstawą tej współpracy jest corocznie opracowywany „ *Program współpracy Powiatu Bialskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego* „.

Współpraca o charakterze finansowym polega na zlecaniu realizacji zadań publicznych w formach powierzenia oraz wspierania wykonania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na ich realizację.

Współpraca pozafinansowa polega na realizacji wspólnych projektów i inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej, wzajemnym informowaniu się o planowanych kierunkach działalności, poprzez publikowanie na stronach internetowych Powiatu ważnych dla podmiotów informacji i gromadzenie informacji o planowanych lub realizowanych przez podmioty zadaniach sfery publicznej, konsultowaniu z podmiotami projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych podmiotów, udostępnianiu pomieszczeń, sprawowaniu patronatu przez powiat nad konkursami i innymi przedsięwzięciami organizowanymi przez podmioty.

Najważniejszym efektem realizacji Programu współpracy powiatu bialskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego, jest aktywne budowanie partnerstwa pomiędzy administracją publiczną i organizacjami na rzecz efektywnego zaspokajania potrzeb różnych grup społecznych powiatu, poprzez skuteczne wykorzystywanie środków publicznych.

Zarząd Powiatu Bialskiego cyklicznie ogłasza otwarty konkurs na realizację zadań publicznych w zakresie pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, finansowanych z budżetu Powiatu Bialskiego.

Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej na prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla rodzin będących w sytuacji kryzysowej oraz dofinansowanie kosztów prowadzenia ośrodka interwencji kryzysowej dla rodzin, w których występuje upośledzenie umysłowe, alkoholizm oraz przemoc w rodzinie dofinansowywana jest z budżetu Powiatu w formie wsparcia.

Łączna kwota przeznaczona na powyższe zadania wynosiła odpowiednio: w 2019 r. – 36 000,00 zł, 2020 r. – 36 000,00 zł, 2021 r. – 36 000,00 zł

Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego wraz z prowadzeniem mieszkania chronionego finansowana jest w formie powierzenia.: Łączna kwota przeznaczona na powyższe zadania wynosiła odpowiednio: w 2019 r. – 571 000,00 zł, 2020 r. – 626 000,00 zł, 2021 r. – 626 000,00 zł

W okresie 2019-2021 r. współpracowano z niżej wymienionymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarach pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej:

„Fundacja Pomocy Osobom Uzależnionym i ich Rodzinom” - fundacja prowadzi specjalistyczne poradnictwo dla rodzin będących w sytuacji kryzysowej. Głównym celem fundacji udzielanie pomocy osobom i rodzinom uwikłanym w problem alkoholowy poprzez prowadzenie programów terapeutycznych.

„Sprawni Inaczej”- stowarzyszenie prowadzi specjalistyczne poradnictwo dla rodzin, w których występuje upośledzenie umysłowe. Głównym celem stowarzyszenia jest prowadzenie rehabilitacji ruchowej, psychologicznej i logopedycznej, a także poradnictwo dla opiekunów i rodzin osób niepełnosprawnych.

„Bona Fides” - stowarzyszenie prowadzi specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin będących, w których występuje przemoc w rodzinie i inne sytuacje kryzysowe. Głównym celem stowarzyszenia jest udzielanie specjalistycznego i kompleksowego wsparcia rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych, a w szczególności w sytuacjach, w których występuje przemoc w rodzinie i inne sytuacje kryzysowe poprzez utworzenie i funkcjonowanie interdyscyplinarnych form wsparcia w formie indywidualnej: poradnictwo psychologiczne oraz psychoterapia osób dorosłych, poradnictwo prawne oraz wsparcie osoby pierwszego kontaktu z terenu powiatu bialskiego w ramach Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej.

„Jedno Serce” - stowarzyszenie rodzicielstwa zastępczego, które prowadzi dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego wraz z mieszkaniem chronionym. Funkcjonujące Domy zapewniają opiekę dzieciom pozostającym w pieczy zastępczej, w tym młodzieży będącej w procesie usamodzielnienia oraz dzieciom, dla których poszukuje się rodzin adopcyjnych.

2.2. Diagnoza problemów społecznych powiatu bialskiego

2.2.1. Problemy w obszarze bezrobocia, aktywizacja zawodowa i łagodzenie skutków bezrobocia.

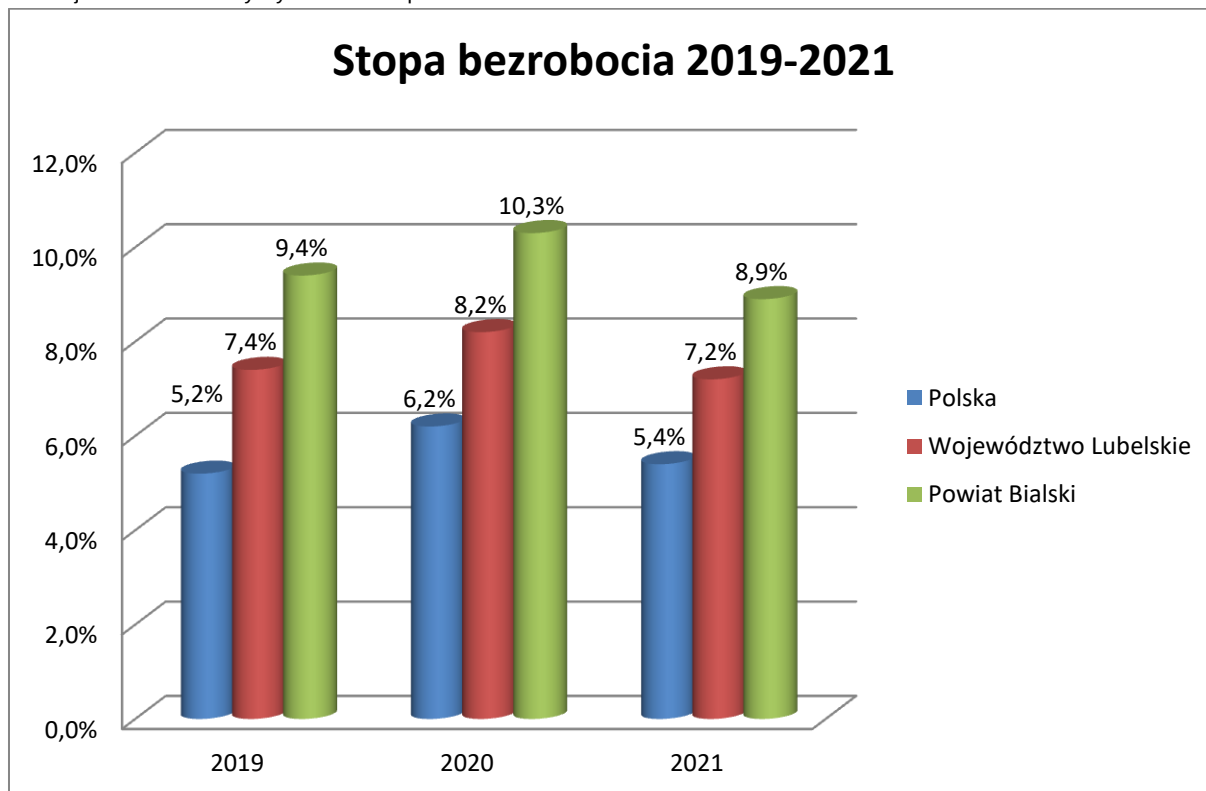
Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Bezrobotny to osoba nie zatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej, jest to osoba gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie, osoba nie ucząca się i zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy.

Bezrobocie jest ważnym problemem społecznym. Z ekonomicznego punktu widzenia wskazuje niewykorzystany potencjał siły roboczej.

Jednym z zadań Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej, jako instytucji rynku pracy, jest realizacja programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

Powiat bialski zaliczany jest do obszarów o wysokiej stopie bezrobocia. Cechuje się jednym z wyższych poziomów bezrobocia wśród wszystkich powiatów województwa lubelskiego i wyższy niż przeciętna stopa bezrobocia dla województwa lubelskiego i całego kraju w latach 2019-2021.

Obrazuje to zamieszczony wykres 7. – Stopa bezrobocia

Dane GUS opracowanie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej

Bezrobocie rejestrowane w powiecie bialskim wynosiło w 2021 roku 8,9% (58,41 % wśród kobiet i 41,59 % wśród mężczyzn). Było to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa lubelskiego (7,2%) w analizowanym roku oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (5,4%).

Wskaźnik bezrobocia w powiecie bialskim od trzech lat jest wyższy niż średnia ogólnopolska mimo spadku w 2021 r. nadal jest duży, co jest negatywnym zjawiskiem.

Tab. 3. Liczba bezrobotnych mieszkańców powiatu bialskiego zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021

Rok	Bezrobotni ogółem	mężczyźni	kobiety
2019	4213	2127	2086
2020	4729	2378	2351
2021	3390	1410	1980

Dane PUP Biała Podlaska (opracowanie własne)

W badanym okresie w strukturze osób bezrobotnych stwierdzono nieznaczną przewagę mężczyzn w latach 2019-2020, odpowiednio w roku 2019 - 50,49 % stanowili mężczyźni, kobiety 49,51 %, w roku 2020- 50,29 % mężczyźni, 49,71 % kobiety. Inaczej sytuacja wyglądała w roku 2021, kiedy przewagę osób bezrobotnych w powiecie bialskim stanowiły kobiety - 58,41 %, a mężczyźni jedynie 41,59 %.

Jak można zauważyć, udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych stopniowo wzrastał i w roku 2021 stanowiły one już 58,41 % ogółu bezrobotnych mieszkańców powiatu bialskiego.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych mieszkańców powiatu bialskiego zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021 z podziałem na grupy wiekowe.

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
Wiek	Liczba osób bezrobotnych	%	Liczba osób bezrobotnych	%	Liczba osób bezrobotnych	%
18-24	674	15,98	743	15,70	575	14,33
25-34	1290	30,59	1464	30,91	1185	29,69
35-44	982	23,30	1086	22,96	950	23,80
45-54	689	16,35	820	17,34	707	17,71
55-59	371	8,79	372	7,87	338	8,47
60 i więcej	207	4,96	244	5,16	238	5,96
razem	4213	100	4729	100	3990	100

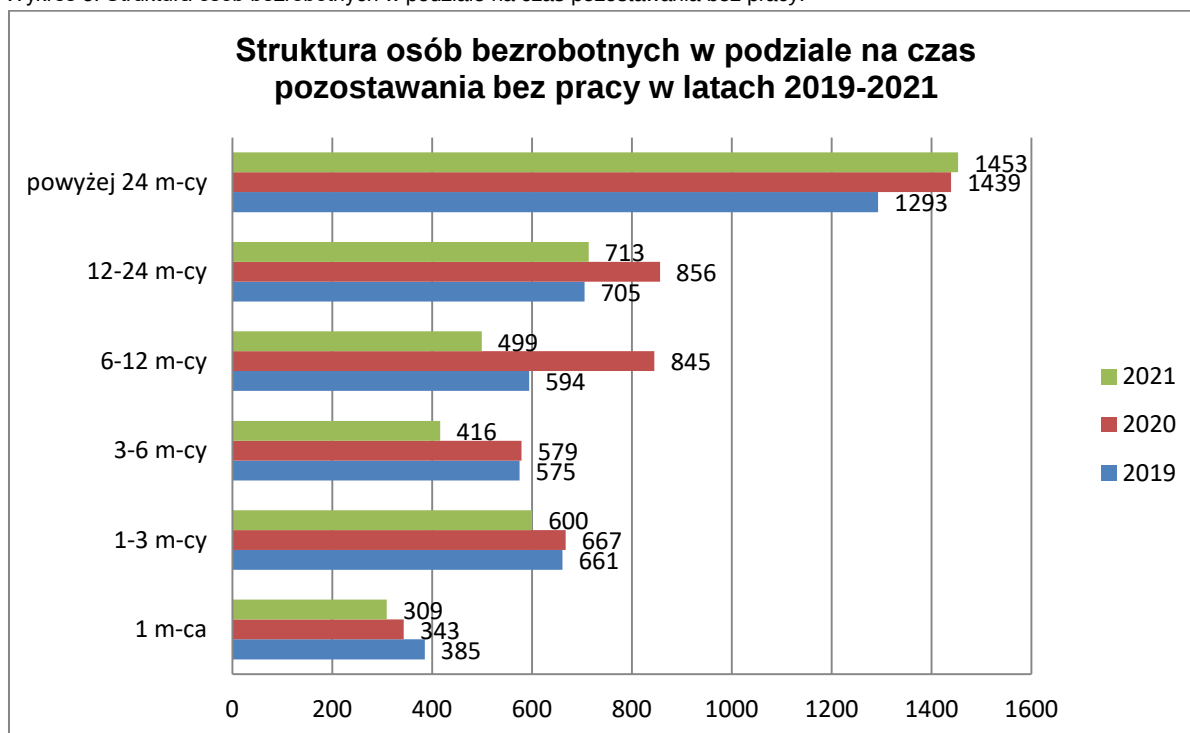
Dane PUP Biała Podlaska (opracowanie własne)

W strukturze wiekowej największą grupą osób bezrobotnych w 2019 r. były osoby w grupie wiekowej 25-34 lat i stanowiły 30,59% ogółu bezrobotnych. W kolejnych latach ta sama grupa wiekowa stanowiła najliczniejszą grupę bezrobotnych. W roku 2020 r. stanowili 30,91%, a w 2021 r. 29,69%. Kolejną grupą bezrobotnych były osoby w wieku 35-44 lat.

Różnica w stopie bezrobocia wskazuje na występowanie problemów na lokalnym rynku pracy zarówno w zakresie zatrudnienia, podaży i popytu na pracę. Bezrobocie w powiecie bialskim ma charakter strukturalny i długotrwały.

Obecnie odnotowuje się wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym, który nie idzie jednak w parze ze wzrostem popytu na pracę. Mniejsza liczba zakładów pracy zatrudniających mniejszą liczbę pracowników powodują, że stopa bezrobocia przez analizowany okres utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Do tego należy dodać czynnik jaki w latach 2020-2021 wywołała pandemia, która w znacznym stopniu spowolniła tempo zatrudnienia.

Wykres 8. Struktura osób bezrobotnych w podziale na czas pozostawania bez pracy.

Dane PUP Biała Podlaska (opracowanie własne)

Niepokojącym zjawiskiem jest największa grupa osób długotrwale bezrobotnych to osoby, które pozostawały bez zatrudnienia przez okres powyżej 24 miesięcy. W większości te osoby nie są gotowe do wejścia na rynek pracy, wymagają wsparcia ze strony doradcy zawodowego ale też znaczącego ukierunkowania do ich zatrudnienia. Odpowiednie w roku 2019 – 30,68% osób bezrobotnych, w 2020 r. – 30,43%, natomiast w 2021 r. - 36,41%³. Długotrwałe bezrobocie powoduje szybki spadek zasobów finansowych jednostki i rodziny, tym samym poszerza strefę ubóstwa. Ponadto długotrwałe bezrobocie stwarza zagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin, wywołuje poczucie krzywdy jednocześnie może powodować wręcz utratę kwalifikacji zawodowych osoby bezrobotnej oraz prowadzi do wzrostu zjawisk patologicznych.

Tabela 5. Liczba bezrobotnych mieszkańców powiatu bialskiego zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021 z podziałem na wykształcenie.

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
Wykształcenie	Liczba osób bezrobotnych	%	Liczba osób bezrobotnych	%	Liczba osób bezrobotnych	%
wyższe	541	12,83	647	13,68	505	12,65
policealne i średnie zawodowe	1054	25,00	1190	25,16	1017	25,48
średnie ogólnokształcące	498	11,86	582	12,31	488	12,23
zasadnicze	1156	27,43	1274	26,93	1058	26,51

³ Dane PUP Biała Podlaska

zawodowe						
gimnazjalne i poniżej	964	22,86	1036	21,91	922	23,10
razem	4213	100	4729	100	3990	100

Dane PUP Biała Podlaska (opracowanie własne)

Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej posiadali zróżnicowany poziom wykształcenia. Najliczniejszą grupą bezrobotnych w latach 2019-2021 były osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W roku 2021 grupa ta stanowiła 26,51%, drugą grupą bezrobotnych z podziałem na wykształcenie stanowiły osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym-25,48%. W poprzednich dwóch latach te dwie grupy były najliczniejszymi grupami osób bezrobotnych. Najmniejszą grupą były osoby z wykształceniem wyższym. Powyższe dane obrazują, iż na terenie powiatu bialskiego i Miasta Biała Podlaska brak jest dużych lub średnich zakładów produkcyjnych, w których zatrudnienie mogliby znaleźć absolwenci szkół z wykształceniem zawodowym oraz średnim technicznym zawodowym.

Aktywizacja zawodowa realizowana przez Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej ma za zadanie wspieranie pracodawców w zatrudnianiu pracowników, tworzeniu nowych miejsc pracy oraz bezrobotnych i poszukujących pracy w podejmowaniu aktywności zawodowej, poprzez realizację usług i instrumentów rynku pracy, m.in. takich jak:

- pośrednictwo pracy,
- poradnictwo zawodowe,
- szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- staże,
- przygotowanie zawodowe dorosłych,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- prace społecznie użyteczne,
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowisk pracy,
- bony stażowe, bony szkoleniowe, bony na zasiedlenie, bony zatrudnieniowe,
- instrumenty dla bezrobotnych do 30 roku życia,
- dofinansowanie zatrudnienia bezrobotnego powyżej 50 roku życia,
- wsparcie osób powracających na rynek pracy po przerwie związanej z opieką nad dzieckiem lub osobą zależną.

Mając na celu poprawę sytuacji na rynku pracy mieszkańców powiatu bialskiego pozostających bez pracy i poszukujących zatrudnienia oraz przedsiębiorców tworzących miejsca pracy Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej opracował program „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy

w powiecie bialskim i mieście Biała Podlaska ” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie bialskim i mieście Biała Podlaska. W ramach projektu kompleksowe wsparcie kierowane jest do osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej i jego Oddziałach Zamiejscowych w wieku do 18-29 lat.

2.2.2. Problemy społeczne rodzin z perspektywy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu bialskiego.

Opis obszaru pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem problemu ubóstwa.

W powiecie bialskim z pomocy społecznej na według stanu na dzień 31.12.2021 r. korzystało 4840 osób co stanowi 0,044 % mieszkańców z całego powiatu bialskiego. Natomiast według stanu na dzień 31.12.2019 r. korzystało 7511 osób co stanowi 0,068 % mieszkańców z całego powiatu bialskiego. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ciągu ostatnich trzech lat zmalała, w stosunku do roku 2021 r. o 0,024 % ogółu mieszkańców. Poniższa tabela pokazuje dane w latach 2019-2021.

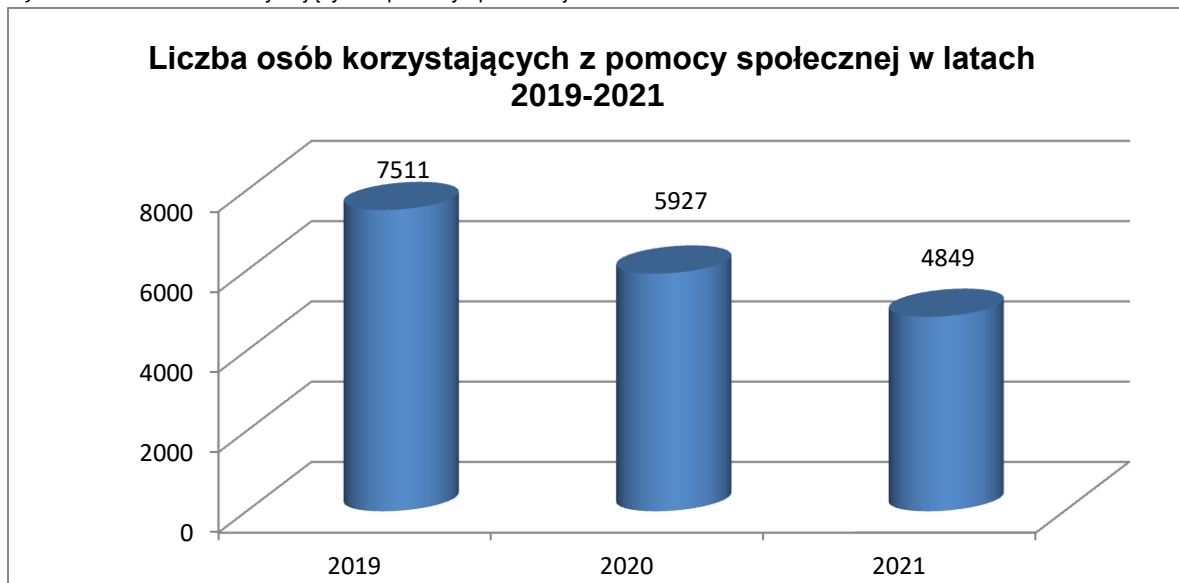
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2021 w powiecie bialskim.

Lp	GMINA	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2021		
		2019	2020	2021
1.	GOPS Terespol	499	391	315
2.	GOPS Biała Podlaska	497	360	242
3.	GOPS Drelów	545	104	70
4.	GOPS Janów Podlaski	96	79	83
5.	GOPS Kodeń	348	285	245
6.	GOPS Konstantynów	164	136	122
7.	GOPS Leśna Podlaska	145	120	80
8.	GOPS Międzyrzec Podlaski	613	522	413
9.	GOPS Rokitno	389	341	310
10.	GOPS Rossosz	116	101	105
11.	GOPS Sosnówka	177	155	116
12.	GOPS Wisznice	238	169	152
13.	GOPS Łomazy	121	105	75
14.	GOPS Piszczac	187	188	135
15.	GOPS Sławatycze	732	520	339
16.	GOPS Tuczn	471	558	585
17.	GOPS Zalesie	415	333	290
18.	MOPS Międzyrzec Podlaski	1614	1322	1049

19.	MOPS Terespol	144	138	114
	RAZEM	7511	5927	4840

Tabela opracowana została na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej.

Wykres 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Wykres opracowany został na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej.

Z założenia pomoc społeczna winna wspierać wszystkie te osoby i rodziny, które same nie są w stanie poradzić sobie z trudną sytuacją życiową, w jakiej się znalazły. Sytuacja ta nie oznacza przy tym ubóstwa, braku środków finansowych a także wiele innych powodów uniemożliwiających rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. Przedstawiony wykres pokazuje, iż ilość osób korzystających z pomocy społecznej systematycznie spada, co można uznać za mocną stronę powiatu bialskiego.

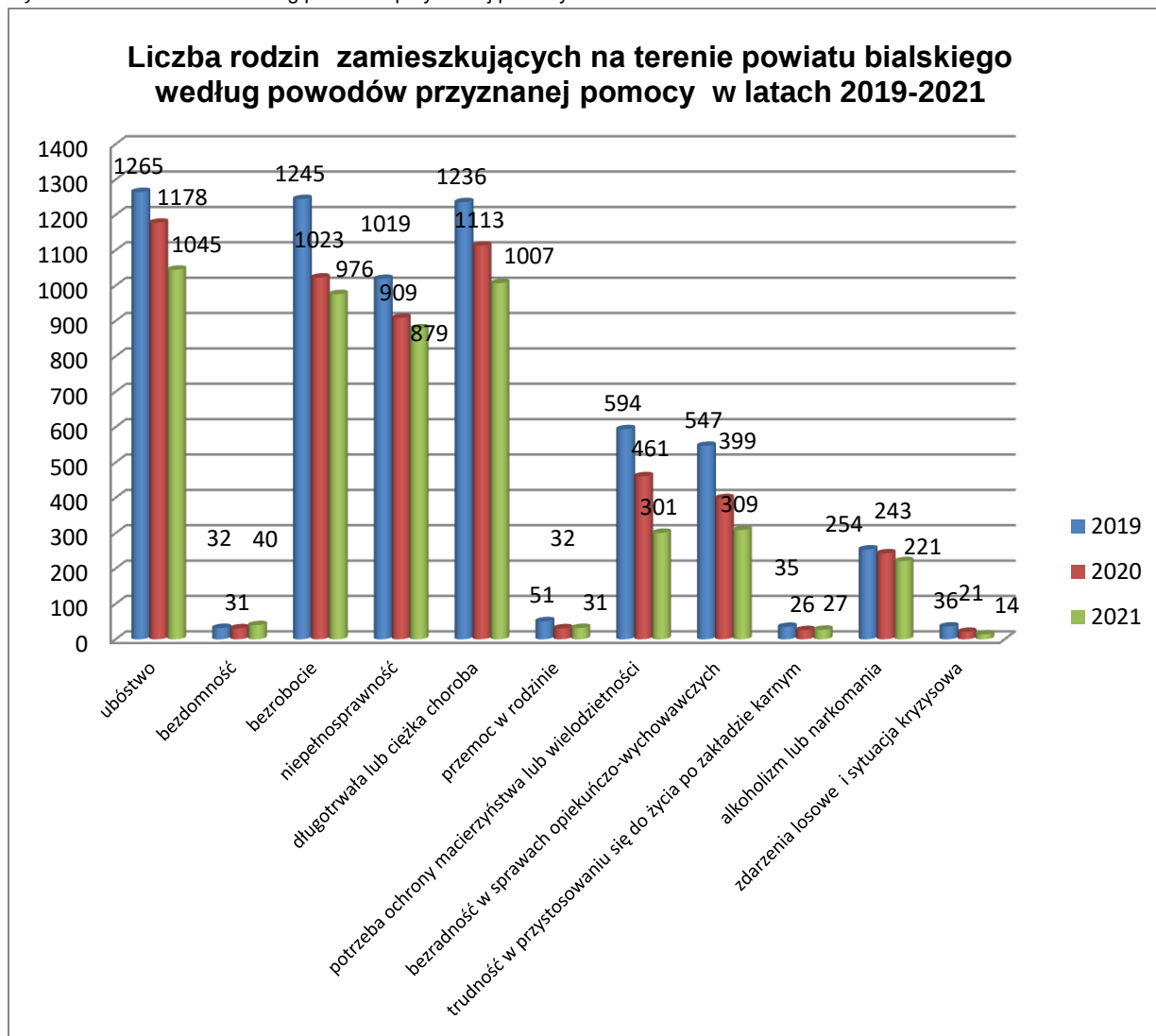
Tabela 7. Diagnoza przyczyn korzystania z pomocy społecznej w gminach i miastach powiatu bialskiego w latach 2019-2021r

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2021		
		2019	2020	2021
1.	Ubóstwo	1265	1176	1045
2.	Sieroctwo	3	0	0
3.	Bezdomność	32	31	40
4.	Bezrobocie	1245	1023	976
5.	Niepełnosprawność	1019	909	879
6.	Długotrwała lub ciężka choroba	1236	1113	1007
7.	Przemoc w rodzinie	51	31	32
8.	Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność	594	461	301
9.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa	547	399	309

	domowego			
10.	Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	35	26	27
11.	Alkoholizm lub narkomania	254	243	221
12.	Zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	36	21	14
	RAZEM	6317	5435	4851

Tabela opracowana została na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej.

Wykres 10. Liczba rodzin według powodów przyznanej pomocy .

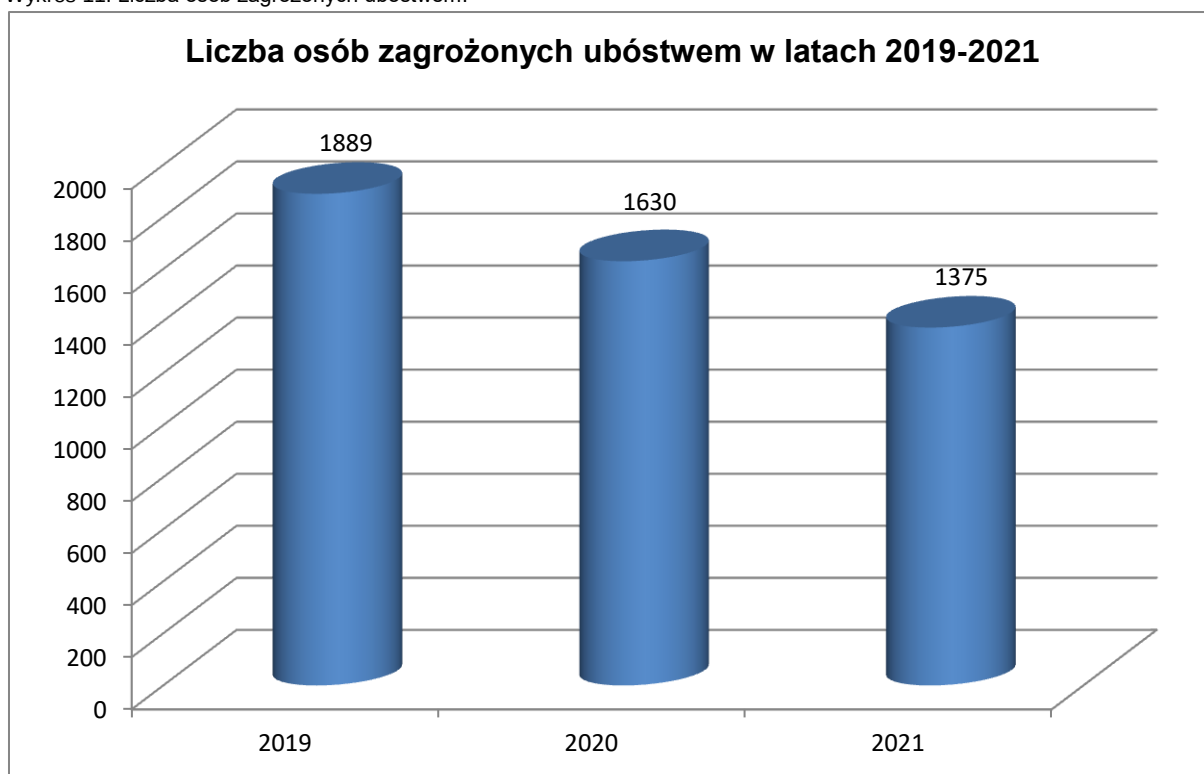

Wykres opracowany został na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej.

We wszystkich gminach powiatu bialskiego wiodącymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność. Kolejne najistotniejsze przyczyny to: potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz uzależnienia.

Należy pamiętać, iż przyczyny uprawniające do korzystania z pomocy społecznej często występują ze sobą łącznie. Możemy zauważyć tendencję malejącą dotyczącą głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej na terenie całego powiatu tj. ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, co należy uznać jako mocną stronę oraz pewnego rodzaju odbudowę społeczeństwa.

Wykres 11. Liczba osób zagrożonych ubóstwem.

Wykres opracowany został na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej.

Ubóstwo jest pojęciem, które nie jest jednoznacznie zdefiniowane. W literaturze funkcjonują różne jego definicje. Najpowszechniejszą jest tzw. finansowa definicja ubóstwa, gdzie ubóstwem określa się sytuację, w której gospodarstwo domowe nie dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów, jaki i formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalającymi na zaspokojenie jej podstawowych potrzeb bytowych. Problem ubóstwa jest powszechnym zjawiskiem społecznym, obejmującym wiele aspektów.⁴

W Polsce podstawą określenia granicy ubóstwa przyjęto minimum socjalne lub zastosowanie pojęcia „minimum egzystencji”. Pojęcie to stanowi kategorię mierzącą koszty utrzymania wydatków domowych, uwzględniając podstawowe potrzeby bytowe – konsumpcyjne. Jest to dolne kryterium, w którym zakres i poziom zaspokojenia potrzeb wyznacza granica poniżej której występuje biologiczne zagrożenie życia i rozwoju psychofizycznego człowieka.

Ubóstwo nierozdzielnie kojarzy się z takimi określeniami jak „bieda”, „marginalizacja”, „nędza”.

⁴ J. M. Zabielska „ubóstwo a procesy marginalizacji społecznej” wydawnictwo KUL, Lublin 2007, s. 5.

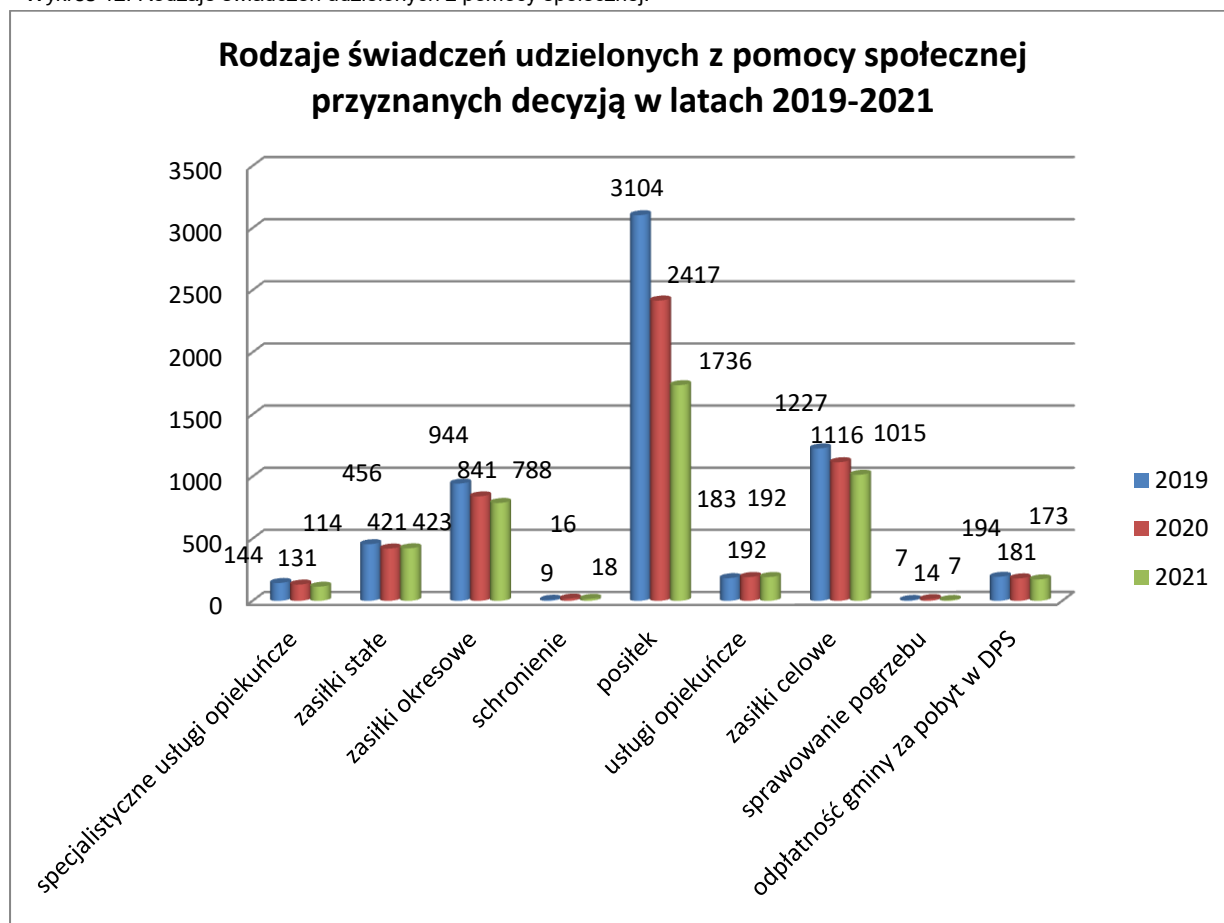
Analizując powyższe dane statystyczne można stwierdzić, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zmniejsza się. Polepszające się wskaźniki występujące w powiecie bialskim w zakresie zagrożenia ubóstwem wynikają głównie z polepszającej się sytuacji na rynku pracy oraz lepszych warunków życia mieszkańców. W każdej gminie poziom ubóstwa mieszkańców powiatu bialskiego wskazuje tendencję malejącą.

Tabela 8 . Formy pomocy dla osób z terenu powiatu bialskiego, którym decyzją przyznano świadczenia w latach 2019-2021

Formy pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie		
	2019	2020	2021
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	144	131	114
Zasiłki stałe	456	421	423
Zasiłki okresowe	944	841	788
Schronienie	9	18	16
Posiłek	3104	2417	1736
Usługi opiekuńcze	183	192	192
Zasiłki celowe	1227	1116	1015
Sprawowanie pogrzebu	7	14	7
Odpłatność gminy za pobyt w DPS	194	181	173
RAZEM	6268	5331	4464

Tabela opracowana została na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej.

Wykres 12. Rodzaje świadczeń udzielonych z pomocy społecznej.

Wykres opracowany został na podstawie danych otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej.

Jak wynika z powyższego zestawienia, wśród wszystkich rodzajów świadczeń przyznawanych mieszkańcom poszczególnych gmin w powiecie bialskim w latach 2019-2021 największy udział stanowiły kolejno: posiłek, zasiłki celowe, okresowe oraz stałe. Na równym poziomie utrzymują się usługi opiekuńcze. Powyższe dane wskazują, że ośrodki pomocy społecznej największą pomoc przeznaczają na rzecz dzieci w postaci dożywiania w szkołach. Ma to duży związek z uczestnictwem poszczególnych gmin w ministerialnym programie i pozyskiwaniem na ten cel środków z budżetu państwa.

Powyższy wykres ukazuje tendencję malejącą, co jest następstwem poprawy materialnej gospodarstw domowych i niższy stopień bezrobocia. Zmniejszenie liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej należy uznać, iż w niedalekiej przyszłości będzie to mocna strona powiatu bialskiego.

2.2.3 Problemy osób w obszarze niepełnosprawności, zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym.

Osoby niepełnosprawne oraz ich rodziny stanowią znaczącą część lokalnej społeczności, wymagającej szczególnego zainteresowania oraz różnych form wsparcia i opieki. Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym zależy nie tylko od nich samych, ale również od społeczeństwa, które tworzy klimat i

warunki, w których te osoby znajdują swoje miejsce obok ludzi sprawnych.

W związku z powyższym, w polityce rodzinnej państwa problem osób niepełnosprawnych zasługuje na szczególną uwagę.

Dostępne dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych, zarówno w kraju jak i w powiecie, są niepełne i niejednorodne, są to dane szacunkowe.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z roku 2021 według ramowego harmonogramu udostępniania informacji wynikowych z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021) dotyczące informacji osób niepełnosprawnych zostaną udostępnione we wrześniu 2023 roku pt. Stan i struktura demograficzno-społeczna i ekonomiczna ludności Polski w świetle wyników NSP 2021, a więc obecnie uznać należy za aktualne wyniki z (NSP z 2011).

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. niemal 4,7 mln (dokładnie 4 697,0 tys.).

Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 roku).

Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2021, poz. 573 z późn. zm.), definicja osoby niepełnosprawnej brzmi:

„Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”.

Ustawa ta określa trzy stopnie niepełnosprawności:

Znaczny – do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Umiarkowany – do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Lekki – do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku - Karta Praw

Osób Niepełnosprawnych uznaje:

„... osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych ...”

Sejm RP w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych stwierdza iż, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji, czyli:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej
- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym.

Uwzględniając potrzebę realizacji zasady równości szans osób niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz tworzenia polityki zatrudnienia tych osób mającej na celu rehabilitację zawodową i społeczną Sejm uchwalił ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, natomiast 13 grudnia 2006 roku Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, którą rząd Polski podpisał 20 marca 2007 roku, a ratyfikował 6 września 2012 roku.

Celem Konwencji jest ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby z niepełnosprawnością na równi ze wszystkimi innymi obywatelami. Polska zobowiązana jest do wprowadzenia w życie zawartych w Konwencji standardów postępowania w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnością realizacji ich praw.

Niepełnosprawność w swojej istocie jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych.

Powodowana jest chorobami i dysfunkcjami fizycznymi bądź psychicznymi, wywiera znaczące konsekwencje funkcjonalne i społeczne.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność różnicowania i indywidualizowania pomocy adresowanej do tych osób. Osoby niepełnosprawne są gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i w konsekwencji częściej dotyka je zjawisko ubóstwa i wykluczenia społecznego. Nierówność szans na początku drogi życiowej, pogłębiona zostaje w dorosłym życiu poprzez gorsze przygotowanie zawodowe i społeczne, a zła sytuacja na rynku pracy dotyka w pierwszej kolejności właśnie te osoby.

Bez pomocy państwa osoby niepełnosprawne nie są w stanie samodzielnie rozwiązywać wielu swoich ważnych problemów. Na państwie to znaczy społeczeństwie obywatelskim, spoczywa obowiązek wyrównywania szans życiowych osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji zarówno społecznej jak i zawodowej.

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2020 r. Nr 426 późn. zm.).

Do zadań powiatu należy:

- opracowanie i realizacja (zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych) powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
- rehabilitacji społecznej;
- rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia;
- współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów;
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- finansowanie z Funduszu PFRON wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych;
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przekazywane osobom niepełnosprawnym;
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;
- rehabilitacji dzieci i młodzieży;
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich przeszkolenie oraz przekwalifikowanie;
- przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej, albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej;
- zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych, stosownie do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności;
- szkolenie osób niepełnosprawnych;
- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.

Zadania powiatu bialskiego z zakresu rehabilitacji zawodowej są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej. Natomiast zadania powiatu dotyczące rehabilitacji społecznej są realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej. Obydwa podmioty są jednostkami organizacyjnymi powiatu, realizującymi jego ustawowe obowiązki odpowiednio w obszarach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałaniu bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Poniższe zestawienia obrazują liczbę orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białej Podlaskiej wg stopnia niepełnosprawności i wykształcenia osób niepełnosprawnych.

Tabela 9. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021.

Lata	Orzeczenia wydane dla osób powyżej 16 roku życia	Orzeczenia wydane dla osób przed 16 rokiem życia	Razem liczba wydanych orzeczeń
2019	642	178	820
2020	419	157	576
2021	513	166	679

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białej Podlaskiej.

Liczba osób niepełnosprawnych wzrosła w roku 2021 względem roku 2020 o 103 osób, tj. 17,88 % natomiast zmalała względem roku 2019 o 141 osób, tj. 17,19%. Zauważa się iż wzrosła liczba osób niepełnosprawnych w przedziale dla osób przed 16 rokiem życia w roku 2021 względem 2020 roku.

Tabela 10. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białej Podlaskiej wg stopnia niepełnosprawności osób po 16 roku życia w latach 2019- 2021.

Lp.	Stopnie niepełnosprawności	2019	2020	2021
1	znaczny	263	149	235
2	umiarkowany	222	168	165
3	lekki	157	102	113
	Razem :	642	419	513

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białej Podlaskiej

W ciągu analizowanych lat zauważamy że liczba wydanych orzeczeń w stopniu znacznym, umiarkowanym i lekkim w latach 2020 i 2021 zmalała w porównaniu do 2019 roku.

W roku 2020 względem roku 2019, ilość orzeczeń zmalała o 223 orzeczeń tj. 34.73% a w roku 2021 względem roku 2019 o 129 orzeczeń tj 20.09%.

W roku 2020 względem roku 2019 bardzo mocno zmalała ilość orzeczeń ze stopniem znacznym o 114 orzeczeń tj. o 43,34%, ze stopniem umiarkowanym o 54 orzeczenia tj. o 24,32% oraz ze stopniem lekkim o 55 orzeczeń tj. 35,03%.

W roku 2021 widać zaś duży wzrost względem roku 2020 wydanych orzeczeń ze stopniem niepełnosprawności znacznym oraz wzrost orzeczeń ze stopniem lekkim w porównaniu do 2020 roku. W roku 2021 względem roku 2020 ilość orzeczeń ze stopniem znacznym wzrosła o 86 tj. 57,71% a orzeczeń ze stopniem lekkim o 11 orzeczeń tj. 10,78%. Nieznacznie, zaś zmniejszyła się ilość wydanych orzeczeń ze stopniem umiarkowanym tj. o 3 orzeczenia.

Osoby niepełnosprawne w powiecie bialskim szczególnie na wsi w pełni nie uczestniczą w życiu społecznym. Wynika to szczególnie z uwarunkowań obyczajowych, uprzedzeń społecznych, słabości otoczenia instytucjonalnego, które nie zapewnia tym osobom i ich rodzinom niezbędnego wsparcia.

Codziennie osoby niepełnosprawne napotykają na różnego rodzaju bariery w budynkach użyteczności publicznej i we własnych domach, są to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające poruszanie się np. schody, brak przystosowanej odpowiednio łazienki lub niewłaściwe w niej usytuowanie urządzeń sanitarnych, wąskie drzwi oraz inne. Eliminowanie tych barier z życia osoby niepełnosprawnej bardzo często decyduje o jej powodzeniu w rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej.

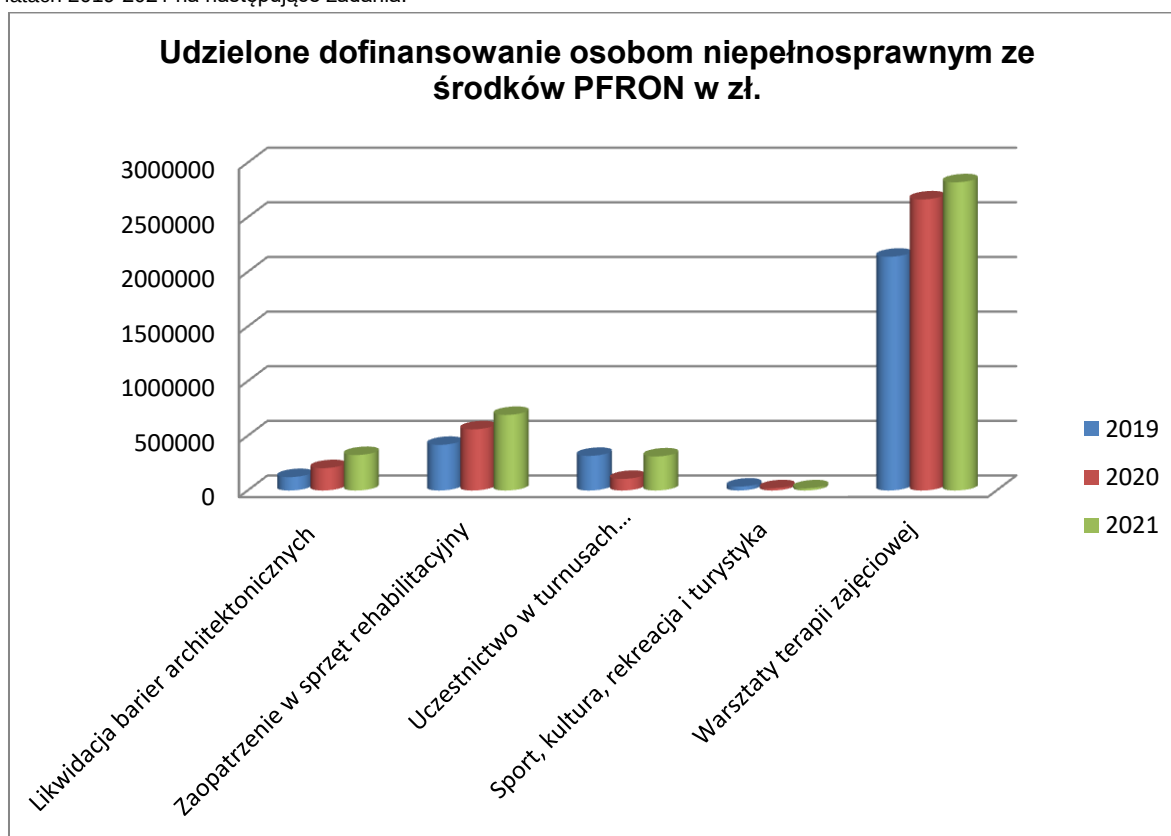
Bariery architektoniczne i komunikacyjne powodują, że osoby niepełnosprawne nie mogą korzystać z powszechnie dostępnych dóbr i usług. Utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego, rehabilitacji, edukacji i zatrudnienia ogranicza szanse

rozwoju osobistego i społecznego. Niskie dochody uniemożliwiają korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

Nie bez znaczenia jest również problematyka dzieci i młodzieży niepełnosprawnej od chwili urodzenia do ukończenia nauki. Na tej płaszczyźnie widać wyraźny brak zabezpieczenia potrzeb w zakresie wczesnej interwencji.

Niepełnosprawni mają również problemy psychologiczne i społeczne, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

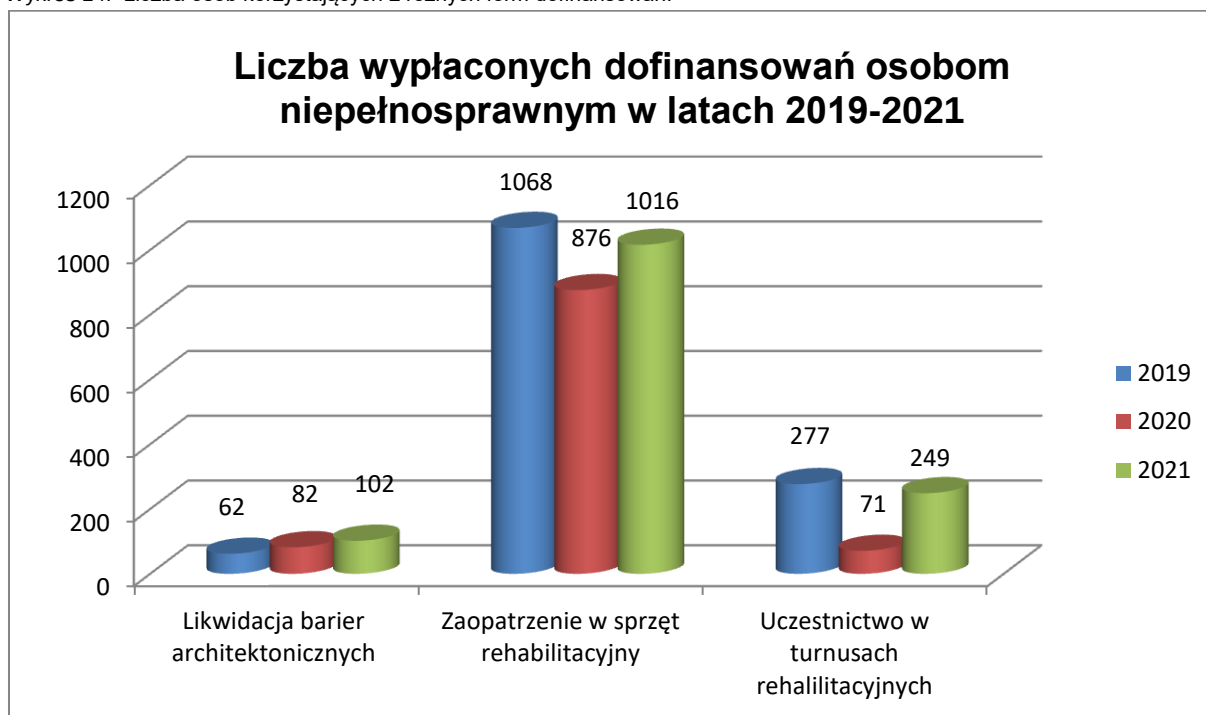
Wykres 13. Dofinansowanie udzielone osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez powiat bialski za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021 na następujące zadania.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Zauważa się, że środki jakie otrzymywał powiat z PFRON, były każdego roku coraz większe, dzięki czemu zaspokajane były potrzeby osób niepełnosprawnych. Najwięcej środków przeznaczono na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i pomocnicze oraz sprzęt rehabilitacyjny.

Wykres 14. Liczba osób korzystających z różnych form dofinansowań.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Tabela 11. Formy rehabilitacji społecznej w latach 2019-2021.

Rodzaj dofinansowania osobom niepełnosprawnym	Liczba osób korzystających w 2019 r.	Liczba osób korzystających w 2020 r.	Liczba osób korzystających w 2021 r.
Dofinansowanie Sportu, kultury, rekreacji i turystyki	2138	704	423
Dofinansowanie do działalności bieżącej warsztatów terapii zajęciowej	118	130	133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Powiat bialski na rozszerzenie działań na rzecz osób niepełnosprawnych realizację ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych programy: „Aktywny samorząd” oraz „Wyrównywania różnic między regionami III”

Program „Aktywny Samorząd” skierowany jest bezpośrednio do osób niepełnosprawnych.

Głównym celem programu „Aktywny Samorząd” jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Poprzez udział w programie likwidowane są bariery utrudniające aktywizację społeczną i zawodową, likwidację barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym, likwidację barier

w poruszaniu się, pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, dofinansowanie lub refundację kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.

Tabela 12. Program „Aktywny Samorząd” w latach 2019-2021.

Program „Aktywny Samorząd”	Wydatkowane środki na zadanie w zł
Rok 2019	106.357,70 zł
Rok 2020	152.057,50 zł
Rok 2021	282.094,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Celem strategicznym programu „Wyrównywania różnic między regionami III” jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. Program został podzielony na obszary: A, B, C, D, E, F, G.

Powiat bialski jako samorząd zgodnie z kierunkami działań i warunkami brzegowymi programu realizuje pięć obszarów. Tabela poniżej przedstawia obszary na jakie powiat bialski składał wnioski i otrzymał dofinansowania w latach 2019-2021 r.

Tabela 13. Program „Wyrównywania różnic między regionami III” w latach 2019-2021.

Rodzaj Obszaru Programu „Wyrównywania różnic między regionami III”	Liczba wyłaconych dofinansowań w 2019 r.	Liczba wyłaconych dofinansowań w 2020 r.	Liczba wyłaconych dofinansowań w 2021 r.
Obszar B – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania	1	-	2
Obszar C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych	-	-	-
Obszar D – likwidacja barier transportowych	5	7	2
Obszar F – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej	-	1	-

Obszar G - skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	-	-	-
--	---	---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

W powiecie białskim funkcjonuje również powołana przez Starostę Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Rada zajmuje się problemami integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych. Do najważniejszych zadań Rady należy opiniowanie programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

2.2.4. Przemoc w rodzinie – przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe lub powtarzające się umyśle działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych oraz innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

W literaturze przedmiotu występuje wiele klasyfikacji rodzajów przemocy jednak do najczęściej wymienianych można zaliczyć:

- Przemoc fizyczną- naruszanie nietykalności fizycznej; jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko,
- Przemoc psychiczną- naruszenie godności osobistej; zawiera przymus i groźby,
- Przemoc seksualną- naruszenie intymności; polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu,
- Przemoc ekonomiczną- naruszenie własności; wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby,
- Zaniedbanie- naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich; jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokożenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

Przemoc dorosłych wobec siebie, w szczególności wobec kobiet i małoletnich dzieci które nie czują się bezpiecznie w domu rodzinnym, jest zachowaniem negatywnym i szkodliwym społecznie.

Sprawcy przemocy na ogół starają się znajdować uzasadnienie dla aktów przemocy. Szczególnie dotyczy to negowania osobistej odpowiedzialności za wyrządzone szkody i obciążania odpowiedzialnością ofiary. Ważne są działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie.

Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu bialskiego.

W powiecie bialskim zgodnie ze swymi kompetencjami zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmują Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Białej Podlaskiej, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bialskiego, jednostki specjalistycznego poradnictwa oraz komisariaty policji.

Na terenie powiatu bialskiego w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej działa Punkt Interwencji Kryzysowej oferujący wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej spowodowanej :

- konfliktami rodzinnymi związanymi z przemocą w rodzinie, kryzysem rodzinnym,
- bezrobociem,
- problemami osobowościowymi,
- nagłą utratą bliskich,
- uzależnieniami.

Punkt oferuje poradnictwo specjalistyczne tj.:

- poradnictwo socjalne,
- poradnictwo pedagogiczne,
- poradnictwo prawne,
- poradnictwo psychologiczne.

Ważnym celem działalności punktu jest podjęcie działań profilaktycznych poprzez rozpropagowywanie informacji o sposobach szukania pomocy i instytucjach, do których można się zwrócić o wsparcie, współpracy z lokalnymi mediami.

Powiat bialski przy udziale Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie opracował i wdrożył w realizację Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.

Powiat bialski, zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) od kilkunastu lat realizuje powiatowy program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc „Przestań być wrogiem, a zostań przyjacielem”.

W 2019 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przeprowadziło 3 edycje programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie „Przestań być wrogiem zostań przyjacielem”, którym objęto 26 osób. Dwie edycje programu

odbywały się w Zakładzie Karnym w Białej Podlaskiej, natomiast jedna w warunkach wolnościowych. Program składa się z trzech etapów w ilości 60 godzin zajęć.

Głównym celem programu jest nabycie przez sprawców przemocy umiejętności powstrzymywania i opanowywania agresji zarówno słownej, jak i fizycznej, branie odpowiedzialności za swoje czyny i zachowanie, zmiana sposobu myślenia i systemu przekonań. Podejmowane ze sprawcami przemocy działania, w swoim założeniu mają sprzyjać rozwojowi zachowań partnerskich, podnoszeniu wiedzy na temat mechanizmów powstania przemocy oraz kształtowaniu umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy.

Na realizację programu korekcyjno- edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie środki zostały pozyskane z budżetu Wojewody. W latach 2020-2021 na czas trwania pandemii zawieszono realizację programu.

W 2021 r. w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej po raz pierwszy zrealizowano program psychologiczno- terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Do programu zrekrutowano 12 osób. Ostatecznie w programie wzięło udział 7 uczestników. Program miał charakter indywidualnych spotkań z uczestnikami. Tematyka była dostosowana do potrzeb uczestników określonych w indywidualnej diagnozie, sporządzonej dla każdej osoby.

Realizacja powyższych programów ma na celu zmniejszenie zjawiska występowania przemocy w rodzinie.

Powiat bialski ściśle współpracuje ze Stowarzyszeniem Wspierania Aktywności „Bona Fides”

Głównym celem Stowarzyszenia jest udzielanie specjalistycznego i kompleksowego wsparcia rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych, a w szczególności w sytuacjach, w których występuje przemoc w rodzinie i inne sytuacje kryzysowe poprzez utworzenie i funkcjonowanie interdyscyplinarnych form wsparcia w formie indywidualnej: poradnictwo psychologiczne oraz psychoterapia osób dorosłych, poradnictwo prawne oraz wsparcie osoby pierwszego kontaktu z terenu powiatu bialskiego w ramach Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej.

Tabela 14. Liczba mieszkańców powiatu bialskiego objętych wsparciem przez Stowarzyszenie w latach 2019-2021.

	2019	2020	2021
Liczba osób objętych wsparciem	34	61	56

Dane „Bona Fides” – opracowanie własne

W latach 2019-2021 r. Stowarzyszenie objęło wsparciem 151 osób, w tym 3 osoby małoletnie. Odbiorcami działań były osoby oraz rodziny, które z uwagi na trudną sytuację życiową znajdowały się w kryzysie wymagającym pomocy specjalistycznej. Stowarzyszenie udzieliło porad psychologicznych i psychoterapeutycznych dla 95 osobom. Z porad prawnych skorzystało 56 osób.

W związku z sytuacją epidemiologiczną spowodowaną COVID i w trosce o bezpieczeństwo klientów i pracowników część porad została udzielona za pomocą środków komunikacji na odległość.

Realizacja powyższego zadania z zakresu przemocy w rodzinie w okresie 2019-2021 dofinansowywana jest z budżetu Powiatu w formie wsparcia za zasadzie zawartej umowy.

Wiele z osób, które zdecydowały się skorzystać z pomocy Ośrodka, otrzymały wszechstronne wsparcie i konstruktywnie rozwiązały swoje problemy.

Przemoc w rodzinie jest skomplikowanym i wielkoobszarowym zjawiskiem, niezbędne jest więc wielodyscyplinarne podejście do tego problemu, podejmowane przez samorząd działania muszą mieć charakter systemowy. Istotnym elementem służącym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskich kart”. Realizowana przez Policję procedura Niebieskiej karty jest procedurą interwencji wobec przemocy w rodzinie. W powiecie białskim funkcjonuje wiele instytucji oraz służb których działanie związane jest z zapobieganiem i zwalczaniem przemocy w rodzinie.

Na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jedną z form pomocy rodzinom dotkniętym przemocą są Zespoły Interdyscyplinarne.

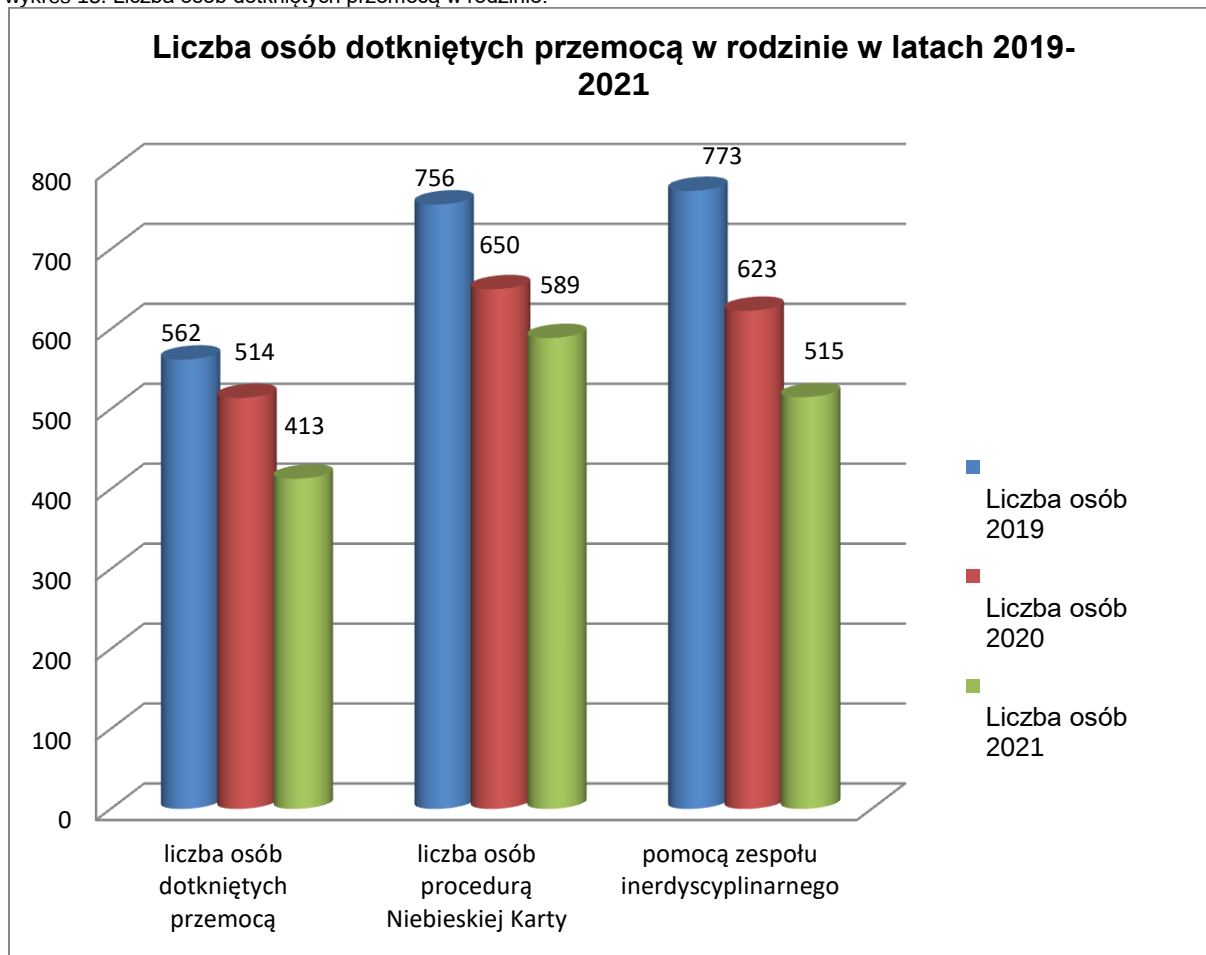
Zespół Interdyscyplinarny tworzą przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Prokuratury, Zespołu Kuratorów Sądowych, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, i innych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Zespoły te funkcjonują w ramach działalności miejskich lub gminnych ośrodków pomocy społecznej.

Zespoły Interdyscyplinarne powoływane są do realizacji zadań ustawowych i ich celem jest przede wszystkim diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, w dalszej kolejności działania zapobiegawcze, prewencyjne w środowiskach zagrożonych dewiacjami i patologią, a także podejmowanie interwencji w stosunku do osób dotkniętych przemocą. Praca Zespołu Interdyscyplinarnego wymaga opracowania i stosowania indywidualnych planów pomocy, a także wdrażania działań wobec osób stosujących przemoc. Kolejno monitoruje się zachodzące zmiany w pracy i funkcjonowaniu rodzin borykających się z problemem przemocy.

Na terenie powiatu białskiego swoje działania prowadzi 19 Zespołów Interdyscyplinarnych. Każdy z dziewiętnastu ośrodków pomocy społecznej posiada zespół.

Częstotliwość zjawiska przemocy oddaje częstotliwość wszczynania procedury Niebieskich Kart w miejsko-gminnych ośrodkach pomocy społecznej. Rozpatrując problematykę zjawiska przemocy w rodzinie warto dokonać analizy liczby osób pokrzywdzonych i liczby założonych Niebieskich Kart.

wykr. 15. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Opracowanie własne dane miejsko-gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bialskiego za okres 2019-2021 r.

Powyższy wykres przedstawia istotę problemu i tak w latach 2019-2021 w powiecie bialskim odnotowano 1995 założonych Niebieskich Kart w związku z występowaniem przemocy w rodzinie. W latach 2020 – 2021 w skali powiatu odnotowano spadek interwencji domowych, zaś nastąpił spadek liczny osób objętych procedurą Niebieskich Kart. Odnotowano również spadek liczny osób dotkniętych przemocą z 562 osób w 2019 roku do 413 osób w roku 2021 r. i jest to dobra prognozyka na najbliższe lata. Dużą rolę w kwestii wcześniejszej profilaktyki mają realizowane przez miejsko-gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bialskiego lokalne kampanie społeczne poruszających tematykę przemocy.

Lokalnych kampanii na przełomie lat 2019-2021 było 17 odpowiednia 10 w mieście Międzyrzec Podlaski, 4 w gminie Terespol, 3 w gminie Łomazy 3.

2.2.5. Problemy społeczne osób starszych - starzejące się społeczeństwo.

Od wielu lat obserwujemy w Polsce proces zmiany struktury demograficznej ludności, który wynika z wydłużania się przeciętnego trwania życia ludzi i spadku dzietności. Zgodnie z założeniami opracowanej przez Główny Urząd Statystyczny *Prognozy ludności na lata 2014–2050*, w nadchodzących latach w Polsce nastąpi znaczne zmniejszenie liczby dzieci (w wieku 0-14 lat) i osób dorosłych (w wieku 15-

59), natomiast zwiększy się liczba i udział w strukturze demograficznej osób w wieku co najmniej 60 lat.

Na koniec 2018 r. liczba ludności Polski wynosiła ok. 38 411 mln osób⁵. Natomiast na koniec roku 2021 liczba ludności Polski wyniosła ok. 37 019 mln osób⁶. Udział ludności w wieku 60 lat i więcej w całej populacji wynosi obecnie prawie 23% (8,8 mln osób) wobec ok. 15% (5,6 mln) na początku lat 90. ubiegłego wieku. Z opracowanej w 2014 r. prognozy ludności wynika, że w perspektywie do 2050 r. ogólna liczba ludności Polski zmniejszy się o ponad 4,1 mln, natomiast będzie wzrastać zarówno liczba, jak i odsetek osób w wieku 60 lat i więcej:

- w 2030 r. (za 7 lat) osób w wieku co najmniej 60 lat będzie około 10 mln i będą stanowili ponad 26% ludności kraju,
- w 2040 r. (za 17 lat) – 10,9 mln (30,5%), tj. prawie 1/3 populacji,
- w ostatnim roku prognozy (2050) ich udział wzrośnie do ponad 36,5% (12,4 mln osób w wieku co najmniej 60 lat)⁷.

Natomiast prognozowana liczba mieszkańców powiatu bialskiego w 2050 roku wyniesie 95 527 przy obecnej liczbie osób 106 194⁸.

Średnia długość życia Polaków wydłuża się na skutek poprawiających się warunków życia. W 2019 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn w Polsce wyniosło 74,1 lat, a kobiet 81,8 lat. W porównaniu z 2018 r. trwanie życia wydłużyło się odpowiednio o 0,3 i 0,1 roku, a biorąc pod uwagę rok 1990 o 7,9 i 6,6 lat – podał GUS.

W 2021 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn w Polsce wyniosło 71,8 roku, a kobiet - 79,7 roku. Na skutek epidemii COVID-19 i związanej z nią zwiększonej liczby zgonów, trwanie życia w 2021 r., w porównaniu do 2019 r., uległo skróceniu o 2,3 roku w przypadku mężczyzn oraz o 2,1 roku w przypadku kobiet⁹.

⁵ Rocznik demograficzny GUS, Warszawa 2019 r., Polska w liczbach 2019, GUS, Warszawa 2019 r.

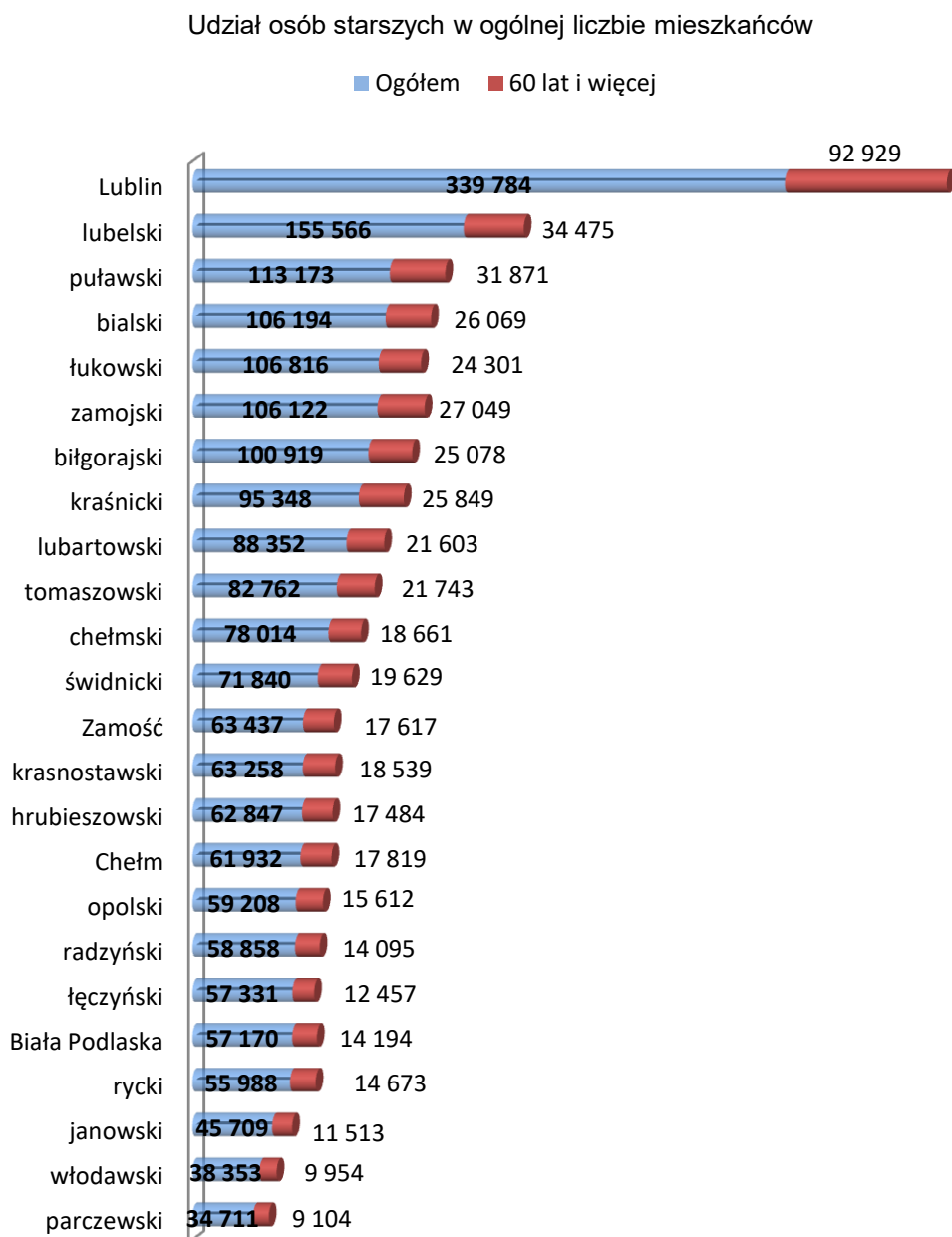
⁶ Rocznik demograficzny GUS, Warszawa 2021 r., Polska w liczbach 2021, GUS, Warszawa 2021 r.

⁷ Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050
Źródło GUS

⁸ Demografia w pigułce. Źródło GUS 31.XII.2021 r.

⁹ Źródło GUS

Wykres 16. Liczba mieszkańców województwa lubelskiego oraz osób w wieku 60 lat i więcej w podziale na powiaty.

Źródło. Wojewódzki Program na Rzecz Osób Starszych na lata 2021 – 2025

Biorąc pod uwagę stosunek osób w wieku 60 lat i więcej do liczby ludności poszczególnych powiatów ogółem największy udział osób starszych w populacji występuje w powiecie krasnostawskim – powyżej 29 %, mieście Chełm oraz powiecie puławskim – powyżej 28%. „Najmłodsze” powiaty to powiat łęczyński – poniżej 22 % i łukowski – poniżej 23 % . W powiecie bialskim wskaźnik ten, w roku 2021 wynosił **24%**, co plasował powiat bialski w grupie powiatów o średnim udziale osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w województwie lubelskim. Różnica między zajmującym pierwsze miejsce powiatem krasnostawskim wynosi 5% udziału osób 60+ w województwie lubelskim.

Postępujący proces starzenia się ludności niesie za sobą konsekwencje w sferze ekonomicznej, medycznej, socjalnej i kulturowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, rośnie znaczenie działań o charakterze aktywizującym skierowanych do domów pomocy społecznej czy też domów seniorów.

W takie działania wpisują się efekty programu wieloletniego „Senior+”.

Na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 45 placówek „Senior +”, w tym 4 placówki działające na terenie powiatu bialskiego, odpowiednio 1 w gminie Sławatycze i 3 w gminie Międzyrzec Podlaski .

Osobom starszym wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Na koniec roku 2021 r. na terenie województwa lubelskiego funkcjonowało 45 domów pomocy społecznej, w tym 20 placówek m.in. dla osób w podeszłym wieku. Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące w województwie lubelskim dysponują 4 459 miejscami, w tym w powiecie bialskim 4 domy dysponują 409 miejscami.

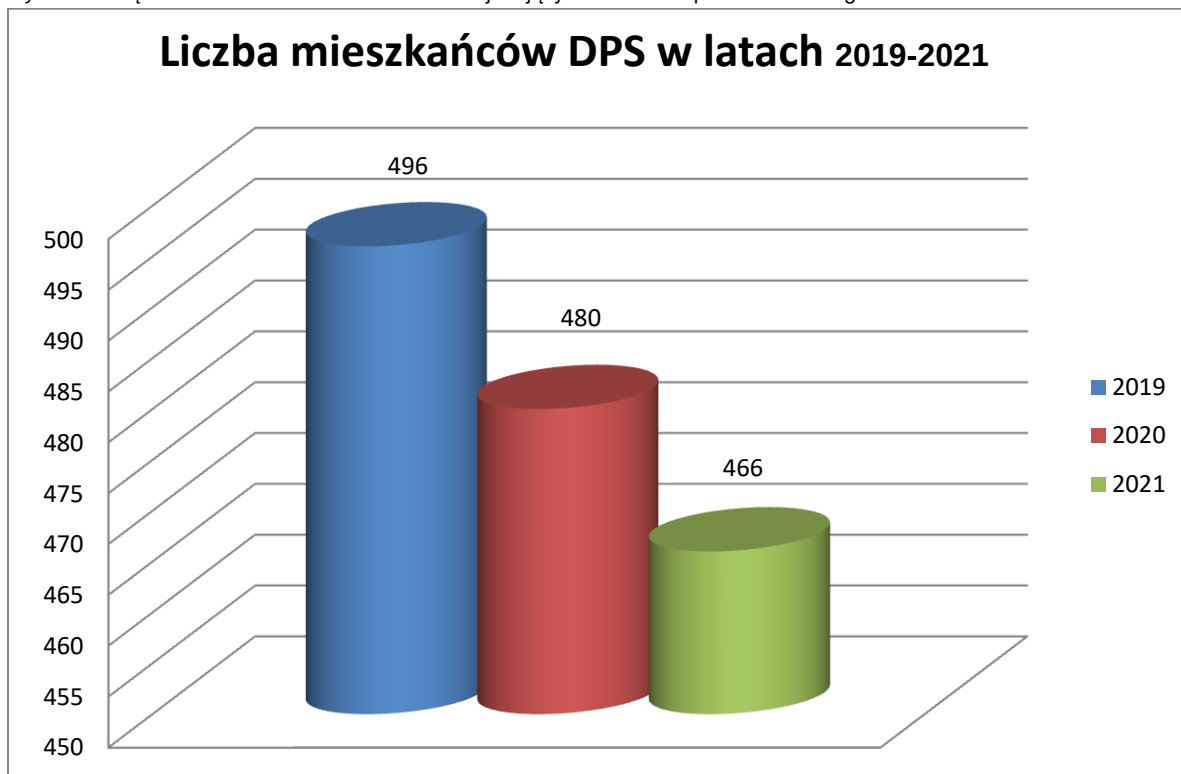
W 2021 roku w domach pomocy społecznej na terenie powiatu bialskiego umieszczono 474 osoby, w tym 73 osoby w podeszłym wieku.

Tabela 15. Szczegółowe dane dotyczące liczby osób przebywających w DPS na terenie powiatu bialskiego w latach 2019-2021.

Lp.	Dom Pomocy Społecznej	Liczba miejsc statutowych stan 31.XII.2021 r.	Liczba osób przebywających w domu w 2019 roku	Liczba osób przebywających w domu w 2020 roku	Liczba osób przebywających w domu w 2021 roku
1.	Kozuła	220	267	262	244
2.	Konstantynów	115	129	126	125
3.	Kostomłoty	48	62	56	58
4.	Kodeń	26	38	36	39
	Ogółem:	409	496	480	466

Źródło: Opracowanie własne PCPR Biała Podlaska.

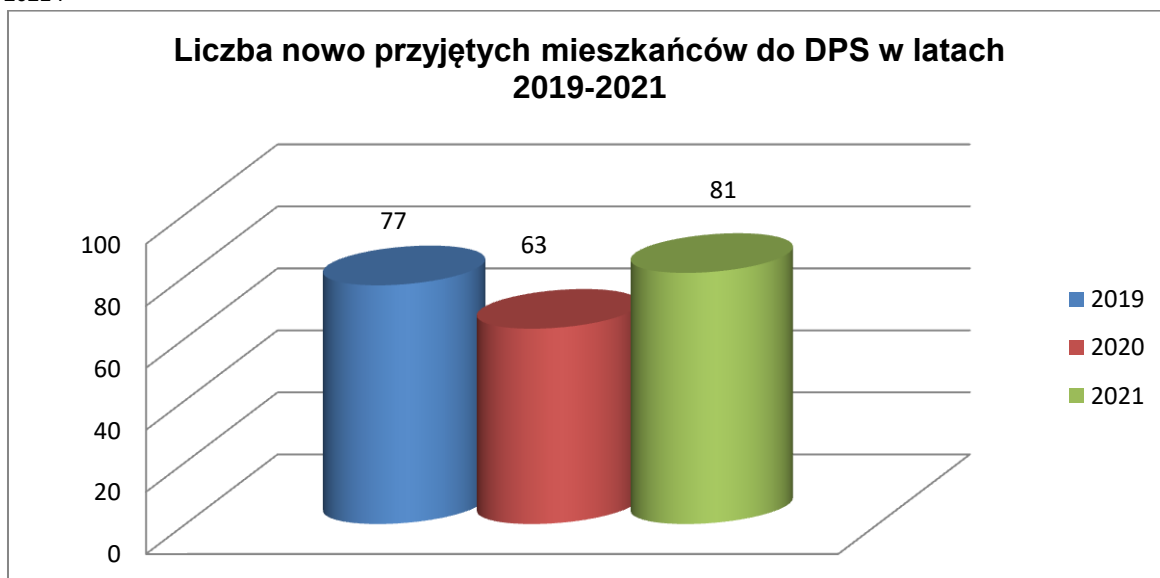
Wykres 17. Łączna liczba mieszkańców DPS funkcjonujących na terenie powiatu bialskiego w latach 2019-2021.

Źródło: Opracowanie własne PCPR Biała Podlaska.

Analizując dane opracowane na podstawie własnych danych wynika, iż w funkcjonujących na terenie powiatu bialskiego domach pomocy społecznej w roku 2020 i 2021 odnotowano spadek liczby mieszkańców domów pomocy społecznej, co w dużej mierze jest uwarunkowane trwającą pandemią, która miała miejsce na przełomie 2020-2021 roku.

Wykres 18. Szczegółowe dane dotyczące liczby nowo przyjętych osób do DPS na terenie powiatu bialskiego w latach 2019-2021.

Źródło: Opracowanie własne PCPR Biała Podlaska.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż w 2021 r. w funkcjonujących na terenie powiatu bialskiego domach pomocy społecznej przyjęto największą liczbę nowo przyjętych mieszkańców. Główne powody wynikają ze zgonów mieszkańców, powrotu mieszkańca do rodziny lub przeniesienia do innych placówek.

Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu aktywnie świadczą usługi dla osób w podeszłym wieku, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Świadczone usługi dla osób w podeszłym wieku w gminach powiatu bialskiego w latach 2019-2021.

Świadczone usługi dla osób w podeszłym wieku	Lata		
	2019	2020	2021
1. opiekuńcze	143	133	118
2. specjalistyczne	13	12	13
3. inne	5	10	23

Dane miejsko-gminne OPS-y z powiatu bialskiego

Jak wskazują powyższe dane ośrodki pomocy społecznej w szczególności świadczą usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne dla osób w podeszłym wieku. Poprzez „inne usługi” rozumieć można promowanie osób 60+ poprzez podejmowanie rozmaitych działań takich jak: kluby seniora, Gminne Koło Emerytów i Rencistów, zajęcia ruchowe dla kobiet 60+, bale seniora, stowarzyszenia kombatanatów.

2.2.6. Opieka nad dzieckiem i rodziną – rodzinna piecza zastępcza oraz usamodzielnianie wychowanków z pieczy zastępczej.

Rodzina jest najbliższym człowiekowi środowiskiem społecznym, budowaną na zasadach nieformalnej więzi emocjonalnej. Stanowi pierwotne, podstawowe środowisko opiekuńcze - wychowawcze oraz socjalizacyjne dziecka, począwszy od jego narodzin, kończąc na uczestnictwie, w większym lub mniejszym stopniu w jego poszczególnych etapach rozwojowych. W sytuacji pojawienia się jakichkolwiek trudności w należyтым wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom oferowane jest wsparcie ze strony państwa. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy rodzinie naturalnej i dziecko nadal pozostaje w środowisku, które stwarza realne zagrożenie dla jego życia i dalszego właściwego rozwoju, należy zastosować formę zabezpieczenia w postaci pieczy zastępczej. Przy czym, jeżeli jest to możliwe, ma to być środek tymczasowy, a dopiero po wyczerpaniu wszelkich innych możliwości – ostateczny. Dziecko powinno bowiem pozostać w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny naturalnej albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Jednak adekwatnie do indywidualnej sytuacji dziecka, możliwe jest również pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do momentu usamodzielnienia.

Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej regulowane są ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na podstawie postanowienia sądu dziecko może zostać umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej:

- Rodzinnej (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka);
- Instytucjonalnej (placówki opiekuńczo – wychowawcze).

Rodzina zastępcza, zajmuje priorytetowe miejsce w systemie opieki nad dzieckiem całkowicie lub częściowo pozbawionym władzy rodzicielskiej, ponieważ jest środowiskiem najbardziej zbliżonym do rodziny naturalnej. Wyróżniamy rodziny zastępcze:

- spokrewnione;
- niezawodowe;
- zawodowe, w tym specjalistyczne oraz pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
- rodzinne domy dziecka.

Wykres 19. Rodzinna piecza zastępcza w województwie lubelskim i powiecie białskim.

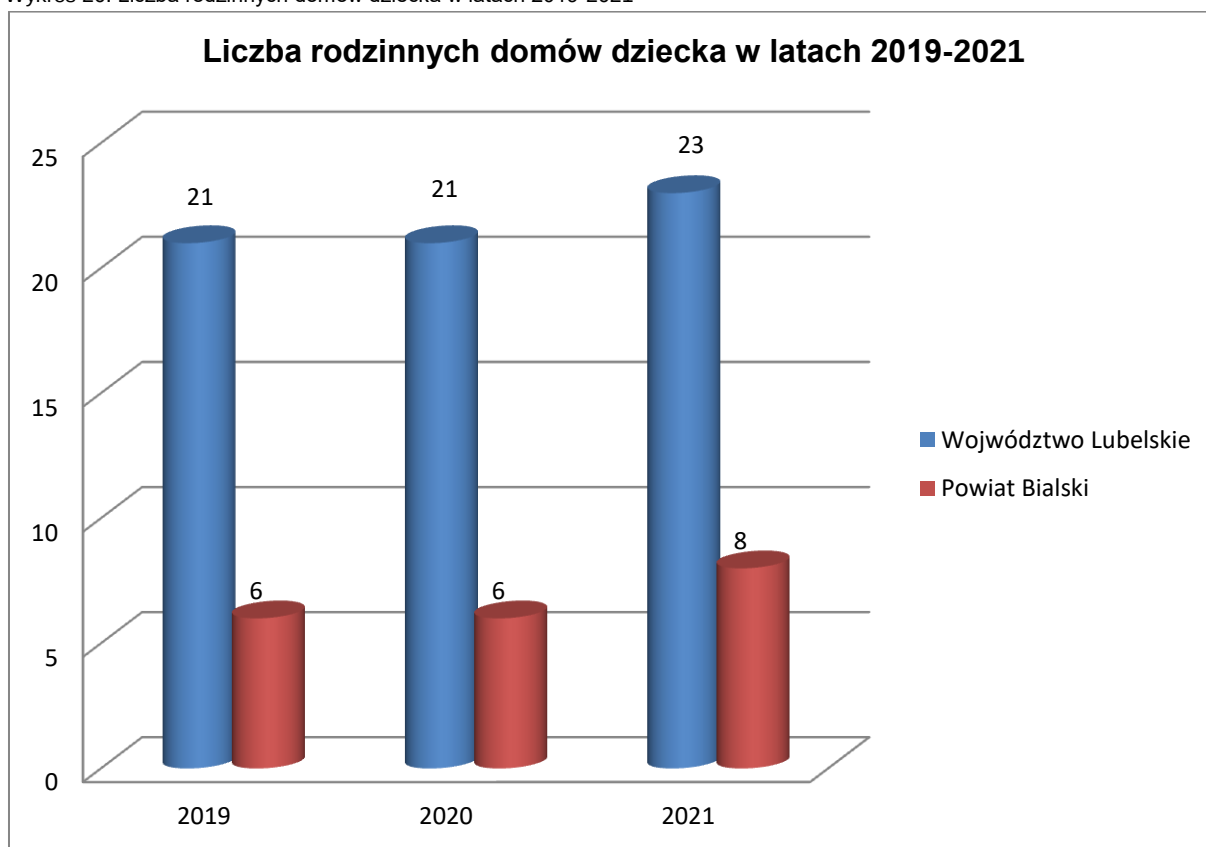
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej, GUS.

Kompetencje w zakresie organizacji pieczy zastępczej posiada samorząd powiatowy. W powiecie bialskim zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej, do którego należy m.in.: monitorowanie funkcjonowania i jakości sprawowanej opieki na dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej, wsparcie finansowe, poradnictwo specjalistyczne, organizacja szkoleń i warsztatów oraz kwalifikacje kandydatów na rodziny zastępcze.

W dniu 31 grudnia 2021 r. na terenie powiatu bialskiego funkcjonowało 98 rodzin zastępczych, natomiast w województwie lubelskim funkcjonowało 1699 rodzin zastępczych. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu bialskiego stanowiły 5,77% wszystkich rodzin zastępczych w województwie lubelskim.

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rodzin zastępczych w powiecie bialskim zwiększyła się o 5,37%, natomiast w województwie lubelskim zwiększyła się o 1,49%.

Wykres 20. Liczba rodzinnych domów dziecka w latach 2019-2021

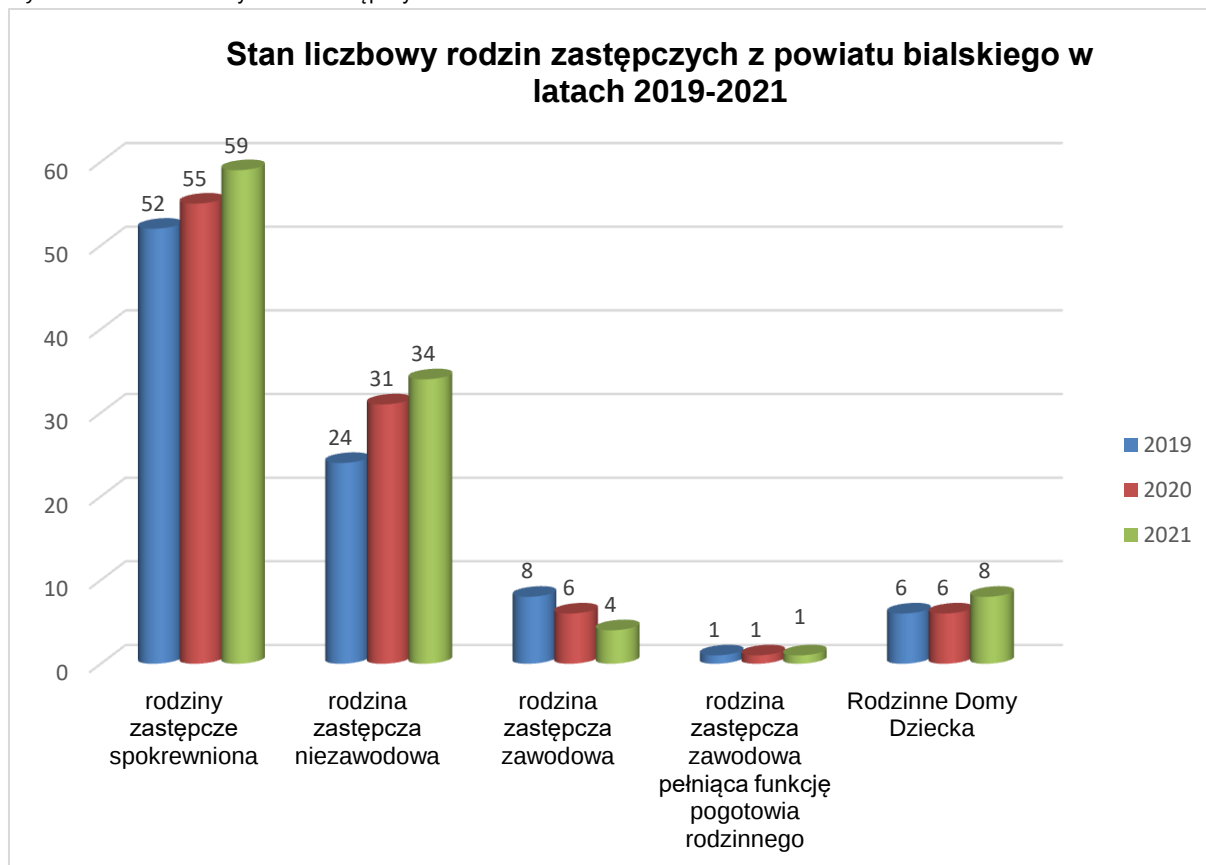
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej, GUS.

W dniu 31 grudnia 2021 r. na terenie powiatu bialskiego funkcjonowało 8 rodzinnych domów dziecka, natomiast w województwie lubelskim funkcjonowało 23 rodzinne domy dziecka. Rodzinne domy rodzinne dziecka funkcjonujące na terenie powiatu bialskiego stanowiły 34,78% wszystkich domów rodzinnych w województwie lubelskim .

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rodzinnych domów dziecka w powiecie bialskim zwiększyła się o 3,3%, natomiast w województwie lubelskim zwiększyła się o 9,52%.

W omawianym okresie widoczny jest zarówno wzrost ustanawianych rodzin zastępczych jak i rodzinnych domów dziecka.

Wykres 21. Stan liczbowy rodzin zastępczych w latach 2019-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Jak wynika z powyższego wykresu na terenie powiatu bialskiego w roku 2019 funkcjonowało łącznie 91 rodzin zastępczych, w tym:

- 52 rodziny zastępcze spokrewnione;
- 24 rodziny zastępcze niezawodowe;
- 1 rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego;
- 8 rodzin zastępczych zawodowych;
- 6 rodzinnych domów dziecka.

W roku 2020 liczba rodzin wynosiła 99, w stosunku do roku poprzedniego liczba powiększyła się o 8. Spośród 99 rodzin zastępczych wyszczególniamy:

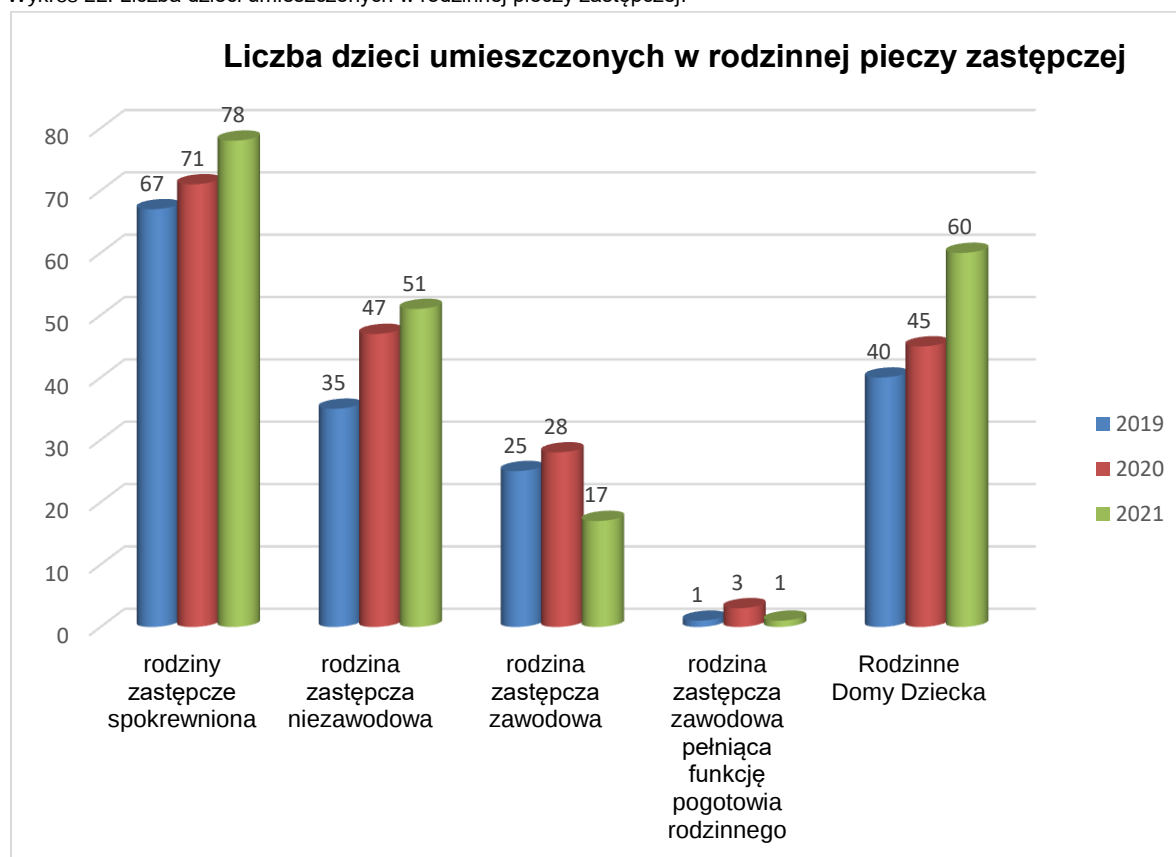
- 55 rodzin zastępczych spokrewnionych;
- 31 rodziny zastępcze niezawodowe;
- 1 rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego;
- 6 rodzin zastępczych zawodowych;
- 6 rodzinne domy dziecka.

W roku 2021 na terenie powiatu bialskiego funkcjonowało 106 rodzin zastępczych, oznacza to wzrost o 7 rodzin w stosunku do roku poprzedniego. W 2021 roku funkcjonowało:

- 59 rodzin zastępczych spokrewnionych;
- 34 rodziny zastępcze niezawodowe;
- 1 rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego;
- 4 rodzin zastępczych zawodowych;
- 8 rodzinne domy dziecka.

Na kolejnym wykresie przedstawiono liczbę dzieci umieszczonych w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2019 – 2021.

Wykres 22. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

W roku 2019 łączna liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wynosiła **168**. Na podstawie postanowienia sądu, dzieci zostały umieszczone w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej:

- 67 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych;
- 35 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych;
- 1 dziecko w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego;
- 25 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych;
- 40 dzieci w rodzinnych domach dziecka.

W roku 2020 nastąpił wzrost liczby dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej i wynosił **194** dzieci w następujących formach rodzinnej pieczy zastępczej:

- 71 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych;
- 47 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych;
- 3 dzieci w rodzinie zastępczej zawodowej pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
- 28 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych;
- 45 dzieci w rodzinnych domach dziecka.

Rok 2021 przyniósł kolejny wzrost liczby dzieci przebywających w różnych formach rodzinnej pieczy zastępczej i wyniósł **207** osób umieszczonych poszczególnych rodzinach zastępczych:

- 78 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych;
- 51 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych;
- 1 dzieci w rodzinie zastępczej zawodowej pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
- 17 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych;
- 60 dzieci w rodzinnych domach dziecka.

Na podstawie zgromadzonych danych należy stwierdzić, iż na terenie powiatu bialskiego w latach 2019 - 2021 występuje tendencja wzrostowa wśród ilości ustanawianych rodzin zastępczych, a także dzieci umieszczanych w rodzinnej pieczy zastępczej. W wyżej wymienionym okresie odnotowano wzrost liczby rodzin zastępczych o 15 natomiast ilość dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej wzrosła o 39 osób. Najczęstszymi powodami umieszczeń dzieci poza rodziną naturalną jest choroba alkoholowa jednego bądź obydwojga z rodziców, niewydolność wychowawcza oraz przemoc.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej, jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej prowadzi działalność, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Pozyskiwanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej odbywa się za pośrednictwem ogłoszeń na stronie internetowej PCPR, w prasie, mediach, parafiach.

Tabela 17. Szkolenie kandydatów na opiekunów zastępczych w latach 2019-2022.

Rok	Liczba przeszkolonych kandydatów	Liczba przeszkolonych osób pełniących już funkcję rodziny zastępczej.
2019	9	11
2020	3	7
2021	7	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej.

Z obserwacji przebiegu rekrutacji wynika, iż maleje zainteresowanie rodzin pełnieniem funkcji rodziny zastępczej. Różne mogą być przyczyny takiego stanu rzeczy. Rodziny obawiają się złego odbioru w środowisku, pojawienia się trudności zmieniających ich codzienne życie. Niektórzy uważają, że przysługujące środki finansowe na utrzymanie dziecka nie są wystarczające.

Usamodzielnianie wychowanków z pieczy zastępczej.

Pełnoletni wychowankowie którzy decydują się na opuszczenie pieczy zastępczej (rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych), zostają objęci wsparciem w procesie usamodzielnienia w ramach którego, udzielana jest pomoc w postaci świadczenia finansowego na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie i usamodzielnienie, a także wsparcie w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych.

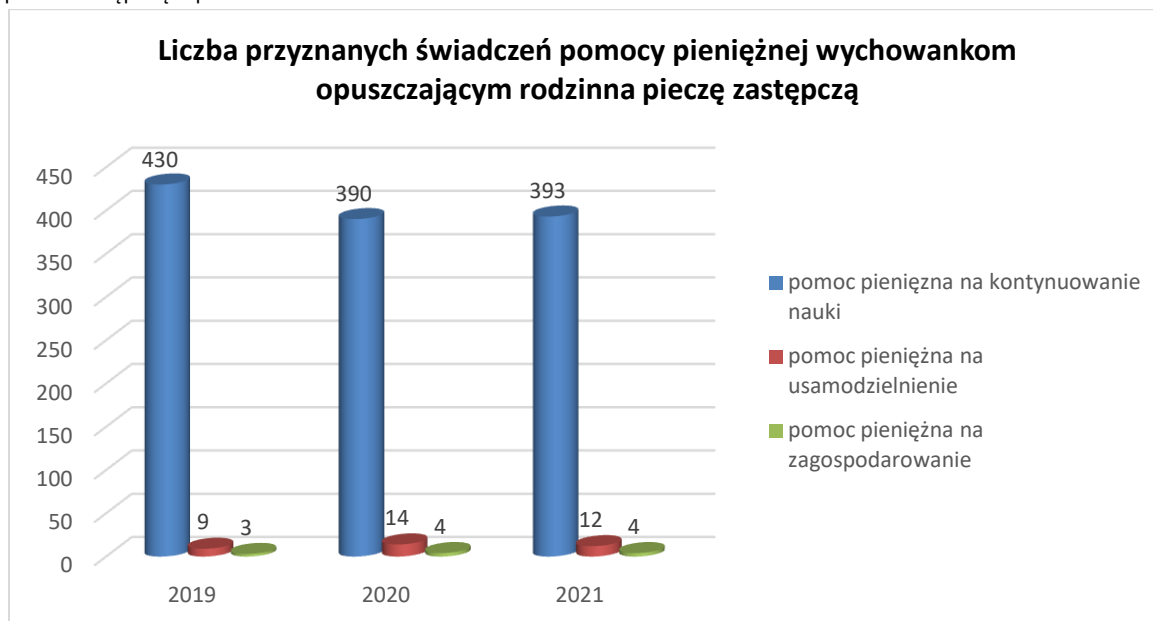
Praca nad usamodzielnieniem wychowanka pieczy zastępczej to przygotowanie do dorosłego, samodzielnego życia i rozpoczyna się z chwilą przyjęcia dziecka do pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej). Przy czym dobrze prowadzony proces usamodzielnienia ma istotny wpływ na dalsze losy i dorosłe życie wychowanków.

W roku 2019 r. w powiecie bialskim liczba usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych wynosiła 49 osób, w tym pomoc finansową na kontynuowanie nauki otrzymało 38 wychowanków. Natomiast liczba usamodzielnianych wychowanków opuszczających placówki wyniosła 16. Naukę w szkole wyższej kontynuowało 14 wychowanków, a pozostałe osoby podjęły edukację w szkołach zawodowych, technikach, liceach oraz szkołach policealnych.

W roku 2020 r. liczba usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych wynosiła 46 osób, w tym pomoc finansową na kontynuowanie nauki otrzymały 32 osoby. Natomiast liczba usamodzielnianych wychowanków opuszczających placówki wyniosła 14 wychowanków. Naukę w szkole wyższej kontynuowało 13 wychowanków, a pozostałe osoby podjęły edukację w szkołach zawodowych, technikach, liceach oraz szkołach policealnych.

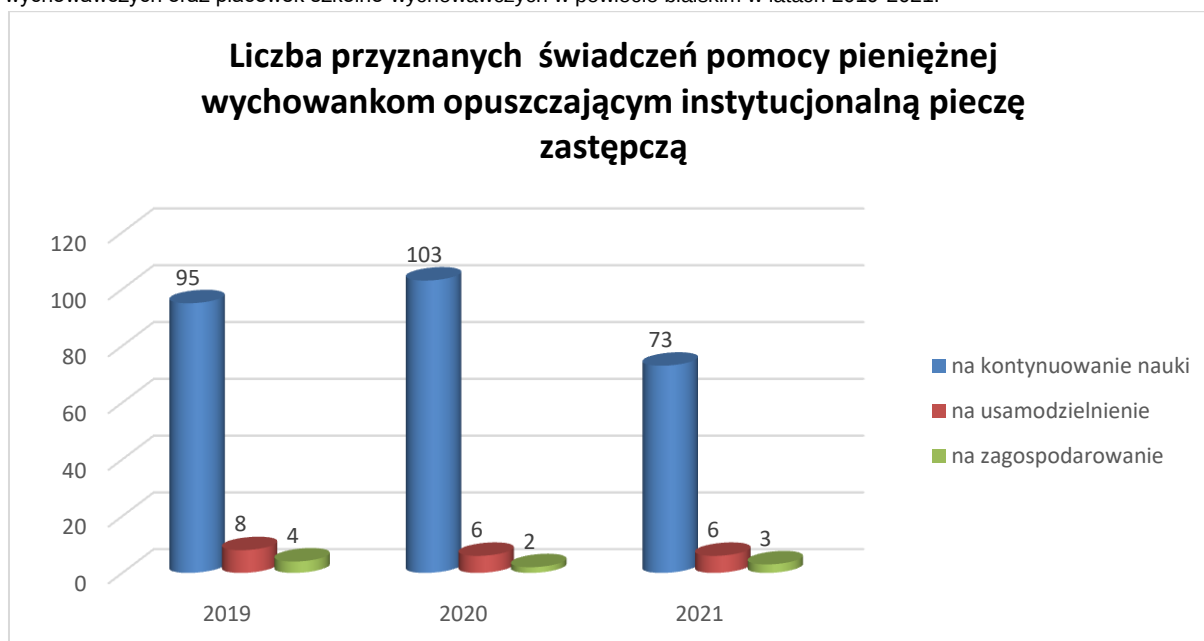
W roku 2021 r. liczba usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych wynosiła 48 osób, w tym pomoc finansową na kontynuowanie nauki otrzymały 36 osób. Natomiast liczba usamodzielnianych wychowanków opuszczających placówki wyniosła 10 wychowanków. Naukę w szkole wyższej kontynuowało 11 wychowanków, a pozostałe osoby podjęły edukację w szkołach zawodowych, technikach, liceach oraz szkołach policealnych.

Wykres 23. Liczba przyznanych świadczeń pieniężnych dla usamodzielniających się wychowanków z opuszczających rodziną pieczę zastępczą w powiecie białskim w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne PCPR w Białej Podlaskiej

Wykres 24. Liczba przyznanych świadczeń pieniężnych dla usamodzielniających się wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek szkolno-wychowawczych w powiecie białskim w latach 2019-2021.

Źródło: opracowanie własne PCPR w Białej Podlaskiej

W porównanym okresie liczba osób opuszczających rodziny zastępcze, które korzystają z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki minimalnie zmniejszyła się. Natomiast znacząco wzrosło znaczenie i chęć pozostania w dotychczasowej formie opieki zastępczej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej na czas nauki. Widoczna jest zwiększona tendencja korzystania przez wychowanków opuszczających rodziny zastępcze z pomocy pieniężnej na usamodzielnienie.

Z badania potrzeb usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej w powiecie białskim wynika, że główne deficyty wsparcia tej grupy dotyczą:

- problemów z założeniem samodzielnego gospodarstwa domowego,
- problemów ze znalezieniem odpowiedniej dla danego wychowanka drogi zawodowej (rozpoznanie drogi zawodowej, znalezienie i utrzymanie zatrudnienia, podnoszenie kwalifikacji zawodowych)
- problemów finansowych,
- monitorowania dalszych losów wychowanków pieczy zastępczej.

III. Analiza SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest analiza SWOT, która pozwala na wygenerowanie z otoczenia szans rozwoju czy też zagrożeń hamujących działania na rzecz społeczności lokalnej. Mocne strony mogą oznaczać, że należy je nadal rozwijać i doskonalić, słabe zaś eliminować lub reorganizować.

Wnikliwe opracowanie analizy jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego, przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych.

3.1 Analiza SWOT dla obszaru bezrobocia i aktywizacji zawodowej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– Profesjonalna kadra Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej i jednostek pomocy społecznej realizujących zadania aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy. – Bezpłatna dostępność do porad specjalistycznych. – Pozyskiwanie środków finansowych przeznaczonych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych. – Rosnący poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców w wieku produkcyjnym.	– Wysoki poziom bezrobocia rejestrowany w powiecie białskim. – Duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych, biernych zawodowo. – Utrudnione szanse na podjęcie zatrudnienia dla osób powyżej 50 tego roku życia. – Słabo rozwinięty system instytucji wspierających przedsiębiorczość. – Mała liczba zakładów pracy, szczególnie dużych. – Ukryte bezrobocie w rolnictwie. – Niski poziom wynagrodzeń. – Niski poziom aktywności osób bezrobotnych. – Odpływ wykształconej młodzieży do większych aglomeracji.

SZANSE	ZAGROŻENIA
– Szerokie możliwości szkolenia zawodowego oferowane przez szkoły zawodowe oraz firmy szkoleniowe, finansowane z UE lub za pośrednictwem PUP w Białej Podlaskiej. – Możliwość pozyskania środków finansowych z zewnątrz. – Poszerzenie zakresu i form współpracy z pracodawcami i placówkami oświaty. – Realizacja projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. – Poprawa kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych, szczególnie z grup ryzyka. – Wzrost świadomości w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych. – Aktywizacja osób bezrobotnych i podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych poprzez szkolenia. – Możliwość rozwoju gospodarstw agroturystycznych oraz innej działalności pozarolniczej na terenach wiejskich.	– Wysoki poziom bezrobocia wśród osób młodych. – Starzenie się społeczeństwa. – Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. – Wzrost zatrudnienia w szarej strefie zatrudnienia. – Ukryte bezrobocie. – Niska aktywność zawodowa osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. – Postępująca migracja do innych części Polski i za granicę, szczególnie osób młodych i wykształconych. – Brak możliwości identyfikacji osób niechętnych do podjęcia zatrudnienia, zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej m.in. ze względu na ubezpieczenie zdrowotne. – Długotrwałe bezrobocie prowadzące do zjawiska ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz marginalizacji. – Niedostosowanie kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb pracodawców

3.2 Analiza SWOT dla obszaru pomocy społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– Funkcjonowanie na terenie powiatu 19 jednostek pomocy społecznej. – Podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego. – Poprawianie jakości obsługi klientów pomocy społecznej. – Zmniejszenie liczby osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. – Współpraca z organizacjami pozarządowymi. – Jeden z najniższych w województwie stopień zagrożenia ubóstwem wśród mieszkańców.	- Niski poziom wiedzy i zrozumienia ze strony osób korzystających ze wsparcia dla pomocy społecznej. - Niedostateczna współpraca i brak koordynacji między instytucjami pomocowymi. - Nieodpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych. - Niewystarczające zasoby infrastruktury społecznej oraz instytucji wsparcia na wsi dla dzieci i młodzieży oraz seniorów. - Migracja zarobkowa. - Niewystarczający zasób mieszkań komunalnych i socjalnych. - Niedofinansowany system pomocy Społecznej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej m.in. z funduszy europejskich i budżetu państwa. - Posiadanie przez pracowników pomocy społecznej wiedzy na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom. - Istniejące organizacje pozarządowe. - Polepszające się warunki życia mieszkańców.	- Kryzys finansów publicznych z związku z pandemią oraz wojną na Ukrainie. - Brak poprawy wizerunku sektora pomocy społecznej. - Niedostatecznie działający wolontariat. - Emigracja zarobkowa ludności i idący za tym rozkład więzi rodzinnych. - Zbyt łatwy dostęp do alkoholu, narkotyków zwłaszcza przez dzieci i młodzież.

3.3. Analiza SWOT dla obszaru wsparcia osób niepełnosprawnych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Dostrzeganie potrzeb osób Niepełnosprawnych. - Wzrost świadomości społecznej odnośnie problematyki osób niepełnosprawnych. - Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej na terenie powiatu. - Funkcjonowanie Środowiskowych Domów Samopomocy na terenie Powiatu. - Likwidacja barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych u indywidualnych wnioskodawców. - Możliwość korzystania z usług opiekuńczych i opieki wytnieniowej.	- Duża liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących na wsi, która ma ograniczony dostęp do uczestnictwa w życiu społecznym. - Niska aktywność niepełnosprawnych bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia. - Niski poziom zatrudnienia osób Niepełnosprawnych. - Bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej i miejscu zamieszkania utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i prywatnym. - Zbyt mała liczba miejsc pracy w zakładach pracy chronionej. - Brak zainteresowania przedsiębiorców tworzeniem odpowiednich miejsc pracy dla osób z niepełno sprawnościami.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Ścisła współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych. - Możliwość wykorzystania środków zewnętrznych min. z Unii Europejskiej, Budżetu Państwa na realizację programów i projektów kierowanych do osób niepełnosprawnych. - Realizacja programów „ Aktywny Samorząd „ i „ Wyrównywanie różnic między regionami „ - Zwiększenie aktywności osób z niepełno sprawnościami.	- Wzrost liczby osób niepełnosprawnych w związku ze starzeniem się społeczeństwa, i idący za tym wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, specjalistyczne i stacjonarne. - Zbyt niskie dochody osób niepełnosprawnych uniemożliwiające korzystanie z ofert kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych. - Zbyt duża liczba osób z niepełno sprawnościami korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. - Pogłębiająca się marginalizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

3.4. Analiza SWOT dla obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025; - Realizacja Powiatowego Programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc „Przestań być wrogiem, a zostań przyjacielem”; - Pozyskiwanie środków na realizację zadania z budżetu wojewody oraz UE; - Działania miejsko- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz powołane do działania zespoły interdyscyplinarne przyczyniające się do rozwiązywania problemów przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.	- Brak na terenie powiatu Ośrodka Interwencji Kryzysowej z miejscami hostelowymi dla ofiar przemocy i osób w trudnej sytuacji życiowej; - Brak współpracy między podmiotem realizującym powiatowe programy związane z przemocą w rodzinie a Sądem Rejonowym, Policją, Ośrodkami Pomocy Społecznej w zakresie przepływu informacji na rzecz rodzin zagrożonych przemocą; - Niska wrażliwość społeczna na przemoc w rodzinie; - Brak wiedzy na temat rzeczywistej skali występowania przemocy domowej; - Mała liczba sprawców przemocy objętych działaniami terapeutycznymi; - Zbyt mała liczba wykwalifikowanych pracowników mających za zadanie współpracowanie ze sprawcą przemocy lub osobą pokrzywdzoną; - Brak środków finansowych na szkolenia specjalistyczne.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Kampanie społeczne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie podnoszące poziom wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie; - Podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy; - Dostępność różnych form instytucjonalnej pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie; - Zwiększenie współpracy instytucjonalnej.	- Postępujący kryzys rodziny oraz przemoc w rodzinie; - Ukrywanie zjawiska przemocy domowej, - Brak możliwości objęcia wsparciem wszystkich ofiar przemocy w rodzinie; - Trudności w odseparowaniu ofiar od sprawców przemocy w rodzinie; - Słaba kondycja ekonomiczna rodzin; - Negatywne wzorce zachowań społecznych; - Bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych rodzin; - Problemy alkoholowe członków rodzin

3.5. Analiza SWOT dla obszaru – starzejące się społeczeństwo

Mocne strony	Słabe strony
– Duży potencjał instytucjonalny publicznego sektora pomocy społecznej tj. domy pomocy społecznej działające na terenie powiatu bialskiego; – Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie profilaktyki i zdrowego stylu życia; – Duże zaangażowanie w życie rodzinne; – Zwiększający się poziom wykształcenia osób starszych i zwiększające się oczekiwania wobec własnej aktywności.	– Niedostateczny rozwój usług i form wsparcia dziennego dla osób starszych szczególnie na terenach wiejskich w powiecie bialskim; – Ograniczony dostęp do instytucji edukacji kultury; – Bariery architektoniczne w placówkach różnego typu; – Słabo rozwinięty wolontariat na rzecz osób starszych lub jego brak, szczególnie w małych gminach i na obszarach wiejskich w powiecie bialskim; – Ograniczenia finansowe osób starszych wynikające z niskich rent i emerytur; – Niewystarczająca promocja działań na rzecz osób starszych; – Poczucie osamotnienia; – Ograniczony dostęp do instytucji edukacji i kultury (Uniwersytety Trzeciego Wieku, kina, teatry, muzea) seniorów zamieszkałych w małych miejscowościach;
Szanse	Zagrożenia
– Uwzględnianie problematyki osób starszych w programach rządowych i unijnych; – Wzrastająca świadomość społeczna dotycząca problemów związanych ze starością; – Funkcjonowanie programów, których idea jest udostępnienie seniorom przystępnych cenowo dóbr i usług (np. Ogólnopolska Karta Seniora).	– Wykluczenie cyfrowe/ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii; – Osłabienie więzi rodzinnych; – Wzrost kosztów realizacji usług społecznych oraz ograniczone środki finansowe na realizację zadań w tym zakresie; – Postępujący proces starzenia się społeczeństwa; – Niedostateczny rozwój specjalistycznej opieki; – Duże dysproporcje w możliwości skorzystania z usług społecznych pomiędzy miastem i wsią.

3.6. Analiza SWOT dla obszaru wsparcie rodziny i dziecka oraz osób usamodzielnianych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- Dobrze rozwinięta rodzinna piecza zastępcza (rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze zawodowe) jako alternatywa umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. - Profesjonalny system szkoleń kandydatów na rodziców zastępczych. - Wykwalifikowana i doświadczona kadra instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej nastawiona na rozwój. - Indywidualna praca koordynatorów dostosowana do indywidualnych potrzeb rodzin zastępczych. - Akcje promujące rodzicielstwo zastępcze (festyn rodzicielstwa zastępczego, ulotki, broszury informacyjne). - Bezpłatne poradnictwo specjalistyczne. - Dobrze rozwinięta baza placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego i socjalizacyjnego.	- problemy w relacjach rodziców zastępczych z rodzinami biologicznymi wychowanków; - niewystarczające środki finansowe na realizację zadań w pieczy zastępczej; - brak rodzin zawodowych specjalistycznych; - niewystarczająca liczba rodzin zastępczych niezawodowych; - brak mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków opuszczających rodzinną pieczę zastępczą; - rezygnacja rodziców zastępczych z opieki nad dzieckiem w sytuacji pojawiających się trudności wychowawczych; - niewystarczające środki finansowe na wzmocnienie funkcjonowania powiatowego systemu pieczy zastępczej; - niechęć części rodzin zastępczych do korzystania z poradnictwa specjalistycznego
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Dalszy rozwój form wsparcia dla rodzin Zastępczych. - Budowanie systemu pieczy zastępczej opartego na rodzinnych formach pieczy zastępczej. - Lokalna polityka ukierunkowana na rozwój pieczy zastępczej. - Prowadzenie kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze. - Zwiększenie dostępności udziału w projektach profilaktycznych dla rodzin zastępczych. - Możliwość korzystania z doświadczeń instytucji długo funkcjonujących dotyczących wsparcia pieczy	- brak możliwości umieszczenia w pieczy małych dzieci wymagających opieki ze względu na niewystarczającą liczbę miejsc; - przedłużające się postępowania sądowe; - niewystarczająca liczba kandydatów na rodziców zastępczych; - niska efektywność pracy z rodziną biologiczną skutkująca niewielką liczbą dzieci powracających do rodzin biologicznych; - niewystarczająca współpraca instytucji i środowisk wspierających rodzinę; - długotrwałe procesy regulowania

zastępczej działających na terenie województwa lubelskiego w sprawach dotyczących dzieci. - Egzekwowanie od rodziców biologicznych partycypacji w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.	sytuacji prawnej dziecka;
--	---------------------------

IV. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działania w dziedzinie Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2019-2021.

4.1. Misja strategii

Misja Powiatowej Strategii opiera się na dążeniu do wypracowania w powiecie bialskim form rozwiązywania problemów społecznych poprzez wspieranie działań instytucji i organizacji pozarządowych, mających na celu świadczenia wysokiej jakości usług w obszarach pomocy społecznej, pieczy zastępczej, osób niepełnosprawnych i osób starszych.

Opierając się na powyższym, określono dla powiatu bialskiego następująca misję - **„Rozwój usług społecznych w powiecie bialskim, celem podniesienia jakości życia mieszkańców”**.

Treść misji wskazuje na istnienie zależności między dostarczaniem wysokiej jakości usług publicznych z zakresu pomocy społecznej, a poprawą jakości życia mieszkańców powiatu. Jakość tych usług uzależniona jest od dostosowania ich do potrzeb lokalnej społeczności oraz współpracy instytucji powiatowych z organizacjami społecznymi. Wspólna realizacja zadań skutkuje wyższą jakością świadczonych usług oraz pozwala dotrzeć do szerszego grona osób potrzebujących pomocy, a w efekcie prowadzi do zmniejszenia skali problemów społecznych.

4.2.Cel strategiczny I

Przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym – przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Białej Podlaskiej.

Kierunki działań do celu strategicznego 4.2.

Działania :

1. Realizacja programów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przy współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Lublinie i Powiatowym Urzędem Pracy w Białej Podlaskiej .

2. Współpraca w tworzeniu spójnego systemu wsparcia dla pełnoletnich wychowanków z pieczy zastępczej oraz osób niepełnosprawnych mających na celu podjęcie zatrudnienia.
3. Opieka i wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, terapeutyczne, socjalne i prawne dla pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą w rozpoczynającym się procesie usamodzielnienia.
4. Pomoc dla niepełnoletniej młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej w dostosowaniu kwalifikacji zawodowych na etapie wyboru szkół ponadpodstawowych do potrzeb lokalnego jak i krajowego rynku pracy poprzez dostosowanie kierunków kształcenia.
5. Rozpoznawanie potrzeb osób bezrobotnych opuszczających pieczę zastępczą oraz osób niepełnosprawnych w zakresie aktywizacji zawodowej poprzez profilowanie pomocy, doradztwo zawodowe oraz opracowanie Indywidualnych Planów Działania – podmiot realizujący Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej.
6. Organizacja szkoleń pozwalających na aktualizację posiadanych lub nabycie nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i umiejętności poszukiwania pracy – podmiot realizujący Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej.
7. Objęcie szczególną pomocą osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych, osób w wieku 50+ oraz osób niepełnosprawnych na rynku pracy (poradnictwo, zapoznanie z aktywnymi technikami poszukiwania pracy, realizacja programów dla grup szczególnego ryzyka) - podmiot realizujący Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej.
8. Realizacja programu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie białskim i mieście Biała Podlaska ” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego - podmiot realizujący Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej.
9. Opracowania i realizacja Powiatowego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy - podmiot realizujący Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej.

4.3.Cel strategiczny II - wsparcie osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu strategicznego 4.3.

Działania :

1. Wspieranie i promowanie rehabilitacji poprzez udzielanie osobom niepełnosprawnych i ich rodzinom informacji o przysługujących prawach i uprawnieniach oraz o obowiązujących uregulowaniach prawnych.
2. Organizowanie rehabilitacji na rzecz dzieci z niepełno sprawnościami w formie turnusów rehabilitacyjnych
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.
4. Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.

5. Rozwój usług społecznych dla osób niepełnosprawnych w formie mieszkań chronionych wspomaganych.
6. Rozwój usług opiekuńczych i społecznych realizowanych w ośrodkach wsparcia oraz warsztatach terapii zajęciowej.
7. Wsparcie działań umożliwiających aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych poprzez organizowanie imprez lub uczestnictwo osób w wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych, turystycznych.
8. Wsparcie osób niepełnosprawnych w prowadzeniu aktywności społeczno zawodowej – dofinansowanie do turnusów i wyjazdów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego.
9. Inicjowanie i wspieranie działań dotyczących form zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami i zwiększenia zatrudnienia tych osób.
10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

4.4. Cel strategiczny III - wsparcie osób w podeszłym wieku.

Kierunki działań do celu strategicznego 4.4.

Cel strategiczny.

Wzmocnienie infrastruktury społecznej dla osób starszych oraz zwiększenie aktywności osób w podeszłym wieku.

Działania:

1. Rozwój usług społecznych dla osób w formie domów dziennego pobytu, klubów seniora, placówek całodobowej opieki oraz innych miejsc świadczenia usług dla tych grup ludności;
2. Rozwój innowacyjnych form wsparcia świadczonych w miejscu zamieszkania osób starszych (w formie centrów i punktów informacji oraz poradnictwa);
3. Dalsza działalność domów pomocy społecznej oraz wsparcie działań poprawiających standard usług świadczonych w domach pomocy społecznej oraz innych placówkach całodobowej opieki;
4. Działania zmierzające do doposażenia infrastruktury usług społecznych dla osób starszych w specjalistyczny sprzęt i wyposażenie.
5. Dostosowanie przestrzeni publicznej i prywatnej do potrzeb osób starszych (likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych w miejscach użyteczności publicznej, likwidacja barier architektonicznych i technicznych
6. Wsparcie działań umożliwiających aktywizację społeczną osób starszych (organizacja imprez lub pomoc w uczestniczeniu osób w wydarzeniach kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych, turystycznych);
7. Wsparcie działań mających na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społecznej na temat potrzeb i problemów osób starszych (organizacja kampanii społecznych, konferencji, seminariów, spotkań tematycznych lub w nich uczestnictwo);

8. Wsparcie działań polegających na zwiększeniu zatrudnienia pracowników świadczących bezpośrednią pomoc osobom w podeszłym wieku (pracowników socjalnych, asystentów osób starszych i niepełnosprawnych, psychologów, prawników, terapeutów);
9. Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz wolontariuszy w zakresie organizacji opieki i wsparcia nad osobami starszymi.

4.5. Cel strategiczny IV - zwiększenie skuteczności i efektywności w podejmowanych działaniach mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w Powiecie Bialskim.

Kierunki działań do celu strategicznego 4.5.

1. Zintensyfikowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie.
2. Realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.
3. Realizacja Powiatowego Programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc „Przestań być wrogiem, a zostań przyjacielem”.
4. Opracowanie i realizacja programu Powiatowego programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
5. Opracowanie i realizacja programu Powiatowego programu psychologiczno – terapeutycznego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
6. Poczynienie starań w kierunku utworzenia na terenie powiatu bialskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej z miejscami hostelowymi dla ofiar przemocy i osób w trudnej sytuacji życiowej.

4.6.Cel strategiczny V - wsparcie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem – wspieranie rodzicielstwa zastępczego i osób usamodzielnianych.

Kierunki działań do celu strategicznego 4.6.

Działania :

1. Podejmowanie i organizowanie specjalistycznych szkoleń dla pracowników organizatora pieczy zastępczej oraz dokształcanie kadr pomocy społecznej.
2. Organizowanie szkoleń dla istniejących rodzin zastępczych w zakresie pogłębiania wiedzy i umiejętności w celu polepszenia relacji dziecka z rodziną zastępczą.
3. Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe, celem zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do instytucjonalnych form opieki zastępczej.
4. Utworzenie co najmniej jednej rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej.
5. Działania pomocowe wobec rodzin biologicznych.
6. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży.
7. Wsparcie finansowe rodzin zastępczych.

8. Dążenie do zabezpieczenia w zasobach powiatu i gmin mieszkań dla wychowanków opuszczających system pieczy zastępczej, w tym tworzenie mieszkań chronionych.
9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej w celu pomocy i rozwoju nowych form wsparcia dla dzieci w pieczy zastępczej i usamodzielniających się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych (np. w formie mieszkań chronionych, pomocy w zatrudnieniu).
10. Systematyczna współpraca z sądem rodzinnym i kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
11. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych promujących rodzicielstwo zastępcze organizowanych przez inne podmioty.
12. Propagowanie wśród młodzieży pozytywnych wzorców spędzania wolnego czasu.

4.7. Programy realizowane lub zrealizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej na rzecz społeczności lokalnej osób niepełnosprawnych oraz osób z rodzinnej pieczy zastępczej .

1. Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2021 -2025.
2. Program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
3. Powiatowy Program „ Psychologiczno–Terapeutyczny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie”.
4. „Opieka wytnieniowa ” finansowana z funduszu solidarnościowego
5. Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2014-2022
6. Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” - „Mieszkanie dla Absolwenta” program realizowany w latach 2022-2026.
7. „Dostępne Mieszkanie ” program realizowany w latach 2022-2025.
8. Aktywny samorząd „Programu wyrównywania różnic między regionami III”
9. Pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością w ramach Modułu II
10. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023.
11. „ Jestem - więc działam” – projekt realizowany w ramach działania 11.1 Aktywne włączenie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, współfinansowany z środków EFS

V. Zarządzanie realizacją strategii

5.1. Konsultacje społeczne Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Białskim na lata 2023 – 2031

W dniu 30 marca 2023 r. Zarząd Powiatu w formie uchwały przekazał projekt Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Białskim na lata 2023

– 2031 do konsultacji społecznych, które odbyły się w terminie od 03 kwietnia 2023 r. do dnia 17 kwietnia 2023 r.

Projekt Strategii wraz z formularzem konsultacji zamieszczono na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej pcpr.powiatbialski.eu

Konsultacje społeczne są w formie ankiety mającej na celu wyrażenie przez mieszkańców powiatu bialskiego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających w sferach pomocy społecznej, pieczy zastępczej, wspierania osób niepełnosprawnych swoich własnych opinii i uwag, tak aby opinie te przyczyniły się do stworzenia dokumentu proponującego efektywne rozwiązania w sferze problemów społecznych.

Informacje o zamieszczonym projekcie powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2023-2031 przekazano przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie naszego powiatu tj. Miejsko-Gminnym Ośrodkom Pomocy Społecznej, Powiatowemu Urzędowi Pracy w Białej Podlaskiej oraz jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej i pieczy zastępczej podlegającej Starostwu Powiatowemu w Białej Podlaskiej o zapoznanie się z projektem i przedstawienie opinii na temat stworzonej Strategii.

Dodatkowo na potrzeby opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych przygotowany został kwestionariusz ankiety mający na celu zapoznanie się z opinią i potrzebami badanych mieszkańców.

Przygotowany kwestionariusz zawierał 20 pytań, które miały charakter zamknięty. Pytania zamknięte posiadają możliwych kilka odpowiedzi, uprzednio przygotowanych przez badacza.

Zawarte pytania w kwestionariuszu zostały podzielone na poszczególne bloki tematyczne, które dotyczyły takich zagadnień jak: pomoc społeczna, problem niepełnosprawności, piecza zastępcza, przemoc w rodzinie.

Wyróżnione części tematyczne kwestionariusza zamyka blok pytań o dane społeczno – demograficzne mieszkańców powiatu bialskiego.

Przy zastosowaniu celowo losowego doboru próby w badaniu wzięło udział 100 respondentów, w tym 59-kobiet w wieku 19-65 lat oraz 41 – mężczyzn w wieku 19-70 i więcej lat. Otrzymane wyniki badań w znacznym stopniu przyczyniły się do opracowania celów strategicznych w niniejszej strategii.

5.2. Źródła finansowania strategii.

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w Strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2021-2030” będą realizowane w sposób ciągły, w celu osiągnięcia zdefiniowanych celów strategicznych i operacyjnych.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- budżet Powiatu Bialskiego oraz jednostek organizacyjnych powiatu,
- budżet państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych oraz finansowanie realizacji zadań zleconych,
- środki funduszy europejskich,
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
- środki w ramach programów i grantów, pozyskiwanych z innych źródeł (np. programów krajowych, konkursowych itp.).

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność.

Zakłada się, że cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu bialskiego i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach.

Ze względu na ograniczoną ilość środków na finansowanie polityki społecznej, kluczowe znaczenie ma podejmowanie starań o pozyskiwanie środków finansowych z zewnątrz przez podmioty odpowiedzialne za realizację zadań strategicznych.

Źródła finansowania winny być również przedmiotem analizy podczas przygotowywania corocznej oceny stopnia jej realizacji. Pojawienie się nowych źródeł lub brak możliwości finansowania zaplanowanych działań mogą być również przesłankami do rozpoczęcia procesu aktualizacji strategii.

5.3. Podmioty realizujące strategię

Jednostką odpowiedzialną za koordynację realizacji strategii jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej, które wykonuje zadania samorządu powiatowego z zakresu pomocy społecznej. Koordynacja działań będzie przebiegać przy współpracy z partnerami realizującymi cele strategii: Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowym Urzędem Pracy w Białej Podlaskiej, samorządami gminnymi, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, Policją, organizacjami pozarządowymi, a także innymi podmiotami i jednostkami organizacyjnymi powiatu bialskiego zaangażowanymi w realizację polityki społecznej.

5.4. Proces wdrażania, ewaluacji i monitorowanie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bialskim na lata 2023 – 2031

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2031 będzie realizowana przez wszystkie zaangażowane i zobowiązane do wdrożenia podmioty, tj.:

Radę Powiatu Bialskiego – w zakresie podejmowanych uchwał o przyjęciu Strategii;

Zarządu Powiatu Bialskiego – w zakresie realizacji zadań Strategii, w tym uwzględnienie jej założeń w planach budżetu samorządu na każdy rok;

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej w zakresie:

- opublikowania tekstu Strategii na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej oraz przekazanie tekstu dokumentu realizatorom, jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej oraz partnerom,
- gminne i powiatowe jednostki organizacyjne, zajmujące się wsparciem społecznym, oraz inne podmioty, instytucje i organizacje pozarządowe realizujące zadania określone w Strategii.

Monitoring i ewaluacja zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek jej należytego wdrożenia.

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Monitoring jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres wdrażania strategii. Do oceny realizowanych kierunków działań będą wykorzystywane wskaźniki wyszczególnione dla każdego z założonych celów.

Ewaluacja natomiast ma na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy i w jakim stopniu pozwoliły one na realizację celów Strategii. Ewaluacja zakłada doskonalenie działań podejmowanych w ramach Strategii, informację o efektach wdrażania Strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją oraz wzrostu jakości Strategii.

Koordynatorem realizacji Strategii zgodnie z art. 112 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268) jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Białej Podlaskiej w zakresie :

- monitorowanie celów, działań i wskaźników Strategii oraz części diagnostycznej;
- opracowania aktualizacji Strategii we współpracy z zespołem ds. jej opracowania;
- sporządzenia raportu ewaluacyjnego z realizacji Strategii i przedłożenia go Radzie Powiatu Bialskiego właściwym organom Powiatu Bialskiego.

Monitorowanie i ewaluacja końcowa, przeprowadzona zostanie w 2031 roku i będzie stanowić obiektywną ocenę założeń z procesu realizacji Strategii a także użyteczności podjętych w Strategii działań. Wyniki oceny posłużą do nowelizacji i opracowania dokumentu na kolejne lata.

VI. Zakończenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bialskiego na lata 2023 - 2031, to narzędzie służące do efektywnego przyswajania działań realizowanych na poziomie powiatu w odniesieniu do zmian zachodzących na różnych poziomach – społecznych, demograficznych czy też gospodarczo-ekonomicznych.

Niniejszy dokument ma pełnić rolę wskazującą dla działań realizowanych przez powiat bialski w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Opiera się

na analizie potrzeb i w efekcie dostarcza narzędzi do podnoszenia jakości życia mieszkańców powiatu.

Organizacja systemu pomocy społecznej w powiecie bialskim jest dostosowana do potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy.

Zapisy zawarte w strategii realizowane będą zgodnie z wymienionymi działaniami i w zależności od pozyskanych środków finansowych. Strategia jest dokumentem otwartym. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającymi się potrzebami mieszkańców powiatu i wymogami prawa. Zgodnie z celem głównym niniejszej strategii, jej realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia wszystkich mieszkańców powiatu bialskiego, ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Mapa 1. Położenie powiatu bialskiego na tle województwa lubelskiego	str. 8
Mapa 2. Położenie gmin powiatu bialskiego	str. 9
Wykres 1. Ludność powiatu bialskiego	str. 11
Wykres 2. Struktura ludności powiatu bialskiego	str. 12
Wykres 3. Piramida wieku	str. 14
Wykres 4. Liczba uczestników Ośrodka Wsparcia	str. 19
Wykres 5. Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej z powiatu bialskiego w latach 2019-2021.....	str. 23
Wykres 6. Ilość dzieci umieszczonych w Placówkach opiekuńczo – wychowawczych w poszczególnych latach	str. 28
Wykres 7. Stopa bezrobocia	str. 35
Wykres 8. Struktura osób bezrobotnych w podziale na czas pozostawania bez pracy	str. 37
Wykres 9. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	str. 40
Wykres 10. Liczba rodzin według powodów przyznanej pomocy	str. 41
Wykres 11. Liczba osób zagrożonych ubóstwem	str. 42
Wykres 12. Rodzaje świadczeń udzielonych z pomocy społecznej	str. 44
Wykres 13. Dofinansowanie udzielone osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez powiat bialski za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021	str. 50
Wykres 14. Liczba osób korzystających z różnych form dofinansowań	str. 51
Wykres 15. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	str. 57
Wykres 16. Liczba mieszkańców województwa lubelskiego oraz osób w wieku 60 lat i więcej w podziale na powiaty	str. 59
Wykres 17. Łączna liczba mieszkańców DPS funkcjonujących na terenie powiatu bialskiego w latach 2019-2021	str. 61
Wykres 18. Szczegółowe dane dotyczące liczby nowo przyjętych osób do DPS na terenie powiatu bialskiego w latach 2019-2021	str. 61
Wykres 19. Rodzinna piecza zastępcza w województwie lubelskim i powiecie bialskim	str. 63
Wykres 20. Liczba rodzinnych domów dziecka w latach 2019-2021	str. 64
Wykres 21. Stan liczbowy rodzin zastępczych w latach 2019-2021	str. 65
Wykres 22. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	str. 66
Wykres 23. Liczba przyznanych świadczeń pieniężnych dla usamodzielniających się wychowanków z opuszczających rodzinną pieczę zastępczą w powiecie bialskim w latach 2019-2021	str. 69
Wykres 24. Liczba przyznanych świadczeń pieniężnych dla usamodzielniających się wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek szkolno-wychowawczych w powiecie bialskim w latach 2019-2021 .	str. 69

Tabela 1.	Liczna mieszkańców miast i gmin powiatu bialskiego	str. 11
Tabela 2.	Warsztaty Terapii Zajęciowej funkcjonujące na terenie powiatu bialskiego w latach 2019-2022	str. 20
Tabela 3.	Liczba bezrobotnych mieszkańców powiatu bialskiego zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021	str. 35
Tabela 4.	Liczba bezrobotnych mieszkańców powiatu bialskiego zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021 z podziałem na grupy wiekowe	str. 36
Tabela 5.	Liczba bezrobotnych mieszkańców powiatu bialskiego zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021 z podziałem na wykształcenie	str. 37
Tabela 6.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2019-2021 w powiecie bialskim	str. 39
Tabela 7.	Diagnoza przyczyn korzystania z pomocy społecznej w gminach i miastach powiatu bialskiego w latach 2019-2021	str. 40
Tabela 8.	Formy pomocy dla osób z terenu powiatu bialskiego, którym decyzją przyznano świadczenia w latach 2019-2021	str. 43
Tabela 9.	Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białej Podlaskiej w latach 2019-2021	str. 48
Tabela 10.	Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Białej Podlaskiej według stopnia niepełnosprawności osób po 16 roku życia w latach 2019- 2021....	str. 49
Tabela 11.	Formy rehabilitacji społecznej w latach 2019-2021	str. 51
Tabela 12.	Program „Aktywny Samorząd” w latach 2019-2021	str. 52
Tabela 13.	Program „Wyrównywania różnic między regionami III” w latach 2019-2021	str. 52
Tabela 14.	Liczba mieszkańców powiatu bialskiego objętych wsparciem przez Stowarzyszenie w latach 2019-2021	str. 55
Tabela 15.	Szczegółowe dane dotyczące liczby osób przebywających w DPS na terenie powiatu bialskiego w latach 2019-202	str. 60
Tabela 16.	Świadczone usługi dla osób w podeszłym wieku w gminach powiatu bialskiego w latach 2019-2021	str. 62
Tabela 17.	Szkolenie kandydatów na opiekunów zastępczych w latach 2019-2022	str. 67

Kwestionariusz ankiety

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej opracowało kwestionariusz ankiety, który ma na celu zapoznanie się z Państwa opinią na temat występujących problemów społecznych w Państwa otoczeniu.

Udzielone odpowiedzi i zebrany materiał badawczy będzie pomocny do opracowania powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Białskim na lata 2023 - 2031.

1. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze?

(z niżej wymienionych odpowiedzi proszę wybrać trzy najważniejsze i uszeregować je w skali ważności

od 1 do 3.)

- ☐ Nieporadność życiowa
- ☐ Ubóstwo
- ☐ Bezrobocie
- ☐ Alkoholizm
- ☐ Narkomania
- ☐ Niewydolność opiekuńczo – wychowawcza
- ☐ Złe warunki mieszkaniowe
- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Przemoc w rodzinie
- ☐ Samotne rodzicielstwo
- ☐ Bezdomność

2. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie Powiatu Białskiego?

- ☐ Przemoc domowa
- ☐ Przemoc szkolna
- ☐ Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego
- ☐ Niewystarczające działania świetlic szkolnych w godzinach pozalekcyjnych
- ☐ Brak wsparcia ze strony rodziców
- ☐ Stosowanie używek
- ☐ Brak kontroli rodzicielskiej
- ☐ Brak pozytywnych wzorców
- ☐ Inne, jakie?.....

3. Według Pani/Pana zdania, które z wymienionych obszarów problemów społecznych wymaga pilnego rozwiązania?

- ☐ Działania w zakresie problemów społecznych rodzin
- ☐ Działania w zakresie problemów społecznych dzieci i młodzieży
- ☐ Działania w zakresie problemów społecznych osób starszych
- ☐ Działania w zakresie problemów społecznych osób niepełnosprawnych
- ☐ Działania w zakresie problemów społecznych osób bezrobotnych
- ☐ Działania w zakresie opieki zdrowotnej
- ☐ Inne, jakie?

4. Jakie wg Pani/Pana zdania są przyczyny popadania w ubóstwo?

- ☐ Brak pracy
- ☐ Niechęć do podjęcia pracy
- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Dziedziczenie ubóstwa
- ☐ Uzależnienia (alkohol, narkotyki)
- ☐ Niezaradność życiowa
- ☐ Brak wykształcenia
- ☐ Brak wsparcia ze strony najbliższych osób
- ☐ Rozpad rodziny
- ☐ Inne, jakie?

5. Jakiego typu placówka pomocowa dla osób niepełnosprawnych jest potrzebna na terenie Powiatu Bialskiego?

- ☐ Dzienny dom pobytu
- ☐ Dom pomocy społecznej
- ☐ Zakład pracy chronionej
- ☐ Ośrodek wczesnej interwencji
- ☐ Ośrodek rehabilitacyjny
- ☐ Świetlica socjoterapeutyczna
- ☐ Całodobowy ośrodek opiekuńczo-leczniczy
- ☐ Inne, jakie?.....

6. Jakie potrzeby osoby niepełnosprawnej uważa Pani/Pana, że nie są zaspokajane?

- ☐ Brak lub za mało usług rehabilitacyjnych
- ☐ Małe zasoby finansowe
- ☐ Brak dostępu do psychiatry (bezpłatnie)
- ☐ Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego
- ☐ Brak zakładu pracy chronionej/ brak pracy
- ☐ Kontakt z drugim człowiekiem
- ☐ Brak mieszkania

- ☐ Niezaspakajanie potrzeb
- ☐ Brak pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej
- ☐ Leczenie/pielęgnacja
- ☐ Utrudniony dostęp do psychologa
- ☐ Brak oferty rekreacyjnej dla osób niepełnosprawnych
- ☐ Sprzęt ortopedyczny
- ☐ Brak psów dla niewidomych
- ☐ Transport

7. Z jakimi problemami społecznymi wg Pani/Pana najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

- ☐ Brak odpowiednich ofert pracy
- ☐ Bariery architektoniczne
- ☐ Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki
- ☐ Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych
- ☐ Utrudniony dostęp do palcówek rehabilitacyjnych
- ☐ Inne, jakie?.....

8. Jakie wg Pani/Pana działania ułatwiłyby osobom niepełnosprawnym mieszkającym na terenie Powiatu Bialskiego pełniejszy udział w życiu społecznym?

- ☐ Większa liczba ofert pracy
- ☐ Likwidacja barier architektonicznych
- ☐ Rozwój edukacji integracyjnej
- ☐ Szeroki dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji leczniczej i społecznej
- ☐ Zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych
- ☐ Zapewnienie specjalistycznej pomocy (prawnej, psychologicznej)
- ☐ Zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej
- ☐ Utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego
- ☐ Inne, Jakie.....

9. Z jakimi problemami społecznymi wg Pani/Pana borykają się osoby starsze?

- ☐ Ubóstwo
- ☐ Choroby
- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Samotność
- ☐ Braki opieki ze strony rodziny
- ☐ Niedostosowanie społeczne
- ☐ Inne, jakie?.....

10. Jakie wg Pani/Pana są przyczyny przemocy domowej?

- ☐ Przemoc pokoleniowa w rodzinie
- ☐ Brak pracy
- ☐ Stres
- ☐ Ubóstwo
- ☐ Niskie kompetencje wychowawcze rodziców
- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Uzależnienia
- ☐ Inne, jakie?.....

11. Jakie Pani /Pana zdaniem były najskuteczniejsze działania wobec ofiar przemocy domowej?

- ☐ Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia
- ☐ Organizacja tematycznych akcji społecznych
- ☐ Leczenie uzależnień
- ☐ Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (prawne, socjalne, terapeutyczne)
- ☐ Izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc
- ☐ Inne, jakie?

12. Jakie Pani/Pana zdaniem są przyczyny niepowodzeń rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych?

- ☐ Brak pracy
- ☐ Przemoc domowa
- ☐ Uzależnienia
- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Wielodzietność
- ☐ Ubóstwo
- ☐ Rozpad rodziny
- ☐ Rodzina niepełna
- ☐ Niskie umiejętności wychowawcze
- ☐ Inne, jakie?.....

13. Czy słyszała/ł Pani/Pan kiedykolwiek o rodzinnej formie opieki nad dzieckiem jaką jest rodzina zastępcza?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

14. Proszę zaznaczyć skąd Pan/Pani czerpie informacje na temat rodzin zastępczych?

- ☐ Z urzędów

- ☐ PCPR/MOPR/GOPS
- ☐ Z ośrodków adopcyjno- wychowawczych
- ☐ Media (prasa, radio, TV, internet)
- ☐ Bilbordy, plakaty, ulotki
- ☐ Od znajomych, rodziny
- ☐ Z fundacji
- ☐ Z placówki opiekuńczo-wychowawczej
- ☐ Z parafii
- ☐ Nie docierają do mnie informacje o rodzinach zastępczych
- ☐ Inne, jakie?.....

15. Czy uważa Pan/Pani, że powinno być więcej rodzin zastępczych w Powiecie Białskim ?

- ☐ Tak
- ☐ Nie
- ☐ Trudno powiedzieć

16. Czy zdecydowałby/zdecydowałaby się Pan/Pani w przyszłości na założenie rodziny zastępczej?

- ☐ Tak
- ☐ Nie
- ☐ Nie wiem

17. Co mogłoby spowodować, że mimo chęci nie podjąłby/podjęłaby się Pan/Pani pełnienie funkcji rodziny zastępczej?

- ☐ Zbyt wysokie wymagania formalno- prawne
- ☐ Niskie wsparcie finansowe
- ☐ Brak pomocy urzędów, organizacji
- ☐ Nadmiar biurokracji
- ☐ Niepewność poradenia z problemami wychowawczymi i zdrowotnymi dziecka
- ☐ Niedogodne warunki lokalowe
- ☐ Obawa przed reakcją najbliższych
- ☐ Obawa przed reakcją sąsiadów
- ☐ Inne, jakie?.....

18. Proszę zaznaczyć przyczyny niewiedzy lub niewyrażania przez Panią/Pana chęci do założenia rodziny zastępczej?

- ☐ Nadmiar biurokracji
- ☐ Brak potrzeby stanowienia takiej rodziny

- ☐ Nieprzyjemne doświadczenia, które mogą się wiązać z prowadzeniem rodziny zastępczej
- ☐ Nieumiejętność nawiązania więzi z obcymi dziećmi
- ☐ Posiadanie niesprzyjających warunków mieszkaniowych
- ☐ Negatywna opinia sąsiadów
- ☐ Przekaz mediów dotyczący patologii w tego typu rodzinach
- ☐ Negatywne doświadczenia osób, które tworzą/tworzyły tego typu rodziny
- ☐ Za niskie wynagrodzenie za prowadzenie rodziny zastępczej
- ☐ Brak pomocy urzędów
- ☐ Brak wsparcia psychologicznego z instytucji pomocy społecznej
- ☐ Brak wiedzy o tym, jak funkcjonują rodziny zastępcze
- ☐ Obawa przed kontaktem dzieci z rodzicami naturalnymi
- ☐ Przekonanie o nie poradzeniu sobie z trudnościami wychowawczymi
- ☐ Nigdy o tym wcześniej nie myślałem/łam

19. Jakże zna Pani/Pan instytucje pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Bialskiego?

- ☐ Ośrodki wsparcia dla osób niepełnosprawnych
- ☐ Ośrodki interwencji kryzysowej
- ☐ Placówki opiekuńczo – wychowawcze
- ☐ Rodzinne formy pieczy zastępczej
- ☐ Jednostki specjalistycznego poradnictwa
- ☐ Domy pomocy społecznej
- ☐ Nie znam takich instytucji
- ☐ Inne, jakie?.....

20. Czy Pani/Pana zdaniem potrzebne są instytucje pomocy społecznej na terenie Powiatu Bialskiego ?

- ☐ Tak
- ☐ Nie

METRYCZKA

Płeć

- ☐ Kobieta
- ☐ Mężczyzna

Miejsce zamieszkania

- ☐ Miasto
- ☐ Wieś

Wiek

- ☐ Do 19 lat
- ☐ 20-29 lat
- ☐ 30-39 lat
- ☐ 40-59 lat
- ☐ 60-69 lat
- ☐ 70 i więcej

Wykształcenie

- ☐ Podstawowe
- ☐ Gimnazjalne
- ☐ Zasadnicze zawodowe
- ☐ Średnie
- ☐ Policealne
- ☐ Wyższe

Główne źródła utrzymania gospodarstwa domowego

- ☐ Praca na umowę o pracę
- ☐ Własna działalność gospodarcza
- ☐ Własna działalność rolnicza
- ☐ Praca sezonowa
- ☐ Praca dorywcza
- ☐ Praca na czarno
- ☐ Emerytura/ Renta
- ☐ Osoba bezrobotna
- ☐ Inne, jakie?.....